INSTITUTUL SOCIAL VALEA JIULUI

Irinel STEGAR

DEZASTRUL PROGRAMAT AL VĂII JIULUI

Editura FOCUS
Petroşani
- 2014 -

INSTITUTUL SOCIAL VALEA JIULUI

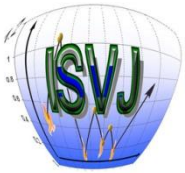

Irinel STEGAR

DEZASTRUL PROGRAMAT

AL VĂII JIULUI

EDITURA FOCUS

PETROŞANI, 2014

*Editura **FOCUS** este recunoscută de către **Ministerul Educaţiei Naţionale** fiind **acreditată CNCSIS***

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

STEGAR, IRINEL

Dezastrul programat al Văii Jiului/ Irinel Stegar. – Petroşani, Focus 2014

Bibliogr.

ISBN 978-973-677-279-5

316.48(498 Valea Jiului)

Tiparul:

www.focusgrafiserv.ro

C U P R I N S

Cuvânt înainte	4
PARTEA I-a	6
Cap.1 Generalități şi aspecte obiective ale mineritului	6
Cap.2 Forța de muncă, caracteristici şi manifestări	23
Cap.3 Strategii şi tactici	33
PARTEA II-a	48
Cap.4 Beneficiile şi dificultățile unei anchete sociologice complete	48
Cap.5 Perspectivele mineritului în Valea Jiului	60
Cap.6 Cine ar trebui să aibă un rol important în luarea măsurilor de depăşire a crizei	64
Cap.7 În ce măsură au fost subiecții afectați de criză şi opinii despre cât ar mai dura ea	70
Cap.8. Percepția pierderii locului de muncă şi alternativele de contracarare a ei	75
Cap.9 Venitul familiilor şi gradul de satisfacție față de acesta	87
PARTEA A III-a	94
Cap.10 În loc de înceiere: ce ar putea urma?	94
Bibliografie	107

Cuvânt înainte

Nu mi-am propus să scriu acest text pentru mineri, ori mai ales, pentru specialiştii din minerit. Aceştia cunosc, fără îndoială, mai bine amănuntele şi subtilitățile proceselor din minerit, mai ales pe cele din aria lor concretă de activitate.

Posed şi o formație tehnică, absolvind Facultatea de Electromecanică a Institutului de Mine din Petroşani şi lucrând 8 ani ca inginer la Exploatarea Minieră Livezeni, fapt care îmi facilitează înțelegerea unor aspecte tehnico – economice.

Dobândind însă şi licența în Psihosociologie şi posedând un doctorat în Sociologie, am dorit să mă aplec mai ales asupra analizei problemelor sociale ale situației mineritului din Valea Jiului. Cred totuşi, că atât specialiştii cât şi un public mai larg, pot găsi în paginile cărții, explicații ce nu le erau total clare şi subiecte de meditație care să-i îndemne şi pe unii şi pe alții, la acțiuni corective. Totodată, consider că pe lângă plusul informațional obținut, lectura acestor pagini, ar fi posibil a fi uneori chiar plăcută.

PARTEA I-a

CAPITOLUL 1

GENERALITĂȚI ŞI ASPECTE OBIECTIVE ALE MINERITULUI

Probabil că nici o silabă sub care subsumăm aceste comentarii, nu s-ar cere explicată, sensul titlului fiind cu totul evident.

Conform dicționarelor **declinul** înseamnă **decădere,** ajungerea într-o stare mai rea, un regres şi **apropiere de sfârşit.** Pentru o zonă ca Valea Jiului, aceasta ar însemna un dezastru.

Dezastrul înseamnă catastrofă, o nenorocire mare, un eveniment ori un şir de evenimente tragice, de mari proporții, cu urmări dezastroase, calamitate sau chiar tragedie. Faptul că dezastrul este **provocat** sugerează că el nu este unul întâmplător, accidental. El se produce după un anumit plan, în care etapele îşi au o ordine a lor, care să ducă la rezultatul scontat. Pentru corectitudinea acestor sinonimizări, vezi şi **DEX**, 1998, pag. 144, 204, 265, 267, 856, 864 şi **Dicționarul Universal Ilustrat al Limbii Române,** 2010, vol.3 şi 6, pag. 107, 230, 234.

Ca să argumentăm doar „**apropierea de sfârşit**" e de ajuns să amintim de la început că din 17 exploatări miniere ce au existat în Valea Jiului, sunt azi considerate viabile doar 4 iar restul au fost succesiv închise. Măcar acest fapt – cu implicațiile lui – legitimează aprecierile de tip declin, decădere, dezastru, calamitate şi apropierea sfârşitului. Şi aşa ceva se întâmplă în ultimii ani în Valea Jiului.

În fine, sintagma **Valea Jiului** ar trebui să fie familiară oricărui tânăr sau adult care cunoaşte cât de cât, realitățile din țara noastră.

O subcategorie a vedetismului TV îl reprezintă **prompteristele,** cele care citesc – cu dese greşeli – diversele ştiri, cele care anunță, spre exemplu, că „la 1 octombrie a început anul **universal**" (în loc de cel „universitar"), ori că „România a returnat prima rată a împrumutului de la FMI, UE şi Banca Mondială din datoria de 200 milioane euro". În acest caz, prompterista nu simte că datoria publică a statului nu poate fi de ordinul milioanelor, când un fotbalist mai acătării se vinde pe 50 de milioane euro. Cu mare seninătate se confundă miliardele cu milioanele, cifre ale populației active şi ocupate, ş.a.m.d. Din păcate, asemenea erori se comit şi la vedetele cu pretenții care conduc emisiuni speciale sau au pretenția de „analişti".

Recent – 07.09.2013 – un parlamentar din județul Alba a susținut că 25 % din populația județului, este bolnavă de cancer. Vă dați seama? Un sfert din populație sunt canceroşi, de la copiii de 1 an şi până la vârsta a treia. Omul nici măcar nu ştie că anumite maladii se raportează la 1.000 de oameni, la 10.000 de locuitori, la 100.000 de locuitori etc.

Revenind la sintagma „Valea Jiului", imediat textul este însoțit de imaginea (doar suntem audio-vizual!) uriaşelor excavatoare de la exploatările la zi din Oltenia şi se pomenesc localități ca Rovinari, Roşiuța, Peşteana, Lupoaia etc. Ca şi cum „o vale" începe de la izvoare până la vărsare (Jiul în Dunăre), tot aşa cum „Valea Dunării" o avem şi la Viena, Bratislava, Budapesta ori Sulina.

Entitatea ce o numim **Valea Jiului** este o vale cu o lungime de aproximativ 60 de km, cu o lățime variabilă de la 9 km la Petrila şi Livezeni, până la 1,5 km la Câmpu lui Neag. Din punct de vedere administrativ, inițial a fost un singur raion, apoi un singur municipiu

(Petroşani) iar actualmente conține 3 municipii (Petroşani, Vulcan şi Lupeni) şi 6 oraşe, pe lângă reşedințele de municipiu, mai existând şi oraşele Uricani, Aninoasa şi Petrila-Lonea.

Suprafața urbană a Văii Jiului are 1281 km^2 iar alături de „alte suprafețe" (păduri, păşuni etc.) însumează 99103 ha (99,1 km^2).

Academicianul Henri Stahl a numit Valea Jiului ca fiind „un centru urban polinuclearizat" (Stahl, 1975), fiind cel mai mare bazin de exploatare în subteran a cărbunelui, din țară.

Mineritul în Valea Jiului a început în 1840 prin exploatarea la suprafață a zăcământului de cărbune de la Vulcan, Petroşani şi Petrila. În 1885, doi germani au înființat „Societatea de mine de cărbuni din Valea Jiului de sus" iar în 1890, „Societatea anonimă de cărbuni din Jiu – Uricani." Apoi, în 1920 a luat ființă „Societatea comercială Română Petroşani". Ca evenimente marcante, se aniversează, conform site-ului www.snh.ro, 150 de ani ai E.M.Petrila, 135 de ani ai E.M.Lonea şi 125 de ani ai EPCVJ – exploatarea de preparare.

În general, o localitate minieră s-a constituit pe fondul unei mine (Uricani, Aninoasa, Petrila etc.). Cu cât localitatea avea o pondere mai mare de populație angajată ca minieri, era mai pregnantă ca centru muncitoresc (Krausz, 1974).

Spre exemplu, în 1973 ponderea diferitelor categorii de populație în municipiul Petroşani era conformă datelor din tabelul 1 (Krausz, op.cit.).

Este evident că un oraş ca Uricaniul, având 93 % angajați direct sau indirect în minerit, era aproape în totalitate un centru muncitoresc minier. Şi cum industria Văii Jiului era preponderent monofactorială, axată pe minerit, devine evident şi ce probleme sociale şi politice produce închiderea unei asemenea mine.

Tabelul 1 (%)

Ponderea salariaților în cadrul populației şi a muncitorilor în cadrul salariaților

Ierarhia oraşelor în funcție de mărimea populației	Ponderea salariaților în populație	Ponderea muncitorilor între salariați
Petroşani	38	24
Lupeni	33	85
Petrila	31	87
Vulcan	33	87
Aninoasa	48	93
Total municipiu	33	81

Sursa: Krausz, 1974, op.cit., pag.24.

Pe vremea planurilor megalomanice ale lui Ceauşescu, acesta urmărea să atingă o producție de 15 milioane tone de huilă şi peste 100 milioane tone lignit. Producția maximă extrasă în Valea Jiului a fost de 8,8 mil. tone de huilă în 1989 şi a scăzut la 7,1 mil. tone în 1997, la 3,7 mil. tone în 2001 iar astăzi se produc cca 3-3,5 mil. tone anual.

Bineînțeles că şi numeric populația Văii Jiului a variat continuu. Statistica oficială (a Direcției Județene de Statistică Hunedoara şi Anuarul Statistic al României) dau cifre diferite. Spre exemplu, se afirmă oficial că în 2005 Valea Jiului ar fi avut 146464 locuitori, cu o densitate de 153 locuitori/km^2. Între 1992 – 2001 populația Văii ar fi scăzut cu aproximativ 20,4 %, deci cam cu 20707 persoane. Totuşi, site-ul www.snh.ro indică un număr de 200000 de locuitori ai Văii Jiului!

Direcția Județeană de Statistică Hunedoara (2012) dă ca date despre **populația ocupată civilă** în județ, în industria **extractivă** pentru anul 2005=15,7 %, pentru 2006=12,5 %, pentru 2007=12,5 % iar pentru 2008=11,9 %.

Cifrele respective nu pot fi reale dacă ne referim la diferențele uneori semnificative, privind pe cei disponibilizați în 1997 în Valea Jiului:

- 19796 persoane (Tudosie Ana, 1999)
- 18312 persoane (AJOFM – Deva)
- 18185 persoane, din care numai 11032 înregistrate la AJOFM şi cu drept de şomaj (Boboc I., 1999, p.7)
- 15959 persoane (Chiribucă D., Comşa M., Dâncu V., Rotariu T., 2000, p.19).

Dacă în privința unui singur indicator (numărul celor disponibilizați), ce privea o singură unitate organizatorică (Compania Națională a Huilei) primim patru cifre diferite, neîncrederea în statistică devine legitimă. De altfel există butade celebre despre falsitățile statisticii, cum ar fi ideea fostului prim ministru englez Gladstone: „**Statistica este arta de a minți cu precizie**”. Şi cum n-ar fi aşa, dacă despre înregistrarea care ar trebui să fie cea mai **exactă, veridică, completă şi scumpă** ni se anunță după doi ani constatarea că **n-au fost recenzate 1 milion de gospodării!** Este vorba de **recensământ,** care este pregătit vreo 2-3 ani, angajând zeci de mii de recenzori, în care se investesc fonduri mari şi ale cărui rezultate principale (totalul populației, repartiția pe sexe, pe vârste, pe naționalitate etc.) se prelucrează în câteva luni.

Ori recensământul din 2011 şi-a publicat rezultatele în 2013! Vă imaginați că nerecenzarea unui milion de gospodării se traduce sub aspectul populației, în milioane de copii şi alți membri de familie etc. Acest recensământ este unul **ratat** şi niciodată vreo referire la el nu va avea girul veridicității.

Revenind la Valea Jiului, cei aproximativ 48 – 50 de mii de salariați din 1989 au scăzut la aproximativ 8700, conform site-ului

Societății Nationale a Huilei (www.snh.ro), dar se fac concedieri în continuare. Astăzi cele 3 mine care se închid au un personal total de 1951 oameni, Paroşeniul 775, Petrila 543 iar Uricaniul 570, iar aparatul Societății, 63 persoane. Cele 4 mine considerate viabile (Livezeni, Lonea, Vulcan şi Lupeni) + SSM-ul, E.P.C.V.J.-ul şi aparatul Diviziei Miniere au un personal de 5160 persoane, deci întreaga Vale a Jiului asigură loc de muncă în minerit pentru 7111 oameni.

Producția este de 2,6 – 3 milioane tone de huilă, fiind condiționată de cererea tot mai scăzută a celor două termocentrale beneficiare: Mintia şi Paroşeni. Cele 4 mine viabile (E.M.Lonea, E.M.Livezeni, E.M.Vulcan şi E.M.Lupeni) constituie Sucursala Divizia Minieră a S.C. Complexul Energetic Hunedoara S.A. Facem deocamdată abstracție de faptul că termocentrala Mintia a importat în anumiți ani cărbune din Polonia sau Australia, deşi avea posibilitatea de a-l obține de la 100 de km, din bazinul Văii Jiului. Licența de exploatare a cărbunelui în Valea Jiului este valabilă până în anul 2024, iar la nivelul producției actuale, rezerva de cărbune certificată ar asigura exploatarea încă 100 de ani. Directorul Gold Corporation vorbeşte la TV chiar despre epuizarea rezervelor de cărbune din minele din Valea Jiului. Rezerve sunt, chiar şi la minele care se închid, Petrila are spre exemplu 19 milioane tone iar Uricaniul peste 45 milioane tone. Dar problema este că pentru deschiderea lor este nevoie de noi lucrări miniere, deci de investiții, ca să nu mai amintim de faptul că unele prospecțiuni au dat rezultate ce nu s-au confirmat.

Înainte de 1989, nevoia de a produce cât mai mult, cerea forță de muncă numeroasă. Se organizau acțiuni speciale de recrutare (se numeau „acțiunea 5000” sau „acțiunea 8000”), fiecare mină din Valea Jiului având repartizate 2-3 județe, mai ales din Moldova, din care

recrutau personal. Condițiile se voiau tentante, pe lângă salariu (în grila de salarizare a țării mineritul de extracție a cărbunelui în subteran era pe primul loc), existând ca avantaje o serie de gratuități (chiria apartamentelor, a echipamentului de protecție, două călătorii gratuite pe an la locurile de origine etc.) ca şi alte condiții avantajoase, spre exemplu kilowatul de energie electrică era taxat cu numai 0,25 lei.

În momentul revoluției, erau încorporați pentru munca din minele Văii Jiului, 8000 de militari.

Cu toate aceste facilități, marea problemă a forței de muncă era **fluctuația** ei, în sensul că veneau la mine mulți oameni, dar şi plecau mulți. La unele mine „rulajul" (angajări/lichidări) ajungea la 30-40 % anual. Aceasta nu însemna că mina îşi schimba tot personalul în 3-4 ani, ci că la un nucleu de bază, de oameni integrați în minerit, exista un procent important de oameni care plecau după o lună sau după câteva luni. Problema era atât de importantă încât s-a şi organizat la Petroşani, în 6-7 octombrie 1972 un Simpozion Național pe tema „**Stabilizarea forței de muncă**". Aproape un deceniu s-au făcut cercetări (anchete sociologice asupra fluctuației **efective** şi a stării latente de fluctuație, impropriu denumită „fluctuație **potențială**" (vezi Hadgia ş.a., 1976-1978, Negruț şi Krausz, 1972, Lungu, 1977, Burlec, 1978, Krausz, 1978).

Pentru situația generală a mineritului şi înțelegerea unor fenomene produse după revoluția din 1989, mai adăugăm câteva considerații. Nu ne vom cantona prea mult în disputa – relativ inutilă şi interesată, după opinia noastră – dacă a fost vorba de o **revoluție** ori o simplă **lovitură de stat.** Considerăm că procesul a început sub forma unei **revolte populare,** de masă şi s-a transformat în revoluție. Pentru că o revoluție presupune schimbarea **radicală** în domeniul valorilor, structurilor, proprietății, comportamentelor, convingerilor etc. Cea mai

importantă mutație a privit **proprietatea** şi trecerea de la economia planificată la economia de piață. Bineînțeles că toate acestea se realizează în **timp,** gradual, cu **ritmuri** diferite pe domenii, ş.a.m.d. Faptul că în mass-media apar periodic ştiri despre presupusa implicare în revoluția din 1989 a unor forțe externe (serviciile secrete sovietice, americane, maghiare) – ca şi faptul că perioada de tranziție a durat şi a fost plină de procese contradictorii, nu anulează caracteristica de revoluție, mai ales prin existența proprietății private şi a pluripartidismului.

De altfel credem că în ultimii ani, se produce un abuz de folosire a sintagmei „lovitură de stat". Cum cade un guvern (prin moțiune de cenzură ori alegeri), cum cei care pierd – partide, oameni politici, „analişti" – vorbesc de lovitură de stat. În 2012 s-a schimbat tipul de proprietate, s-a renunțat la regimul parlamentar bazat pe pluripartide etc.? Atunci de unde lovitură de stat?

În principiu, prin lovitură de stat se înțelege situația în care un grup preia puterea de la alt grup **în cadrul aceluiaşi sistem,** fără a schimba bazele şi structurile regimului sub aspect politic, economic şi social. Asemănătoare unei lovituri de stat sunt şi „loviturile de palat", când un monarh este silit să abdice iar altul îi ia locul. În lumea sud-americană se folosea în deceniile trecute, lovitura numită „**pronunciamento**". Un şef, de regulă militar (capul armatei, al unei arme, comandant de mare garnizoană etc.) adună trupele ce îl susțin şi „se pronunță" împotriva puterii existente, iar dacă reuşeşte s-o doboare şi să vină în locul ei a realizat o lovitură de stat.

Bineînțeles că într-o lovitură de stat reală există contradicții, conflicte, maşinațiuni de tot felul, trădări, schimbări de poziție a unor actori principali, nuanțe şi elemente specifice etc. Dar rămâne

deosebirea de revoluție prin faptul că nu se schimbă structurile fundamentale. Deci – repetăm – nu orice schimbare de guvern poate fi calificată drept lovitură de stat.

Ca să dăm un exemplu, fostul ministru de interne în guvernele Roman, domnul Doru Viorel Ursu îşi subintitulează partea a treia din cartea „**Ministru de interne**” ca „Radiografia unei lovituri de stat” (Ursu, 2010). Apreciem mult maniera autorului de a expune faptele, capitole ca „Septembrie negru” fiind scrise cu menționarea fiecărei acțiuni, pe zile, ore şi minute, dar şi de a recunoaşte erorile şi neîmplinirile guvernului Roman, de a recunoaşte existența unei crize şi părerile diferite de ale membrilor guvernului, ale unor opozanți de marcă ca Doina Cornea, Ticu Dumitrescu, Alianța Civică ori Corneliu Coposu.

Îl citățm pe autor: „Seniorul a lansat un apel „de stârpire a hidrei comuniste, în ideea că actualii guvernanți potentați, vremelnici şi nereprezentativi dețin ilegal puterea” (Ursu, 2010, pag.29).

Mai dăm un citat din acelaşi volum din care rezultă marile dificultăți ce au generat criza: „Introducerea principiilor economiei de piață, mai ales în etapa inițială şi hotărâtoare pentru evoluția ulterioară a societății româneşti, se realiza într-un mediu impregnat de inerția vechiului sistem. Lichidarea lui ar fi fost în fond, adevărata revoluție. Parcurgând după ani paginile acelei „Declarații - program” citite în parlament, îmi dau seama că **am fost nişte nebuni** (s.n.). Bine intenționați, şcoliți la mari universități, entuziaşti, **dar nebuni** (s.n.). Revoluție managerială, inițiativă liberă, liberalizarea prețurilor, privatizarea, mecanism de piață, convertibilitate….Angajându-se la aceasta, guvernul apela la Parlament şi la electorat, pentru că reforma şi succesul ei depindeau de liniştea socială şi de participare, sperând într-un **iluzoriu** (s.n.) moratoriu al revendicărilor, măcar pentru următoarele

6 luni."(Ursu, op. cit., pag.23). Termenul de „nebunie" folosit de autor îl interpretăm ca pe o metaforă pentru exagerarea, amploarea şi ritmul prea rapid al realizării obiectivelor, ceea ce denotă în ultimă instanță **lipsă ori insuficiență de realism.** Ori aceasta nu reprezintă o notă bună pentru nici un guvern, mai ales după 40 de ani de existență a unui sistem total diferit.

Cu toată stima ce o avem față de autorul cărții „Ministru de interne", ne permitem să declarăm – folosind unul din cele mai uzuale exemple de limbă de lemn postrevoluționară – că **criza care a dus la căderea guvernului Roman a fost gestionată foarte prost.**

Evident că autorul este inevitabil subiectiv, deşi se auto întreabă lucruri de genul „de ce a scăzut presiunea apei în rețeaua de alimentare a sediului executivului?" ori „cine stă în spatele minerilor?" etc.

După opinia noastră, marile erori de gestiune ale acestei crize sunt **plecarea** premierului dintr-un sediu în altul (guvern, preşedinție, Adunarea Deputaților), **refuzul** de a discuta la timp („categoric nu voi sta de vorbă cu nişte infractori. Nu încerca să mă convingi" op. cit. pag.39) şi mai ales, refuzul de a **promite o deplasare în Valea Jiului.** Credem că şi formularea domnului Ursu „Premierului unei țări ce se voia democratice, i se cerea, ultimativ, să dea socoteală unei categorii sociale" ne pare a fi şi ea neadecvată. În situația unei crize atât de grave, domnul Petre Roman putea să vină la Petroşani şi să spună: „V-am îndeplinit aproape toate cererile. Ați cerut săptămâna de lucru de 5 zile şi o aveți; ați cerut program zilnic de 6 ore şi l-ați primit; ați cerut creşteri de salarii şi le-ați obținut în limita posibilului. Acum ați cerut să vin aici: iată-mă".

Şi probabil că n-ar mai fi plecat la Bucureşti a doua garnitură din Valea Jiului, minerii de la Bălan şi alte zone, iar pegra bucureşteană ar fi

fost lipsită de „obiectul muncii”. Dispunem de mărturii credibile că în timp ce minerii se aflau în zona Craiovei (primul eşalon de aproximativ 5000 mineri), i s-a propus premierului să zboare cu un elicopter peste acest eşalon, la Petroşani, unde mai erau 20000 de mineri, dar el a refuzat cu obstinație. Şi ne putem întreba în mod legitim, de ce minerii care, după opinia curentă, au doborât guvernul Roman, au fost ovaționați la Congresul P.N.C.Ț.D.?

Vorbind în general, mai amintim că fiecare epocă îşi are propriul „**limbaj de lemn**”. Prin „limbă de lemn” se înțelege o „exprimare (voit) obscură, cu formulări stereotipe (cultivate de politicieni)”; limbajul de lemn atât de hulit după revoluție, reprezenta „limba presei din perioada comunistă, era marcată de stereotipia limbii de lemn, era ternă şi impersonală” (Dicționar, vol.VI, 2010).

Să dăm doar câteva exemple de cuvinte şi sintagme care au devenit după revoluție expresii ale noii **limbi de lemn: indicatori macroeconomici, macrostabilizare, proiect, reformă, gestiune, implementare, coabitare, tranziție, economie neagră, economie gri, evaziune etc.** Toate au caracteristicile principale menționate în dicționar: limbaj voit obscur folosit de politicieni (repetat de mass-media) şi utilizat în propagandă. Ce procent al populației înțelege ce este un buget de stat consolidat? Cu ce îl ajută pe cetățeanul obişnuit că deficitul balanței de plăți este unul anumit, că PIB-ul a crescut cu 1% ori că datoria externă se cifrează şi ea la o anumită sumă? Nu mai există activități, acțiuni, programe, inițiativă, planuri etc. ci doar proiecte. A ajuns proiect şi un concert şi o deplasare în grup pe biciclete! Totul se gestionează: banii, rezervele, resursele (şi cele umane), situațiile, deşeurile, crizele etc. Nu mai aplicăm, efectuăm, realizăm, concretizăm, ci doar implementăm.

Ca să nu mai amintim decât în treacăt de anglicizarea masivă prin utilizarea termenilor în engleză, pentru cele mai uzuale cuvinte româneşti: mâncare, băutură, drum, pregătire, echipă, portar etc.

După aceste considerații oarecum generale şi discrepante dar care au legătură cu problema noastră, să încheiem acest capitol cu câteva particularități ale mineritului care **conduc în mod obiectiv** la nevoia unei abordări specifice (după Krausz, 1999a):

- ✓ zăcămintele erau (în prima etapă a tranziției) în exclusivitate în proprietatea statului;
- ✓ produsele miniere sunt de importanță strategică națională;
- ✓ caracterul lor de resurse epuizabile reclamă o strategie specială a exploatării şi valorificării;
- ✓ specificul foarte pronunțat (din punct de vedere tehnic şi economic) al eventualității restrângerii (închiderii) capacităților utilizate, face extrem de costisitoare şi dificilă o asemenea activitate;
- ✓ în toate țările unde se mai practică, mineritul beneficiază de subvenționare de la stat şi majoritatea fondurilor sunt angajate de guvern.

Pentru exemplificare, detaliem doar un aspect al acestui specific obiectiv al mineritului, referindu-ne la cel mai dramatic proces al perioadei actuale: **închiderea minelor.**

În majoritatea altor activități (în industria textilă, prelucrătoare, într-o instituție de cercetare etc.) a închide o unitate este relativ simplu şi reclamă de regulă o durată mică. Într-un institut de cercetare opreşti funcționarea aparaturii, tragi husele pe principalele aparate, asiguri securitatea produselor utilizate şi închizi laboratoarele. Într-o uzină prelucrătoare de metal, opreşti utilajele, le conservi, eventual gresându-

le, este probabil să epuizezi materia primă folosită etc. La fel într-o filatură, în industria lemnului (o fabrică de mobilă, un gater) ş.a.m.d. Toate aceste închideri de capacități pot dura doar câteva zile, funcție de materia primă ce vrei s-o epuizezi (prin producție şi prin vânzare) şi a stocurilor de produse finite ce pot fi şi ele vândute. În anumite sectoare ale industriei chimice, petrochimice, de extracție a țițeiului, lucrurile sunt mai complicate decât am simplificat noi prin închiderea unui institut de cercetare sau a unei fabrici de tricotaje. Evident că este mai uşoară o repunere în funcțiune a asemenea obiective, în care vii, ştergi praful, degresezi utilajele, reconectezi utilitățile, aprovizionezi şi eşti aproape gata să reîncepi producția.

În minerit lucrurile stau cu totul altfel (atât în cel de suprafață, în măsură mai mică, dar acum nu ne preocupăm de el), mai ales în mineritul carbonifer subteran ca cel din Valea Jiului. Riscurile şi periculozitatea activității curente, există şi se prelungesc şi în cazul închiderilor. Nu degeaba chiar şi în zilele libere, există nevoia întreținerii pentru a preîntâmpina ori a elimina acumulările de apă, de gaz metan, situațiile de autoaprindere a cărbunelui, intrarea în presiune a abatajelor etc. Trebuie asigurată funcționarea pompelor, a aerajului, controlul emanațiilor de metan, crearea digurilor pentru lichidarea focurilor de mină, evitarea – pe cât posibil – a intrării în presiune a abatajelor etc.

O asemenea închidere poate dura ani de zile şi cere o organizare specifică. Până recent, au fost închise minele Lonea Pilier (1994), E.M.Câmpu lui Neag şi Petrila Sud (1999), E.M.Dâlja (2003), E.M.Valea de Brazi (2004), E.M.Aninoasa (2005), E.M.Bărbăteni (începută în 1965) – vezi www.snh.ro. O soartă similară au avut şi preparațiile. Cea de la Lupeni construită în 1983 şi oprită în 2003, cea de la Petrila construită în 1931 şi oprită în 2003, cea de la Livezeni intrată în funcțiune în 1987 şi

oprită în 1997, preparația Uricani intrată în probe tehnologice în 1985 şi a cărei activitate a fost oprită în 1990. Singura preparație care mai funcționează este cea de la Coroeşti, construită între 1961 – 1965, retehnologizarea ei fiind finalizată în 2003 şi care concentrază întreaga activitate de preparare a cărbunelui din Valea Jiului (conform aceluiaşi site).

În 2013, s-a hotărât că pot fi **considerate viabile** 4 exploatări miniere (Lonea, Livezeni, Vulcan şi Lupeni, la care se adaugă EPCVJ şi SSM - Stația de Salvare Minieră) ele constituind **Sucursala Divizia Minieră a Complexului Energetic Hunedoara S.A.**

Restul de 3 exploatări miniere rămase şi considerate „**neviabile**" au format **Societatea Națională Închideri de Mine Valea Jiului.**

Repetăm că poate dura ani de zile să recuperezi eventual utilaje, să eviți surpările, să rambleezi (umpli) spațiile goale ce se pot surpa. Dacă nu se fac toate aceste lucrări (ori se fac parțial şi incorect), se produc fenomene vizibile şi la suprafață.

Majoritatea abatajelor se vor "umple" ca urmare a intrării lor în presiune. La fiecare orizont, cam la 15 m de capătul acestuia, se face un baraj de beton cu rolul de a împiedica răspândirea materialului de rambleere, apoi puțurile se umplu cu acest material. Cu cât lucrarea minieră (abataje, galerii) este la adâncimi mai mari – la E.M.Petrila, spre exemplu – cu atât intrarea în presiune este mai puternică iar la suprafață urmările prăbuşirilor nu sunt sesizabile. Dar există şi alte situații.

Dăm un exemplu. Acum 40 – 50 de ani, distanța de aproximativ 2 km dintre centrul vechi al oraşului Lupeni (primărie, gară, liceu, sala de sport) şi Paroşeni se realiza printr-o şosea directă şi asfaltată. Dar oprirea activității într-o zonă a minei Lupeni, a modificat total relieful.

S-au produs surpări, şoseaua asfaltată a devenit una de tip „vale – deal ”, cu văi uneori inundate şi pe care se realiza pe o distanță mai scurtă, o circulație de tip San Francisco. Colonia muncitorească a fost afectată de surpări şi demolări. Centrul acestei şosele acum necirculabile şi întrerupte, a devenit o groapă de gunoi şi deşeuri. Azi şoseaua duce de la primăria Lupeni cam 250 m până la ultimele case nedemolate, iar din extremitatea Paroşeniului (acum aparținând municipiului Vulcan), se poate circula cam 300 m, până la câteva blocuri şi case particulare care au rămas la marginea surpărilor şi a gropilor rezultate. Am mai adăuga faptul că la sfârşitul anilor 80, a început la Uricani exploatarea în carieră a unui zăcământ de cuarț de o foarte bună puritate, materie primă ideală pentru producția cristalului. Ca urmare, a fost construită la Uricani o preparație specială pentru această resursă. În contextul unui conflict juridic şi această capacitate de extracție a fost închisă iar preparația vandalizată, astăzi rămânându-i doar parțial scheletul.

Revenind la închiderea minelor Uricani, Paroşeni şi Petrila, în 2013, ea a fost făcută ca urmare a unei analize începută în 2011, care a luat în calcul elemente ale aspectului **tehnic** şi cel **economic,** rezultând ca urmare **ierarhiile** pe aceste domenii şi pe totalul însumat al ambelor (sursa nr.26).

Indicatorii de **viabilitate tehnică şi economică** luați în calcul au fost:

- rezervele de cărbune exploatabile (ponderea lor, conținutul energetic şi gradul de asigurare la ritmul de exploatare preconizat);
- eficiența lucrărilor de deschidere, în ml./1000 tone rezervă deschisă;

- eficiența lucrărilor miniere active (tone extrase /ml. lucrare activă);
- volumul rezervelor deschise şi ponderea acestora în totalul rezervelor deschise;
- nivelul de producție prognozat şi conținutul energetic al cărbunelui;
- productivitatea muncii fizice;
- costul unitar de producție;
- nivelul cheltuielilor la 1000 lei producție marfă.

Tabelul nr.2

Punctajele de viabilitate

Viabilitatea					
tehnică		**economică**		**însumată**	
Unitatea minieră	Punctaj	Unitatea minieră	Punctaj	Unitatea minieră	Punctaj
Livezeni	55,0	Vulcan	58,9	Livezeni	108,8
Lonea	50,6	Livezeni	53,8	Vulcan	100,5
Lupeni	49,1	Lupeni	49,8	Lonea	99,2
Vulcan	41,6	Lonea	48,6	Lupeni	98,9
Uricani	21,4	Paroşeni	40,7	Paroşeni	61,5
Paroşeni	20,8	Uricani	22,8	Uricani	44,2
Petrila	16,5	Petrila	17,3	Petrila	33,8

Sursa: construit pe baza datelor din „Planul de închidere…”, p.11-12

În privința duratei închiderii unei mine, ea este în principiu de 24 de luni, termen ce poate fi depăşit în anumite condiții. Ca urmare, în mod real, închiderea minei Petrila este programată pentru 1 aprilie 2015 iar închiderea minelor Paroşeni şi Uricani, pentru trimestrul IV al anului 2017. Aceasta deoarece închiderea poate implica şi exploatarea unor

capacități neepuizate, cele 3 mine în lichidare livrând anul acesta peste 441.000 tone cărbune, chiar în condiții de indicatori superiori. Puterea calorifică a acestui cărbune a fost de 3755 Kcal/kg față de 3600 prevăzute, producția fizică fiind de 131,7 % iar producția marfă de 129,1%. În acelaşi timp, cheltuielile la 1000 lei producție marfă, au fost de 1632,1 lei, din care cheltuielile materiale au reprezentat 454,8 lei. Ne reamintim povestea ministrului Berceanu – este drept că din 1999 – despre cei 6000 de lei la 1000 lei producție marfă, cifră pe care am contestat-o şi anterior.

Fig.nr.1 Punctaje de viabilitatea însumate (tehnică + economică)

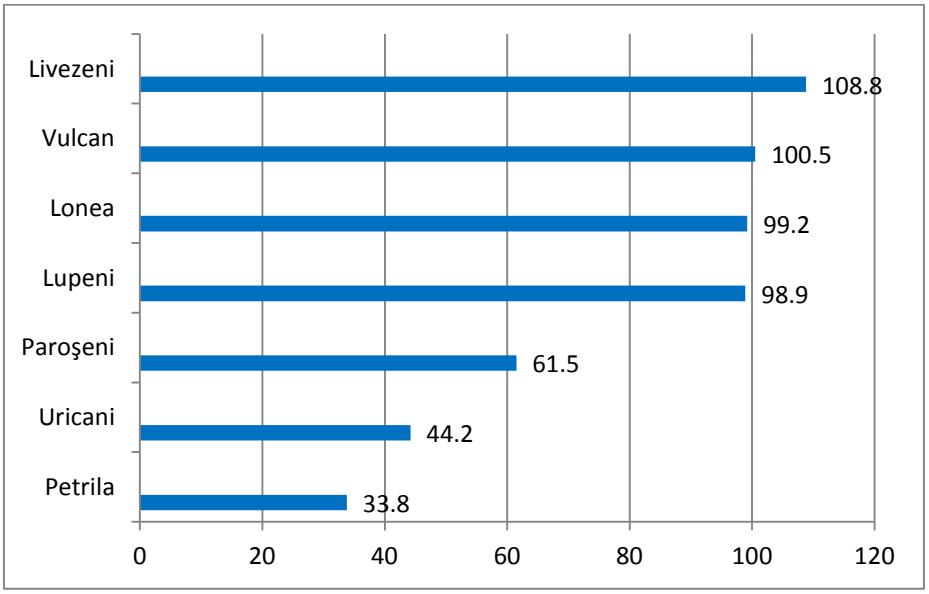

CAPITOLUL 2

FORȚA DE MUNCĂ, CARACTERISTICI ŞI MANIFESTĂRI

La fel cum mineritul însuşi are pronunțate caracteristici specifice în raport cu alte activități, şi forța de muncă utilizată în această ramură are unele particularități specifice. Câteva din ele sunt (vezi Krausz, 1999a, pag.125):

- ✓ „fiind o categorie de bază a muncitorimii, minerii au fost mai expuşi mitului „rolului conducător al clasei muncitoare în societate" şi au fost în mai mare măsură **convinşi** de acesta decât alte segmente ale muncitorimii;
- ✓ „caracteristicile domeniului imprimă şi caracteristicile **forței de muncă,** care în raport cu industriile „de vârf" este mai multă, dar cu o pregătire şcolară şi profesională – în medie – mai scăzută.
- ✓ „mineritul „se simte al statului" pe care îl consideră **unic responsabil** pentru soarta sa, indiferent de modul şi eficiența în care se derulează activitățile."

Bineînțeles că asemenea caracteristici generale se pot specifica şi etapiza. Spre exemplu, în primele etape ale recrutării forței de muncă amintite deja, forma majoritară de calificare era aşa numita „calificare la locul de muncă". În paralel şi ulterior, au apărut şcolile tehnice de mineri, şcolile de maiştri, apoi liceele industriale miniere etc.

Astăzi, absolvenți ai Institutului de Mine (de la secțiile de subingineri şi chiar de ingineri) sunt bucuroşi să activeze pe post de maistru ori CFL-ist (conducător formație de lucru, şef de schimb sau de

brigadă). De altfel, întreaga Vale a Jiului este plină de absolvenți ai Universității (nu doar licențiați ci şi cu masterat) care muncesc ca vânzătoare, manipulatori de materiale, laboranți, lucrători în construcții etc., ocupând funcții mult inferioare pregătirii lor profesionale, unii făcând chiar munci ocazionale de necalificați.

Deşi facem referiri exprese la forța de muncă din minerit, nu vom transforma expunerea într-un istoric al mineriadelor. Vom remarca doar că la nivelul Municipiului Petroşani, Miron Cozma „nu s-a văzut" în perioada propriuzisă a revoluției. Prin această afirmație nu contestăm posibilitatea ca la mina la care era angajat (E.M.Lonea) să nu fi întreprins acțiuni în sprijinul revoluției. Despre el a început să se audă pe vremea încercării de constituire a mişcării sindicale miniere şi a creerii a ceea ce urma să devină Liga Sindicatelor din Valea Jiului. Domnul Miron Cozma avea câteva trăsături de personalitate ce urmau să-i aducă mari necazuri: o megalomanie ieşită din comun, ideea că dreptul forței este superior forței dreptului şi chiar un deficit de educație elementară. Posedăm mărturii asupra faptului că instalat în fotoliul directorului General al Regiei Huilei, vorbea la telefon cu vicepremierul Vătăşescu în termeni de nereprodus în scris. Cum sunt azi la modă interceptările telefonice, credem că din 10 cuvinte rostite de dânsul, 6-7 ar cere „bip-uri", reprezentând insulte şi înjurături. Mai posedăm mărturia unui interlocutor căruia domnul Cozma îi spunea că a fost la Bucureşti şi la o întâlnire cu premierul Petre Roman i-ar fi spus: „Eu nu am venit să te văd cât eşti de frumos, ci am venit să-mi rezolvi". Şi această expresie pe care interlocutorul a considerat-o o simplă licență de limbaj, s-a confirmat întru totul din surse independente.

Valea Jiului a fost cam 2/3 din istoria ei postrevoluționară un fief al Partidului Democrat, ulterior Partidul Democrat Liberal. Şi astăzi,

primarii din Petroşani şi Petrila sunt membri ai PDL, o circumscripție de deputat axată pe municipiul Petroşani şi oraşele Petrila şi Aninoasa (cu fost primar al PDL) a fost adjudecată de PDL., actualmente PPDD. Au fost ani în care directorul general al RAH, directorul Conel, directorul distribuirii apelor, directorul termocentralei Paroşeni, directorul Spitalului de Urgență, directorii unor unități miniere, ai unor licee şi şcoli etc., erau cu toții membri PD ori PDL.

Nu incriminăm această situație ca rezultat al algoritmului politic ci doar o constatăm şi totodată credem că ea explică şi unele aspecte ale mineriadelor.

Repetăm că nu intenționăm să facem istoricul mineriadelor şi mai ales să scuzăm unele aspecte oribile produse cu ocazia lor. Totuşi amintim că înainte de 14-15 iunie 1991, a existat un 13 iunie, fără picior de miner în Bucureşti. Aceasta ca să răspundem oarecum spiritualilor ce repetă obsesiv că „minerii au venit la Bucureşti să planteze panseluțe”.

Credem că d-l. Petre Roman şi PD-ul nu i-au iertat niciodată pe Miron Cozma şi pe mineri pentru ceea ce au numit „lovitura de stat” ce a dus la căderea guvernului lor.

Mai dăm un exemplu la care am fost de câteva ori de față. În 1999 (înaintea mineriadei cu final la Costeşti şi Cozia), în Valea Jiului a început o grevă generală pentru mărirea salariilor şi a sporurilor, deşi printre revendicări erau şi câteva absurdități.

S-a cerut venirea în Vale a ministrului de resort (domnul Radu Berceanu), care a refuzat. Atunci s-a deplasat la Bucureşti o delegație sindicală care nu a obținut vreun rezultat palpabil. În timpul acesta, ministrul Berceanu ieşea la televizor cu aceeaşi legendă pe care am auzit-o cu urechile mele de câteva ori: „minerul intră în mină şi ia cu el o

pungă în care sunt 6000 lei. Îngroapă în mină 5000 dintre aceştia şi se întoarce la suprafață cu 1000 de lei.”

Exemplul voia să arate cât de nerentabil este mineritul, ce pierderi produce, cu cât ar fi mai avantajos ca minele să fie închise etc. Doar remarcăm că în 1991 mina Valea de Brazi, care avea cel mai slab randament, depăşea cu puțin 5000 lei cheltuieli la 1000 lei producție marfă, alte mine erau în jurul a 3000 lei, ca şi unele din Bazinul Baia Mare. Deci suma de 6000 de lei era evident exagerată.

Timp de 6 zile de grevă, de la Bucureşti au venit fax-uri cu refuzuri. Prin ziua a 4-a a grevei, minerii au plecat în marş până în fața primăriei, în speranța că vor fi băgați în seamă. În ziua următoare, au plecat în marş 4 km, până la intrarea în defileul Jiului, tot fără vreun efect. Atunci au plecat spre Bucureşti. Ministrul transporturilor era dl. Traian Băsescu (PD) care a oprit circulația pe defileul Jiului. Ministrul apărării era dl. Babiuc (PD) care a scos armata chiar înainte de şedința CSAT. Şi dacă mi-aduc bine aminte, dl. Petre Roman era preşedintele Senatului.

Revin la formula „a gestiona o criză”. Sunt convinsă că dl. Radu Berceanu a „gestionat-o” încercând – şi reuşind – să-i scoată din sărite pe minerii care până la urmă au administrat forțelor de ordine o „corecție” la Costeşti. Credem în consecință că animozitatea mineri – PD (PDL) îşi are originea încă în 1991.

Am mai arătat cât de nesigure – chiar false – sunt datele statistice. Ce putem crede, când site-ul www.snh.ro indică o populație a Văii Jiului de 200000 de locuitori iar Direcția Județeană de Statistică indică o populație de 146464 locuitori? Să credem că site-ul or datele nu sunt actualizate? Ori că ele sunt deliberat false? Putem construi un tabel cu populația oraşelor Văii pe baza datelor din site-urile fiecărei localități.

Tabelul nr.3

Populația oraşelor conform site-urilor

Localitatea	Anul	Populația
Uricani	2011	8972
Petrila	2012	25680
Vulcan	2012	24160
Petroşani	2010	42699
Lupeni	2011	31053
Aninoasa	2005	5147
TOTAL		**137711**

Sursa: www.snh.ro

Cifra totală diferă de cele anterioare dar este mult mai apropiată de aceea a Direcției Județene de Statistică (146464 locuitori) față de site-ul www.snh.ro (200000 locuitori). Paradoxul este că la capitolul „demografie" site-ul oraşului aproape în faliment – Aninoasa – este cel mai complet, indicând structuri după studii, ocupații, ramuri economice, casnice, pensionari ş.a.m.d.

La fel, site-ul www.cnh.ro dă la numărul de angajați o cifră de 8700 persoane în timp ce alte surse declară că numărul minerilor este sub 7000!

Am vorbit deja de dificultățile tehnico – economice ale închiderii unei mine. Să vorbim acum de problema socială provocată de această închidere.

Un centru minier axat pe o mină care se închide este un oraş mort. În Valea Jiului există deja exemple şi în câțiva ani, ele se vor multiplica. **Aninoasa** este o localitate cu ceva peste 5000 de locuitori, concentrați în jurul E.M.Aninoasa care a fost închisă în 2005. Pe câțiva

km^2 există o singură unitate economică (motel) iar acum s-au mai creat câteva unități de **servicii** (comerț, alimentație publică, ştrand) **dar nimic ca unitate economică productivă**. Primăria a intrat în insolvență şi aproape în faliment, fiind prima primărie falimentară din județ şi probabil din țară. Funcționarii primăriei nu şi-au primit de mult salariile şi acum se organizează un **referendum pentru „coborârea" Aninoasei de la statutul de oraş la acela de comună!** Primăria intenționează să realizeze referendumul prin sponsorizări, un sponsor să plătească buletinele de vot, unii alte câteva cheltuieli obligatorii, primăria fiind total fără resurse.

Un exemplu este şi acela că Municipiile Petroşani şi Vulcan plus oraşul Aninoasa vor să încheie o convenție privitoare la utilizarea în comun a termoficării, a distribuirii centralizate a căldurii. Pentru actele necesare acestei convenții, municipiile Petroşani şi Vulcan depun câte 1000 de lei iar Aninoasa nu dispune nici măcar de această sumă.

Dezastrul efectiv al Văii Jiului a fost marcat de apariția Ordonanței nr.22 din 1997 a Guvernului României (vezi analiza detaliată în Stegar, 2007, pag.86–100). Prin această Ordonanță au fost disponibilizați **aproape jumătate** din numărul angajațiilor. Operațiunea a fost prezentată drept un mare succes al Guvernului, primul ministru Victor Ciorbea chiar declarând că „am demarat restructurarea sectorului minier obținând în câteva luni ceea ce altor țări le-a luat 15 ani s-o înfăptuiască". Şi într-un fel avea dreptate, numai că în alte țări s-au făcut eforturi de creare a unor locuri de muncă alternative, angajând fonduri mari atât pentru crearea lor cât şi pentru reconversia profesională.

Dar la noi totul s-a rezumat la acordarea a 12–20 salarii compensatorii (în funcție de vechimea în muncă) iar RAH-ul a raportat că de la 1 august şi până la sfârşitul anului au fost disponibilizate 19796

persoane, reprezentând 43,9 % din totalul angajaților. La 1 ianuarie 1998, Regia avea un număr de 23240 angajați, reprezentând 51,4 % din efectivul înregistrat cu un an în urmă. Ca atare nu ne miră faptul că abia după 1 an, premierul următor – Radu Vasile – aprecia formula reducerii masive de personal drept „o măsură idioată".

De altfel credem că pericolul pierderii definitive a locului de muncă nu a fost considerat posibil de majoritatea angajaților Regiei. Minerii au fost „anesteziați" de lozinci de tipul „Țării cât mai mult cărbune" ori de convingerea cvasi generală că „mineritul nu se poate închide", „întotdeauna va fi nevoie de cărbune" ori „cărbunele este baza energetică a țării".

Conducerea Regiei Huilei a comandat în 1993 o cercetare privind **percepția** ce o au oamenii despre eventuala **restrângere** a activității şi a implicațiilor obiective ale acesteia (cheltuieli de capital, subvenții, gratuități, volumul forței de muncă disponibilizabil şi cel utilizabil etc.). Existau deja semnale ca închiderea preparației Uricani, a minei Lonea-Pilier şi se vorbea deja de închiderea E.M. Câmpu lui Neag, Petrila Sud, E.M. Dâlja şi E.M. Valea de Brazi. Am făcut parte din echipa principală de cercetare şi s-a hotărât că cei 695 de subiecți ai cercetării să aparțină la una din următoarele trei categorii:

- „**conducere**" – 49 de directori, ingineri şefi, contabili şefi etc. din cele 11 unități miniere în care s-a derulat ancheta: Lonea, Petrila, Dâlja, Livezeni, Aninoasa, Vulcan, Paroşeni, Valea de Brazi, Lupeni, Bărbăteni şi Uricani;
- **„lideri sindicali"** – 125 subiecți ce reprezentau cvasi totalitatea celor cu funcție sindicală;

- **„angajați”** – 521 de mineri selecționați pe principiul cotelor (sex, vârstă, funcție, vechime etc.) şi care reprezentau 2 % din populația totală.

Dăm în tabelul nr.4 (după aceeaşi sursă, Krausz, 1999a, p.138.) doar câteva date privind părerile despre un pericol real de restrângere a activității în Valea Jiului.

Tabelul nr.4, %

Există un pericol real de restrângere a activității în Valea Jiului?

	DA, cu siguranță	Probabil că DA	Probabil că NU	In nici un caz	N.R.	TOTAL
Angajați	25,71	30,93	15,73	22,84	4,79	
Lideri sindicali	23,25	44,75	12,00	14,45	5,55	521=100
Conducere	42,87	48,97	4,08	4,08	-	125=100
						49=100
TOTAL	26,47	35,64	14,24	19,05	4,60	695=100

Sursa: Krausz, 1999a

Este vorba de percepții, deci de **opinii** influențate de sentimente, speranțe, dorințe, teamă, indiferență şi altele. Totuşi, constatăm din tabel că prin cumularea variantelor pe alternativa DA – NU, observăm că oamenii cred într-un pericol real de restrângere în proporție de 57 % dintre angajați, 68 % dintre liderii sindicali şi 92 % dintre conducători. Altfel spus, credința în pericolul restrângerii este direct proporțională cu gradul de informare de care dispune categoria, ordinea fiind conducători, lideri sindicali şi angajați.

Referitor la cei 18000 de oameni disponibilizați în 1997 (aproape 85 % pe baza Ordonanței nr.22, restul pe baza Ordonanței nr.9), este

important să ştim motivațiile şi speranțele ce şi le-au făcut în legătură cu acest gest de importanță decisivă pentru viitorul lor profesional. La vremea aceea (1998) am făcut o cercetare pe 857 disponibilizați înregistrați la agențiile de ocupare a forței de muncă din Petroşani, Vulcan, Lupeni (1999, Krausz, Stegar, sursa 21, date prezentate şi în Stegar, 2007, sursa 30, p.91-100). Exista deja în 1997 o stare de îngrijorare şi incertitudine în care oamenii îşi puneau problema pierderii locului de muncă. Pentru ei informația completă şi corectă asupra reducerilor de personal era vitală şi nu au avut-o în **amănunt şi precis** privind ieşirea din sistem. Ba dimpotrivă, decizia le-a fost sugerată în sensul „că mai bine pleacă acum când sunt plătiți cu salarii compensatorii pentru că mai târziu vor fi dați afară fără bani". Aceasta deoarece RAH-ul fixase o listă de criterii printre care acela că dacă doi soți erau angajați ai RAH, unul urma să plece (9 % au invocat acest criteriu), criteriul „implicării într-o afacere privată" care conducea automat la disponibilizare (9,26 % din total au invocat acest motiv) iar o treime (32,81 %) erau convinşi că oricum vor fi eliminați prin restructurare. Iată că pentru aproximativ 50 % din disponibilizați gestul a fost sugerat de conduceri şi sindicate şi aproape forțat.

Imediat după 1997, situația mineritului şi a vieții în Valea Jiului s-a degradat continuu. Dacă luăm ca reper situația din 1994 când 59,48 % dintre subiecți declarau că **mineritul este în clar regres** şi 51,86 % declarau că **viața lor este mai grea,** cei doi indicatori crescuseră deja în 1997 la 71,80 % (regresul mineritului) şi la 67,78 % (viața mai grea).

Între 2001 şi 2004 am realizat câteva anchete sociologice asupra **şomerilor, beneficiarilor de venit minim garantat** (în două reprize), o anchetă privind **problema socială** şi una asupra **angajaților din serviciile teritoriale publice de asistență socială.**

Aceste cercetări au cuprins 2650 subiecți dintre care 2142 au fost supuşi interviurilor şi 508 cuprinşi în anchete bazate pe autocompletarea chestionarelor. Rezultatele lor sunt cuprinse în cartea noastră, (2007) **Valea Jiului. Probleme şi politici sociale** şi vor fi completate cu rezultatele unei anchete de proporții realizate în 2011-2012 şi care a cuprins 4507 angajați ai CNH.

În partea a II-a a lucrării ne vom referi la această anchetă, capitolul 4 explicând beneficiile şi dificultățile unei anchete sociologice complete. Apoi vom indica principalele structuri (după sex, vârstă, nivelul de studii, vechimea în muncă şi ocupația) a acestor 4507 angajați, ce aparțineau doar de 7 exploatări miniere, față de 11 cuprinse în ancheta anterioară din 1993-1994. Aceasta deoarece între timp se închiseseră exploatările miniere Dâlja (2003), Valea de Brazi (2004) şi Bărbăteni, care se adăugau la cele închise mai înainte (Câmpu lui Neag, Petrila Sud, Lonea Pilier).

Apoi vom prezenta în câteva capitole, aspecte ca afectarea de către criză a situației angajaților, percepția despre perspectivele mineritului, teama de amenințarea pierderii locului de muncă, soluțiile de a rezista crizei, veniturile familiei şi satisfacția față de ele etc.

CAPITOLUL 3

STRATEGII ŞI TACTICI

În mod oarecum surprinzător, dicționarele explică conceptele de strategie şi tactică aproape exclusiv prin conotația lor **militară.** DEX-ul spune clar la pag. 1024 că strategia este „o parte componentă a artei militare care se ocupă cu problemele pregătirii, planificării şi ducerii **operațiilor militare**" (s.n.). În privința tacticilor, se vorbeşte de partea (ştiinței militare, n.n. pagina 1066) „care să ducă la îndeplinirea cu maximă eficacitate a scopului".

Culmea este că aceste concepte – de strategie şi tactică – au astăzi o utilizare prioritar civilă, în ultimele decenii vorbindu-se şi scriindu-se în mod curent despre „strategia FMI", „strategia utilizării resurselor", „tacticile de concurență", „strategia tranziției", „tacticile oneroase ale băncilor", „strategia U.E.", „strategia Băncii Mondiale", „tacticile de declarare a insolvenței", „tactica falimentului provocat", „strategia preluării ostile a unei companii", „strategia războiului rece", „strategii de incluziune socială", „tactici de excluziune socială", „strategii de mediu" ş.a.m.d. Ba chiar, în ultimele decenii a fost clamată şi blamată „lipsa strategiilor" (energetică, a utilizării resurselor, a strategiilor de consum, a utilizării hidrocarburilor, a zonelor defavorizate etc.).

Relația dintre strategie şi tactică este mai clară, ea fiind de tipul „întreg – parte " ori de tipul „obiectiv şi mijloace de realizare a lui". Este clar că o strategie (deci ceea ce fixează un scop, un obiectiv) poate fi realizată prin **mai multe tactici**. Şi cu cât strategia este mai amplă, deci obiectivul este mai global, cu atât tacticile (mijloacele) pot fi mai numeroase, ajungând de ordinul sutelor sau chiar al miilor.

Să ne gândim doar că strategia câştigării „războiului rece” a implicat zeci de mii de tactici de tipul provocărilor, atacurilor, spionajului, contraspionajului, diversiunilor, dezinformărilor, propagandei, proceselor, schimburilor de spioni, demiterilor şi demisiilor, loviturilor de stat, războaielor comerciale, blocadelor economice etc., etc.

„Podul aerian de aprovizionare a Berlinului occidental” după crearea RDG a fost o tactică, crearea zidului Berlinului tot o tactică, schimburile de spioni prizonieri de la „punctul Charlie” la granița sectorului sovietic cu cele occidentale ale Berlinului etc. au fost doar episoade tactice, mijloace în cadrul războiului rece dintre lumea capitalistă şi cea comunistă.

Când obiectivul strategic are amploare mai mică – să zicem victoria în războiul dintre două țări – şi tacticile sunt mai puține: căutarea de aliați, atacurile, contraatacurile, contraofensiva, retragerea cu scop tactic, propaganda, armistițiul ş.a.m.d. Spre exemplu retragerea deliberată din Moscova a armatei ruseşti şi ocuparea de către Napoleon a Moscovei a fost o mişcare tactică urmată apoi de victoria ruşilor la Borodino.

Dacă obiectivul strategic este „preluarea ostilă a unei companii”, tacticile pot fi cumpărarea de acțiuni pentru a întruni majoritatea, cumpărarea ei integrală, diminuarea şi lipsa surselor de aprovizionare cu materie primă, crearea de concurență (şi neloială), scăderea prețurilor, îngustarea şi lipsirea de piețe de vânzare, folosirea unor tehnologii mai productive, aplicarea unor invenții care fac produsele companiei proprii mai competitive etc.

Tacticile sunt nu numai **multe** ci sunt de regulă **combinate**, scontându-se pe efectul lor cumulativ. Şi în cazul strategiilor, dar mai

ales al tacticilor, se folosesc secretul, disimularea, trădarea, înşelăciunea şi pe o mare parte a globului **corupția.**

O întrebare de bază este **cine** elaborează strategiile? Bineînțeles că răspunsul depinde de **amploarea** obiectivului de atins. Există obiective de tip mondial, urmărind să influențeze tendințele de evoluție a lumii întregi, obiective de interes internațional vizând o parte a lumii, obiective de tip regional (privind o zonă a lumii), obiective vizând o țară în ansamblu sau doar părți, ramuri şi activități ale ei, obiective privind doar o întreprindere ş.a.m.d.

Ca şi în cazul tacticilor, pot fi distinse pentru anliză, diferite **surse** ale strategiilor:

- organisme internaționale mai mult sau mai puțin secrete (ex. grupul Bilderberg, francmasoneria etc.).
- organizații internaționale criminale (mafia, triadele şi Iakuza).
- organizații de grupuri de țări (ONU, Comunitatea Europeană, NATO, ASEAN, G 8 etc.).
- țări considerate mari puteri (SUA, Rusia, China, Anglia, Japonia etc.).
- instrumente create de grupuri de țări (FMI, Banca Mondială, Comisia Europeană, BERD etc.)
- țările în sine, indiferent de mărimea şi puterea lor.
- companii economice internaționale (Coca-Cola, Microsoft, Aple, Ford, Uniliver etc.).
- ramuri şi unități economice dintr-o țară.

Pentru că în ultimul deceniu a apărut o bogată literatură asupra unor subiecte înainte secrete, oculte şi distorsionate, literatură care a fost tradusă în câțiva ani şi la noi (vezi în bibliografie Stresler, Pedreso, Thomas, Weir, Campos), vom aborda ca exemplu doar cazul Grupului

(Clubului) Bilderberg. Apărută în 2005 şi tradusă la noi în 2007, cartea Simonei Martin are un subtitlu semnificativ: „Stăpânii lumii”. Cartea ei cuprinde cam tot ce se ştie azi despre bilderbergeri, membri unui grup secret ce-şi trage numele de la cel al hotelului la care a avut loc prima sa întâlnire (în Olanda, localitatea Oosterbeck, hotelul Bilderberg, între 29 şi 31 mai 1954). De atunci, în perioada 1954 – 2007, au avut loc 55 de întâlniri ale Clubului Bilderberg, toate durând câte 3 zile şi desfăşurându-se în 20 de țări (Martin, 2007, p.223-224). În SUA au avut loc 8 întâlniri, în Franța şi Germania câte 5, în Olanda, Italia, Elveția şi Suedia câte 4, în Anglia şi Turcia câte 3, restul țărilor cu 1-2 şedințe fiind Canada, Danemarca, Belgia, Austria, Norvegia, Scoția, Spania, Grecia, Finlanda şi Portugalia. Din Clubul Bilderberg fac parte înalte personalități politice, bancheri şi oameni de afaceri, politicieni în funcție sau foşti prim miniştri şi miniştri, „stâlpii” Clubului fiind prințul Bernhard al Olandei, David Rockefeller, fostul secretar al Departamentului de Stat al SUA Henry Kissinger şi familia Rotschild.

Toți aceştia „sunt prădători autentici pe care nimeni şi nimic nu i-a oprit niciodată când au vrut să-şi atingă țelul: dominația întregii lumi….În universul acesta ideal noi cetățenii, nu suntem decât sclavi, iobagi fără lanțuri vizibile dar iremediabil legați de lumea nedreaptă, de sistemul ideologic, economic şi cultural atroce care ne-a fost impus prin false lozinci democratice.” (Martin, op.cit., p.181).

Am vrut, prin referirea la acest exemplu, să sugerăm că viața noastră reală este supusă unor decizii la care majoritatea dintre noi nici nu ne gândim. La fel, **mafia** poate fi subclasificată pe țări (italiană, americană, columbiană, rusă etc.) şi pe domenii de interes (mafia aurului, a diamantelor, a drogurilor, a petrolului etc.). Şi bineînțeles că ele se combină. Când noi vorbim de „mafia imobiliară”, „mafia lemnului”

sau „mafia retrocedărilor” pare că folosim doar formule jurnalistice, dar surprindem realități în care sunt implicate forțe şi mijloace de tip mafiot la care nici nu ne gândim.

Să revenim la România. Idei spontane de „strategie” au fost lansate imediat după revoluție, cum a fost declarația fostului premier Petre Roman că „industria română este un morman de fier vechi”. Urmarea logică a unei asemenea afirmații o reprezintă ideia că o asemenea industrie este ineficientă, inutilă şi trebuie să scapi cât mai repede de ea. L-am văzut pe dl. Petre Roman în numeroase emisiuni TV retractând, corectând şi nuanțând această afirmație. Ba am văzut-o şi pe distinsa doamnă Mioara Roman încercând, în emisiuni TV, să-şi disculpe fostul soț cu formule de genul: „Petre a fost greşit înțeles....” sau „Petre nu a vrut să spună că industria este inutilă…”. Totuşi a spus-o! Iar urmarea, printre altele, a fost apariția unor aberații de genul „privatizarea pe un dolar sau pe un euro”.

Fiind o situație atât de inedită, ca reîntoarcerea de la socialism la capitalism, s-a căutat elaborarea unei strategii globale, de sistem, prima încercare constituind-o, pe vremea primei preşedenții a domnului Ion Iliescu, crearea unui grup de lucru compus din oameni de ştiință, conduşi de academicianul Tudorel Postolache, care a elaborat o **strategie a tranziției** (aşa numitul „Raport de la Snagov”) ca după aceea, să se facă o încercare de actualizare în 2000 (Isărescu, Postolache).

În privința Văii Jiului, au existat tentative de genul instituirii unei funcții de Guvernator al Văii, de creare a Asociației „Salvați Valea Jiului”, legea privind zonele defavorizate şi o serie de programe/proiecte din care semnalăm aici doar unul, pe celelalte menționându-le la bibliografie: IMC Consulting Limited „**Rezumat al strategiei şi planului**

de acțiuni pentru Valea Jiului" proiect nr. RO 9504 – 01.04 L.005 Petroşani, 1999. Toate aceste proiecte şi programe pe baza cărora s-au cheltuit şi nişte bani europeni **nu au avut nici un efect palpabil şi pozitiv.**

Să înțelegem din toate acestea că în ultimele două decenii România a evoluat fără strategii? Nicidecum. Numai că **strategia pentru România,** atât cea globală cât şi cele sectoriale, a fost **elaborată de către alții, de către forțe internaționale.**

Nu dispunem de dovezi despre implicarea unor forțe secrete de tipul Clubului Bilderberg deşi este foarte plauzibil ca asemenea decizii să fi existat, aşa că nu ne vom referi la ele. Dar există dovezi clare despre implicarea NATO, UE, SUA, FMI, Banca Mondială şi Comisia Europeană.

Strategia globală a avut ca obiectiv subordonarea României, punerea ei într-o situație **nu de partener,** ci într-una, în cel mai bun caz, de **semicolonie,** dacă nu de-a dreptul într-o situație de colonie a marilor puteri şi a organismelor prin care ele se reprezintă.

Să luăm ca exemple intrarea României în NATO şi UE. Cel puțin primirea în NATO era şi în interesul evident al acestuia, prin faptul că rupea România din sfera de influență a fostului bloc sovietic. Cu tot „parteneriatul strategic" această primire în NATO (ca şi cea în Uniunea Europeană) a trebuit să fie **plătită!** Cel puțin – spre deosebire de NATO în care şi acest pact era mai interesat – pentru intrarea în UE, România era evident nepregătită şi urma să devină o piață de desfacere pentru străinătate. Ambele aceste primiri au fost **condiționate** de concesionarea şi vânzarea la valori mult subevaluate a unor resurse de bază: petrolul, gazele, alte resurse minerale, petrochimia, lemnul, sistemul bancar etc. Prin aceasta România a devenit nu numai obiectul

exportului unor țări occidentale, dar acestea au fost lipsite şi de eventuala concurență a unor întreprinderi româneşti care nu erau toate doar „mormanul de fier vechi” invocat de dl. Petre Roman.

De acum au trecut 20 de ani şi putem **constata faptele şi rezultatele** acestor strategii. Şi constatăm că acele **condiționări** de primire în NATO şi UE erau mai **multe,** diverse şi chiar relativ neimportante. Una este să ceri petrolul, gazele, CFR-ul, SIDEX-ul, ARPECHIM-ul etc. şi alta să condiționezi intrarea în NATO de un proiect mai puțin important. Recent, un fost procuror militar care a instrumentat primul dosar Roşia Montană a declarat public la televiziune că făcând un raport la procurorul general care a ajuns apoi la Guvern, a văzut cu ochii lui rezoluția pe care primul ministru (în 2003 sau 2004, era nesigur asupra datei, pe vremea guvernării domnului Adrian Năstase), rezoluție care arăta că neaprobarea proiectului Roşia Montană **periclitează intrarea României în NATO!** Primul ministru român făcea o referire clară la declarația făcută în acest sens de primul ministru al Canadei.

Dacă tot vorbim de fapte, de rezultate, ne putem pune întrebări de genul:

- cui aparține petrolul românesc, cui i-au fost concesionate perimetre importante din Marea Neagră?
- cui aparțin gazele româneşti, actualii proprietari francezi şi germani controlând majoritatea lor;
- cui aparțin băncile foste româneşti, care acum sunt controlate de greci, austrieci, germani, francezi etc., noi având o singură bancă exclusiv românească (CEC Bank) salvată in extremis de la o înstrăinare?

- ce s-a întâmplat cu siderurgia românească, cum au dispărut total sau parțial combinatele de la Hunedoara, Călan, Reşița, Oțelul Roşu, Târgovişte, Călăraşi etc.?
- ce s-a întâmplat cu petrochimia românească, cu combinatele de la Oneşti, Piteşti, Oltchim, cele de îngrăşăminte etc.?
- cum au dispărut uzine de construcții de maşini ca ARO Câmpu-Lung, I.M.G.B., Fortus Iaşi, Tractorul Braşov, Întreprinderea de Maşini Grele Cluj Napoca etc.?
- cum şi dece sunt sabotate întreprinderi farmaceutice şi de producție a vaccinurilor?
- **în fine, cum şi dece au fost închise în țară 500 de obiective miniere** ce exploatau fier, aur, argint, cupru, plumb, zinc, minerale industriale, cărbune etc.? (după aprecierea directoarei EUROMINES, ele sunt în număr de 580 – vezi sursa „Capital").

Întreprinderea de Maşini Grele Bucureşti a fost vândută pentru 80 milioane dolari iar în anul următor, norvegienii deveniți proprietari au vândut doar clubul de pe platforma IMGB cu 150 milioane dolari! O situație mai ridicolă cu greu poate fi imaginată. ARO Câmpulung, combinatul de la Călăraşi, o serie de întreprinderi siderurgice, Tractorul Braşov etc. au fost **dezafectate, tăiate şi vândute ca fier vechi.**

Sunt mii de obiective economice – unele cu o tehnologie comparabilă cu cele din străinătate – care au fost falimentate şi vândute. Şi să nu credem că românii – de la miniştri la specialişti, directori, corpul tehnic şi muncitori – nu au observat ce se întâmplă. Cu toată **incompetența** instalată la cele mai înalte niveluri, **nu toți decidenții au fost şi sunt total lipsiți de minte.** Explicația cea mai realistă este

corupția generalizată, existentă în clasa politică, guvernanți, administrațiile locale şi specialişti.

Pretextul oficial este mereu invocata cerere a unor instituții străine. Este o realitate de necontestat că cei peste 8 milioane de angajați ce existau în 1990 s-au redus la aproximativ 4,5 milioane. În nici o altă țară nu s-a produs o reducere la jumătate a numărului salariaților. Cele două tactici de bază care au condus la devalizarea băncilor, intrarea în faliment şi dispariția a mii de unități economice au fost:

- subevaluarea sistematică a activelor în situația în care statul era vânzător şi
- supraevaluarea constantă în situația în care statul era cumpărător.

Recent Banca Mondială şi OECD au publicat câteva clasamente privind **corupția instituționalizată** (marea corupție, cea care implică organismele de stat), clasamentul **mitei,** al **nepotismului** şi al **economiei subterane** (nefiscalizate, bazate pe evaziune fiscală) în 31 de țări. În toate aceste clasamente România ocupă locuri **dezastruoase,** locul 2 la economia subterană, locul 3 la nepotism şi locul 4 la corupția privind oficialii. Cu excepția Bulgariei care ne depăşeşte la „economia subterană", noi fiind pe locul 2 cu 30 % din PIB, deci 36,9 miliarde de euro, în celelalte clasamente suntem prima țară europeană, fiind depăşiți doar de țări ca Azerbaidjan şi Kirghistan. Chiar dacă nu credem în totalitate în aceste ierarhii ale fenomenelor negative în care ne clasăm pe primele locuri (spre exemplu nu credem că la corupția oficialilor Moldova urmează după noi pe locul 5 iar Rusia pe locul 7), totuşi realitățile negative nu pot fi contestate.

Banca Mondială a elaborat încă prin anii 2001–2002 un raport (vezi Coşea, 2004), în care vorbea despre „economii capturate” în care legislația este elaborată în favoarea unor anumite firme (deci legi cu adresă, cu „dedicație”) în care se aplică aşa numita „metodă a măgarului”, deci o metodă bazată pe alternarea „bățului” (sancțiunilor, pedepselor) şi a „morcovului” (a recompenselor).

Fără îndoială că o principală problemă a economiei României este **economia subterană** la care am făcut deja referire prin lucrarea profesorului Mircea Coşea. O analiză detaliată a fenomenului face şi Nicolae Craiu (tot în 2004). El ne prezintă felul în care estimează economia subterană Institutul Național de Statistică, acesta considerând că ea s-ar compune din:

- activități desfăşurate de companii înregistrate legal, în sectorul formal sau informal (asociații familiale, patroni şi angajați concomitent, mici meseriaşi, lucrul în agricultură etc.) dar nedeclarate, cu scopul de a evita impozitele, contribuțiile sociale, reglementări de pe piața muncii;
- activități desfăşurate de unități neînregistrate, care aparțin sectorului informal.

La acestea se adaugă:

- subutilizarea forței de muncă;
- evaziunea fiscală prin valoarea adăugată nedeclarată;
- evaziunea fiscală prin venit nedeclarat;
- activități informale nedeclarate (Craiu, 2004, p.172-173).

Economia subterană poate fi prezentată ca pondere din PIB sau în valori absolute. Datele de care autorul a dispus pentru perioada 1992–2001 arată că în 10 ani, valoarea absolută a economiei subterane a crescut de 530 de ori. Şi trebuie să ne amintim faptul că aceste date

sunt de acum 11-12 ani, în care se pare că economia subterană a crescut exponențial ca şi în deceniul 1992-2001.

În tabelul nr.5 combinăm tabelul nr.9 şi graficul nr.1 din sursa Craiu op.cit. p.174, punând pe două rânduri ponderea în PIB a economiei subterane şi valoarea acesteia în miliarde lei. Mai recent, ponderea a fost apreciată la o treime din PIB dar există şi păreri că ea s-ar situa între 15 şi 40 %.

Tabelul nr.5

Evoluția economiei subterane 1992 – 2001

Anul	**1992**	**1993**	**1994**	**1995**	**1996**
Mld. lei	405	1783	8255	11997	20052
% în PIB	6,7	8,9	16,6	16,6	18,4

Continuare tab.nr.5

Anul	**1997**	**1998**	**1999**	**2000**	**2001**
Mld. lei	47119	86459	110283	151760	214743
% în PIB	18,6	23,3	20,2	19,0	18,6

Sursa: Craiu, 2004, p.174.

Dacă în primii ani condiționările aderării la NATO şi a primirii în Uniunea Europeană au fost relativ discrete, vorbindu-se prea puțin explicit despre ele, evoluțiile ulterioare au modificat situația.

Conducerea țării se „specializase” în declarații contradictorii. Dacă inițial s-a afirmat cu fermitate că România nu are nevoie de un acord cu finanțatorii internaționali (Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială şi Comisia Europeană), ulterior a apărut teoria de încheiere a

unui acord de împrumut ca o „centură de siguranță” pentru țară şi a fost angajat un credit de aproape 20 miliarde de euro.

O parte a acestui credit s-a dus în rezerva Băncii Naționale iar restul folosit nu prea se ştie cum, probabil o parte pentru consum şi o parte mai mică pentru investiții de tipul celor privind cele mai scumpe – şi nerealizate – autostrăzi din Europa.

Înțelegem perfect că aceste instituții sunt în fond bănci şi ca atare vor să-şi **recupereze creditele acordate.** Dar o bancă normală când constată că există dificultăți în rambursarea creditului acordat, abia atunci foloseşte instrumente de recuperare (noi deja am rambursat rate la FMI) şi se foloseşte de garanțiile de care dispune.

Însă în cazul nostru, garanțiile reprezintă **condiționări făcute înainte de acordarea creditului!** Înainte de fiecare rată de împrumut primit, guvernul elaborează o **scrisoare de intenție** care trebuie aprobată de conducerea FMI. Şi în această scrisoare sunt prevăzute în mod expres măsuri de tipul: neindexării salariilor şi pensiilor, cifra de bugetari ce trebuie eliminați din sistem, obligația de a închide capacități de producție considerate nerentabile, obligația de a vinde anumite active, obligația de a privatiza anumite unități etc.

Chiar în luna octombrie 2013, la venirea echipei conduse de reprezentantul FMI, se cer îndeplinite condiții ca privatizarea CFR – marfă, lichidarea Oltchim sau vânzarea Cupromin.

S-a atras mai demult atenția asupra ineficienței unor modele de dezvoltare impuse de FMI (vezi Krausz, 1999b, p.68-73), printre **obsesiile** tranziției remarcându-se obsesia modelului, a privatizării cu orice preț şi aceea a soluției unice.

Cazul Oltchim este unul tipic. După ce a fost „căpuşat” şi sifonat de banii statului şi după ce – conform rețetei cunoscute – a fost adus în

pragul falimentului, acum ni se cere să-l vindem şi dacă nu reuşim, să-l închidem. Acest combinat a fost o bijuterie a industriei româneşti şi cel mai important producător în domeniu din Europa de Est. Oare să fi fost total lipsiți de minte guvernanții şi specialiştii cărora li s-a cerut să vândă Arpechimul care furniza materia primă pentru aproape 80 % din producția Oltchim?

Dar Arpechimul a fost vândut – inclusiv cu secția furnizoare a materiei prime pentru Oltchim – şi acum evident că este dificil de vândut Oltchimul fără sursa de materie primă. Atunci trebuie lichidat, dat la fier vechi iar concurența – inclusiv o firmă poloneză acționar minoritar la Oltchim – a scăpat de griji.

Aceste ingerințe externe ale organismelor internaționale sunt atât de evidente încât premierul maghiar a anunțat deja că Ungaria şi-a rambursat în totalitate împrumutul de la FMI şi nu va încheia un alt acord de împrumut de la acesta.

În treacăt doar amintim că Ungaria a rezolvat şi alte probleme mult mai rațional şi mai practic decât noi. Este şi cazul retrocedărilor în care acestea au fost limitate la 70000 euro. Dacă ai posedat 6 castele şi 30000 ha teren, ai primit cu titlu de retrocedare tot 70000 de euro ca şi posesorul unui castel şi a unui parc.

Numai la noi s-a încercat apelul „timid la începutul anilor 90 dar tot mai insistent la „restituțio in integrum", principiu căruia îi prevedem o „carieră" marcată de mari şi profunde controverse" (Krausz, 1995 b, p.70). Ca urmare, sute de mii de hectare, munți întregi împăduriți, clădiri ce au fost folosite de universități, şcoli, spitale, primării, case monument, muzee etc. au fost retrocedate, deseori către falşi moştenitori pe bază de documente falsificate, de unde şi formula curentă de „mafia retrocedărilor".

Nu am vrea să se creadă că aprecieri asupra strategiilor şi tacticilor fac numai organismele internaționale.

Exceptându-i pe europarlamentarii din diferite țări care au dreptul la opinii politice necenzurabile, nu se poate să nu remarcăm ingerințele în treburile României (chiar în condițiile „suveranității limitate") a unor **personalități oficiale** ca preşedintele Comisiei Europene, unii comisari europeni, cancelarul Germaniei, ambasadori ai marilor puteri etc. A excelat în acest sens fostul ambasador a SUA în țara noastră, domnul Gittenstein, pentru care a fost un obicei indicarea cui trebuie pus într-o anumită funcție, aprobarea ori dezaprobarea acțiunilor oficialilor şi instituțiilor române.

Şi nu trebuie crezut că asemenea poziții au rămas fără ecou. Dăm doar exemplul rezervei de aur a Băncii Naționale. Acum 4-5 ani, dl. Guvernator Mugur Isărescu declara că rezerva de aur a BNR (care azi este de 103 tone) este suficientă şi Banca nu este interesată să şi-o majoreze.

Acum 2-3 ani, când ministrul economiei dl. Adriean Videanu a sugerat acordarea pentru Gold Corporation a dreptului de exploatare, dl. Mugur Isărescu declara că acest lucru va fi benefic şi pentru mărirea rezervei de aur a Băncii. Când au început protestele împotriva proiectului, a apărut la televizor purtătorul de cuvânt al BNR – domnul Vasilescu – care a negat din nou nevoia măririi rezervei.

Numai pentru că lucrarea noastră vorbeşte despre minerit, menționăm că oponenții „**exploatării** cu cianuri a aurului" nici nu ştiu despre ce vorbesc.

Exploatarea este la suprafață sau în subteran, după diferite metode, în care cianurile nu intervin. Deci ar fi vorba cel mult despre

prepararea minereului prin solubilizarea cu soluții de cianură, care este cu totul o altă fază decât cea de exploatare.

Punctul nostru de vedere este că pericolul pentru mediu este dat, în primul rând, de prezența metalelor grele în şlamul steril ce urmează a fi depozitat în iazul de decantare şi abia în al doilea rând de conținutul de cianură a apei reziduale ce însoțeşte acest şlam, care are o concentrație foarte scăzută de substanță nocivă (sub 7 mg/l), deci sub norma europeană (10 mg/l).

Concluzia: strategia globală şi strategiile sectoriale ne sunt elaborate **din afara țării şi nu în favoarea ei.**

PARTEA a II-a

CAPITOLUL 4

BENEFICIILE ŞI DIFICULTĂȚILE UNEI ANCHETE SOCIOLOGICE COMPLETE

Una dintre clasificările anchetelor sociologice (vezi şi Krausz, Stegar, 2007, p.121-132) este aceea după gradul lor de **cuprindere** a populației la care ele se referă. Din acest punct de vedere, există anchete **complete** (cele care cuprind toată populația de indivizi, familii, gospodării, localități etc.), anchete **incomplete** ce cuprind doar o parte a populației aleasă în mod arbitrar şi **anchete selective,** care cuprind tot doar o parte a populației, dar aleasă după anumite reguli de eşantionare (Krausz, Stegar op.cit., p.153-168).

Teoretic cea mai completă înregistrare o reprezintă recensământul, în care există obligația înregistrării tuturor persoanelor şi gospodăriilor (există şi recensăminte ale animalelor, clădirilor, monumentelor istorice etc.). Dar chiar şi în cadrul acestui text am arătat că recensământul din 2011 a omis înregistrarea unui milion de gospodării.

În mod practic, anchete sociologice complete se pot face doar pe populații de mărimi mici ori medii. Poți ancheta toți elevii unui liceu, toți locuitorii unui sat, toți muncitorii unei întreprinderi mijlocii, toți sportivii care participă la o competiție, toți participanții la un congres ştiințific etc., deci populații **de câteva sute ori câteva mii de persoane.**

Pentru mari populații (ale unor țări, continente etc.), ancheta **sociologică** completă este exclusă, soluția convenabilă fiind **eşantionarea** care este de dorit a fi cât mai corectă şi riguroasă.

Există multe diferențe între o cercetare completă şi una incompletă/selectivă, dar principala este aceea dintre **certitudini şi probabilități.** Dacă avem o anchetă completă pe 1000 subiecți şi 80 % declară un fapt (că fumează, posedă automobil, au fost în concediu etc.) iar 20 % răspund că nu (fumează, posedă automobil, au fost în concediu etc.), acest lucru reprezintă o certitudine, bineînțeles dacă subiecții spun adevărul. La fel este şi în cazul opiniilor privind eventualele preferințe (politice, de consum, artistice, muzicale ş.a.m.d.), cu aceeaşi condiție a sincerității răspunsurilor. Dar dacă dintr-o anchetă incompletă obținem aceleaşi procentaje (80 % contra 20 %) dar doar pe 800 de subiecți din totalul de 1000 (deci 640 contra 160) vom lucra doar cu **probabilități.** Procentul de 80 % este identic în ambele cazuri (800/1000 şi 640/800) dar ponderile la anchetele incomplete reprezintă doar probabilități. Nu putem şti ce fapt ori opinie ar fi fost declarată de restul de 200 de subiecți până la totalul de 1000 al anchetei complete.

Iată de ce ancheta completă este tentantă şi orice cercetător ar tinde spre ea în virtutea speranței unor rezultate reprezentând certitudini.

Aceasta a fost şi intenția Institutului Social Valea Jiului (ISVJ) când a încercat în 2011, să realizeze o anchetă sociologică completă asupra tuturor celor aproximativ 7000 de angajați ai CNH. Proiectul încerca să se cupleze la **obligația** fiecărui angajat al CNH de a **trece anual printr-un test psihologic.** Sistemul de realizare al acestei obligații este următorul: în fiecare an, o echipă de psihologi de la SALVAMIN (Stația de Salvare Minieră cu sediul în Petroşani,

actualmente SSM) se deplasează începând din luna ianuarie la câte o mină, unde, în câteva săptămâni, realizează testarea. În mod uzual, se începe în luna ianuarie cu **E.M.Uricani,** urmând apoi în ordine, în lunile februarie, martie ş.a.m.d., angajații de la Valea de Brazi, Lupeni, Bărbăteni, Paroşeni, Vulcan, Aninoasa, Livezeni, Dâlja, Petrila şi Lonea. Această ordine era una atunci când toate aceste mine se considerau viabile. Dacă – fapt cu totul posibil – unii angajați nu erau disponibili în luna când echipa de psihologi era la mina respectivă (puteau fi în concediu de boală, de odihnă, în deplasări ori detaşări de lungă durată etc.), ei trebuiau să vină ulterior la sediul din Petroşani al SSM pentru a-şi îndeplini obligația testării, fără de care nu-şi puteau continua activitatea în anul următor.

Proiectul ISVJ urmărea să „dubleze" echipa oficială de psihologi ce realizau testarea obligatorie, cu doi – trei sociologi care să realizeze o anchetă, profitând de adunarea oamenilor pentru testarea obligatorie. Primele luni ale anului 2011 au fost „pierdute" pentru ancheta sociologică din cauza întârzierii primirii unor aprobări oficiale scrise din partea conducerii CNH, de care echipa de psihologi a SSM condiționa acceptarea componentei sociologice a anchetei. Astfel că în 2011 au fost cuprinşi în ancheta sociologică doar angajații de la E.M.Petrila şi E.M.Lonea. Inițial, chestionarul pentru ancheta sociologică a cuprins mai multe dimensiuni (deci şi mai multe întrebări) dar el a trebuit să fie **înjumătățit** din cauza nevoii **reducerii duratei** anchetei sociologice. Aceasta din cauza apariției unei situații la care nu ne-am aşteptat, constând într-un fel de gelozie profesională exprimată prin numeroase şicane din partea echipei de psihologi. Bineînțeles că ancheta sociologică este voluntară, dar în majoritatea cazurilor, psihologii îi anunțau pe angajați că doar prezența la testarea lor este obligatorie iar

ancheta sociologică, ce urma să se desfăşoare în altă sală, nu este obligatorie. Deşi conducerea minei îşi exprimase acordul şi pentru participarea angajaților la ancheta sociologică, insistența cu care psihologii anunțau că ea nu este obligatorie i-a făcut pe unii să renunțe la a trece şi la a răspunde la câteva întrebări puse de sociologi.

Au fost chiar cazuri la unele mine, la care cele două testări (psihologică şi ancheta sociologică) au fost în mod deliberat programate în două săli aflate la mare distanță una de alta, acest lucru descurajând suplimentar prezența la ancheta sociologică. Ne permitem să apreciem că asemenea şicane (insistența de a anunța că doar testarea psihologică este obligatorie şi programarea sălilor) este un fel de gelozie profesională prostească, deoarece ancheta sociologică ar fi completat informația despre intențiile, atitudinile şi motivațiile oamenilor. Apreciem că aceste probleme au diminuat cam cu 10-12 % numărul participanților la ancheta sociologică iar în 2012, s-a realizat ancheta la E.M.Uricani, E.M.Lupeni, E.M.Paroşeni, E.M.Livezeni şi E.P.C.V.J. (Exploatarea de Preparare a Cărbunelui Valea Jiului). Şi bineînțeles, chestionarele care conțineau informația despre interviurile din 2011 făcute la Petrila şi Lonea au trebuit rescrise, reredactate, conform chestionarului înjumătățit ca număr de întrebări.

Astfel s-a ajuns la un număr valid de 4507 interviuri (individuale şi colective, deci realizate prin anchetă sociologică **directă**) ale căror rezultate vor fi comentate în capitolele următoare.

Am remarca totuşi că ea reprezintă cea mai mare anchetă sociologică făcută în Valea Jiului, cele anterioare începând din 1993, neînsumând toate peste 4500 persoane. De altfel şi sondajele de opinie ori anchetele făcute la nivelul țării şi chiar în străinătate, au o populație de subiecți în jurul a 1000 de persoane. Deci chiar dacă **nu ne-a reuşit**

caracterul de anchetă completă, ea a cuprins aproape 70 % din populația totală de angajați. La diminuarea numărului subiecților la diferite exploatări miniere a contribuit şi durata mare a cercetării care a cuprins un număr de aproximativ 10 luni din 2 ani calendaristici. Pe parcursul acestor luni, situația de la unele mine a devenit cu totul incertă, zvonurile că mina în cauză se va închide devenind atât de consistente, încât oamenii nu au mai avut chef de cercetări sociologice neobligatorii. Este mai ales cazul E.M.Uricani, E.M.Paroşeni şi E.M.Petrila la care ponderile celor intervievați sunt cele mai mici în raport cu totalul angajaților. În acelaşi timp, tentativa de a-i intervieva la SSM pe cei care nu fuseseră prezenți la testarea inițială de la întreprinderea de care aparțineau s-a dovedit infructuoasă, ei nefiind obligatoriu prezenți la anumite date.

Vom prezenta în acest capitol câteva structuri ale celor 4507 anchetați pe care noi îi vom numi în continuare „populația investigată", „populația anchetată" sau „eşantionul de subiecți". Termenul de **eşantion** este legitim, el desemnând întotdeauna doar **o parte** din totalul populației investigabile. S-a dedus din tot ce am spus anterior că această parte (eşantion) nu a fost una premeditată, că nu am calculat anterior că va trebui să avem 4507 subiecți, că eşantionul nu a fost „tras" după anumite caracteristici, ci partea a **rezultat** din totalul populației, fiind totuşi un eşantion de tip nealeator, dar masiv.

Am mai adăuga o experiență legată de prezentarea tabelelor. Am fi putut face o simplificare importantă prin prezentarea în tabele doar a poderilor, a procentajelor. Astfel am fi redus la jumătate numărul coloanelor tabelelor, ponderile fiind în general, mai semnificative. Ele pot să conțină şi „capcane" la interpretare, dacă nu ştim cifrele absolute din care rezultă ponderile. Pentru simplificare, explicăm prin situația că

opinia unui om (spre exemplu opoziția față de proiectul Roşia Montană) reprezintă procentajul de 50 % şi din totalul de 2 subiecți ca şi părerea a 10000 din totalul de 20000 persoane. Ori la interpretare este o diferență enormă între un opozant şi 10000 de opozanți.

Am mai menționa doar că am prezentat la Conferința Națională de Sociologie şi Asistență Socială din 2011, o prelucrare parțială a acestei cercetări. Ea s-a referit la aripa de vest a Văii Jiului, însumând 2810 persoane de la Uricani, Lupeni, Paroşeni, Vulcan şi E.P.C.V.J. (deci fără Livezeni, Petrila şi Lonea). În structurile pe acest lot de 2810 angajați ai CNH se regăsesc în mare aceleaşi tendințe, cu mici abateri provocate de E.P.C.V.J., unde sexul, ocupația şi studiile sunt diferite de exploatările miniere şi au influențat ponderile raportate doar la 3 mine față de cele 6 ale totalului de 4507 angajați (vezi sursa nr. 32).

În mod concret, vom vedea în tabelul nr.6 că la distribuția după sex, ponderea celor de sex masculin este de 85,35 % la E.M.Uricani, aproape identică cu aceea de 85,55 % de la E.M.Lupeni. Dar la Uricani totalul subiecților în cifre absolute este de 389 în timp ce la Lupeni, el este de 1114 persoane, deci de aproape 3 ori mai mare.

La fel în cazul unei opinii pe care o vom prezenta într-un tabel ulterior, măsura în care subiecții au fost **afectați decisiv** de criză este la Uricani de 42,42 %, foarte apropiată de aceea de la Lupeni (42,99 %), dar rezultată din aceleaşi cifre absolute de 389 de subiecți la Uricani şi de 1114 la Lupeni. Iată motivul pentru care am preferat să ne complicăm prin prezentarea atât a coloanelor cu cifre absolute cât şi a celor cu cifre relative, recurgând în redactare la micşorări de fonturi sau la „ruperea" tabelelor în cazul că ele conțin un număr prea mare de coloane.

În tabelul nr.6 prezentăm repartiția după sex a celor 4507 subiecți. În mod normal, majoritatea personalului este de sex masculin

cu excepția personalului din preparație (E.P.C.V.J). La această excepție şi în cazul populației noastre ponderile sunt aproape de 50 % (51,22 % masculin şi 48,88 % sex feminin), în rest la exploatările miniere ponderea medie a bărbaților este în jurul a 85 %. La E.M.Paroşeni şi E.M.Petrila, angajatele femei au răspuns la anchetă în pondere sub medie, acestea fiind şi minele la care se ştia deja că vor fi închise.

Tabelul nr.6

Sexul subiecților

Sex / Unitatea	Masculin		Feminin		Total	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
E.M.Uricani	332	85,35	57	14,65	389	100
E.M.Lupeni	953	85,55	161	14,45	1114	100
E.M.Paroşeni	207	72,69	77	27,11	284	100
E.M.Vulcan	652	86,36	103	13,14	755	100
E.P.C.V.J.	137	51,22	131	48,88	268	100
E.M.Livezeni	641	90,15	70	9,85	711	100
E.M.Petrila	410	80,06	72	19,94	482	100
E.M.Lonea	425	84,32	79	15,68	504	100
TOTAL	**3757**	**83,35**	**750**	**16,65**	**4507**	**100**

În tabelul nr.7 se indică distribuția după **vârstă**. Din total se detaşează ponderea de aproape 75 % a grupei de vârstă între 36 – 50 de ani, ceea ce dovedeşte că majoritatea populației este matură şi cu experiență.

La Paroşeni, Uricani, Lupeni şi Petrila această grupă de vârstă este cu puțin peste media totalului, în timp ce la E.M.Lonea şi E.P.C.V.J. ponderea este sub medie. Tineretul până la 25 de ani este extrem de puțin reprezentat (1 – 2 %), dovadă că nu se fac angajări, iar cei

apropiați de pensie (peste 50 ani) reprezintă cam 7 % pe total, cu excepția de 19 % la E.P.C.V.J.

La exploatările miniere nu se prea poate conta pe „ieşirea naturală din sistem" prin pensionare, deci în eventualitatea reducerilor mai masive de personal, va trebui recurs la disponibilizări.

Tabelul nr.7

Structura după vârsta a subiecților

Vârsta / Unitatea	25 ani inclusiv		26 – 35 ani		36 – 50 ani		Peste 50 ani		Total	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Uricani	5	1,28	59	15,17	298	76,61	27	6,94	389	100
Lupeni	13	1,16	199	17,86	837	75,15	65	5,83	1114	100
Paroşeni	2	0,07	44	15,19	228	80,32	10	3,54	284	100
Vulcan	7	0,92	142	18,81	562	74,44	44	5,83	755	100
E.P.C. V.J	3	1,11	16	5,97	198	73,89	51	19,03	268	100
Livezeni	9	1,26	109	15,31	535	75,31	58	8,12	711	100
Petrila	10	2,07	118	9,97	325	75,95	29	6,01	482	100
Lonea	7	1,38	69	21,63	355	70,44	33	6,55	504	100
TOTAL	**56**	**1,24**	**796**	**17,66**	**3338**	**74,07**	**317**	**7,03**	**4507**	**100**

Nivelul de studii s-a modificat mult față de deceniile anterioare în care el era mai scăzut şi bazat în majoritate pe calificarea la locul de muncă. Azi cei posedând doar şcoala generală reprezintă abia 11 % pe total, în timp ce mai mult decât de o treime o reprezintă posesorii studiilor de şcoală profesională (36,30 %) şi de studii liceale şi post liceale (37,72 %). Absolvenții de studii superioare reprezintă în total aproape 15 %, între aceştia găsindu-se evident cadrele de conducere, o parte din personalul TESA şi chiar – cum am mai amintit – ingineri şi

subingineri pe funcţii de şefi de brigadă sau şefi de schimb. Structura după studii pe fiecare unitate şi pe total apare în tabelul nr.8 şi în fig.nr.2.

Tabelul nr.8

Structura după nivelul de studii

Studii / Unitatea	Şcoală generală		Şcoală profesio-nală		Liceu + postliceal		Studii superioare		Total	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Uricani	45	11,56	161	41,39	141	36,25	42	10,80	389	100
Lupeni	94	8,44	422	37,84	492	44,17	106	9,51	1114	100
Paroşeni	21	7,39	79	27,82	120	42,26	64	22,53	284	100
Vulcan	98	12,98	285	37,75	248	32,85	124	16,42	755	100
E.P.C.V.J	20	7,46	82	30,60	117	43,66	49	18,28	268	100
Livezeni	82	11,53	239	33,62	271	38,12	119	16,73	711	100
Petrila	73	15,14	200	41,49	153	31,75	56	11,62	482	100
Lonea	102	20,23	159	31,55	138	37,39	105	20,83	504	100
TOTAL	**535**	**11,23**	**1627**	**36,30**	**1680**	**37,72**	**665**	**14,75**	**4507**	**100**

Fig.nr.2 Structura totalului subiecţilor după nivelul de studii

(% pe total)

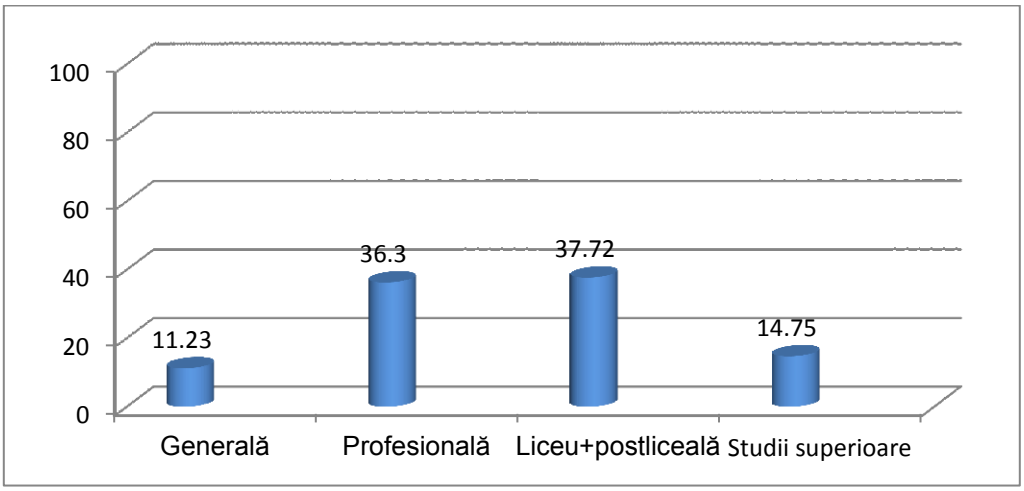

Structura în funcție de **vechimea în muncă** o urmează în principiu, pe aceea după vârstă. Peste jumătate (57,07 %) pe total au o vechime peste 20 de ani iar aproape 32 % au o vechime între 16 şi 20 de ani (vezi tabelul nr.9). Ne amintim că peste 80 % dintre subiecți aveau o vârstă de peste 36 de ani, deci cam tot atâția au şi o vechime peste 16 ani.

Vechimea mare certifică suplimentar o experiență consistentă iar cei cu o vechime sub 5 ani reprezintă abia spre 2 %, ceea ce arată din nou că nu se fac angajări iar populația de la exploatările miniere – ca şi populația localităților, în general – suferă un accentuat proces de îmbătrânire. Ne amintim că la începutul anului 2008, fostul director general al CNH – domnul ing. Daniel Surulescu – sugerase Institutului Social Valea Jiului să realizeze o cercetare asupra absolvenților de liceu din Valea Jiului, privind opțiunile profesionale ale acestora.

Tabelul nr.9

Structura după vechimea în muncă

Vechime / Unitatea	Până la 5 ani		6 – 15 ani		16 – 20 ani		Peste 20 ani		Total	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Uricani	8	2,06	32	8,23	112	28,79	237	60,92	389	100
Lupeni	22	1,90	105	9,41	295	26,48	692	62,21	1114	100
Paroşeni	5	1,76	34	11,97	76	26,78	169	59,51	284	100
Vulcan	12	1,58	69	9,14	266	35,23	408	54,05	755	100
E.P.C.V.J	3	1,12	10	3,73	40	14,92	215	80,23	268	100
Livezeni	13	1,82	64	9,00	259	36,42	375	52,76	711	100
Petrila	12	2,58	74	13,35	169	35,07	227	47,10	482	100
Lonea	12	2,38	60	11,90	183	36,31	249	49,45	504	100
TOTAL	**87**	**1,93**	**448**	**9,94**	**1400**	**31,96**	**2572**	**57,07**	**4507**	**100**

Motivația sa o constituia faptul că intenționase ca CNH-ul să acorde 10 burse destul de consistente unor tineri bărbați care să urmeze specializarea de Exploatări miniere subterane a Universității din Petroşani. Ori s-au înscris doar 7 amatori pentru această bursă, dintre care 6 erau fete! Noi am realizat la cele 8 licee din Valea Jiului o cercetare pe 1684 elevi (937 din clasele a XI-a şi 747 din clasele a XII-a) dar la întrebarea expresă „ați fi interesat de o bursă oferită de Compania Națională a Huilei din Petroşani pentru a urma specializarea Inginerie Minieră şi **a profesa ca inginer (în subteran) la minele din Valea Jiului?** ” s-a primit **un singur răspuns pozitiv** de la cei 721 de elevi băieți cărora le-a fost adresată! (deci 0,14 %).

În fine, în cadrul acestor structuri pe diferite caracteristici ale populației investigate, să prezentăm în tabelul nr.10 şi în fig. nr.3 **structura în funcție de ocupație.**

Tabelul nr.10

Structura după ocupația subiecților

Studii / Unitatea	Direct minieră*		Mecanic, electric**		Cadre decizie+ TESA		Alta***		Total	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Uricani	137	35,22	197	50,65	46	11,82	9	2,31	389	100
Lupeni	437	39,23	527	47,31	71	6,37	79	7,09	1114	100
Paroşeni	92	32,39	108	38,03	55	19,27	29	10,21	284	100
Vulcan	291	38,54	294	38,95	92	12,18	78	10,33	755	100
E.P.C.V.J	5	1,86	72	26,86	40	14,92	151	56,35	268	100
Livezeni	315	44,31	293	41,21	71	9,98	32	4,50	711	100
Petrila	221	45,86	191	39,62	39	8,09	31	6,43	482	100
Lonea	255	50,59	138	27,39	80	15,87	31	6,15	504	100
TOTAL	**1753**	**38,89**	**1820**	**40,39**	**494**	**10,96**	**440**	**6,79**	**4507**	**100**

*vagonetar, alutor miner, semnalist, miner, necalificat, auxiliar, artificier;
**mecanic maşină extracție, lăcătuş, electrician;
***preparator, magaziner, gestionar, topograf, operator calcul etc.

Fig.nr.3 Structura după ocupație a subiecților (% pe total)

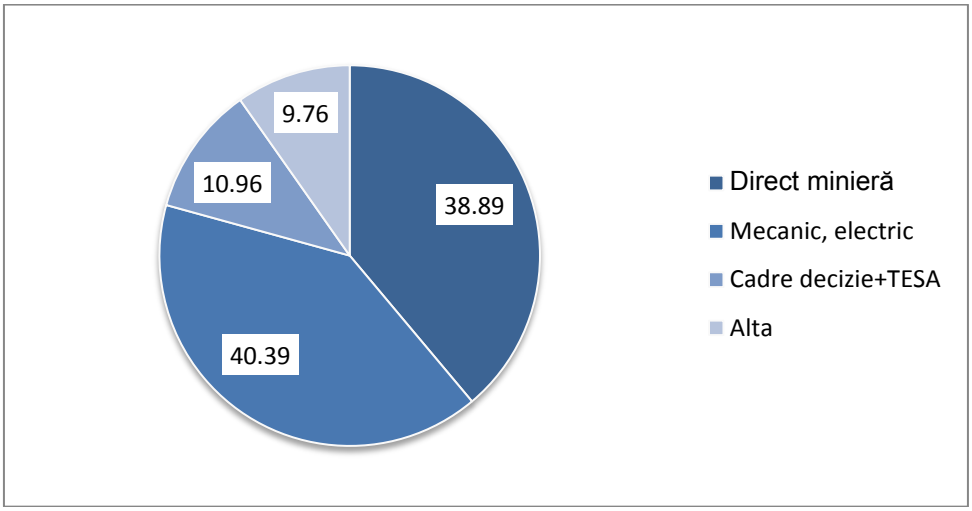

În chestionar a fost prezentată o listă de 13 ocupații posibile plus o „alta” necuprinsă în listă.

La postcodificare ele au fost regrupate în felul următor:

- ocupații direct miniere (vagonetar, ajutor miner, semnalist, miner, necalificat, auxiliar, artificier);
- ocupații de mecanic şi electrician (mecanic maşină de extracție, lăcătuş, electrician);
- cadre de decizie plus TESA;
- altă ocupație (preparator, magazioner, gestionar, topograf, operator calcul, telefonistă etc.).

Pe totalul subiecților, cam 80-85 % se găsesc în minerit şi au legătură cu subteranul. O parte din TESA, chiar angajați la unitățile miniere şi câteva zeci de electricieni şi lăcătuşi angajați la preparația Coroeşti, nu lucrează propriu zis în subteran. De aceea, peste 56 % din angajații de la Preparație au în mod normal „altă ocupație” decât cea minieră, în special aceea de „preparator” dar şi altele.

CAPITOLUL 5

PERSPECTIVELE MINERITULUI ÎN VALEA JIULUI

O întrebare de tipul „În condițiile crizei economice la nivel european, cu care din următoarele afirmații **sunteți de acord** că ar asigura perspective mai bune pentru România?” părea în 2011, inutilă, superfuă ori de-a dreptul ridicolă. Dar din cele 17 exploatări miniere ale Văii Jiului rămăseseră doar 7 iar din preparații, rămăsese una singură. Tendința era deci clară şi răspunsul de asemenea. Am pus totuşi şi această întrebare pentru că ea se corobora ca răspunsuri cu o alta („Cine ar trebui să găsească soluții…”) şi în plus, doream să aflăm şi măsura în care anumite soluții preconizate „de la centru” erau considerate oportune („privatizarea minelor” spre exemplu).

Rezultatele opiniei celor 4507 subiecți sunt prezentate în tabelul nr.11 şi în fig.4. Rezultă că peste 88 % dintre soluții pun în cauză statul, fie sub forma directă a **investițiilor** (56 %), fie sub forma creării de holdinguri. Menționăm că nu am avut în vedere pentru holding definiția de dicționar, adică „o societate pe acțiuni care cumpără acțiuni ale alteia şi preia controlul asupra ei” ci ne-am gândit la accepțiunea de asociere a unităților miniere cu unele având activități **complementare,** pentru ca împreună să-şi crească eficiența. Deja se vorbea mult în Valea Jiului de creerea unor **complexe energetice** (mine de cărbuni şi termocentrale), dintre care s-a şi realizat, în 2013, **Complexul Energetic Hunedoara;** acesta cuprinde cele 4 mine „viabile” plus termocentralele Mintia şi Paroşeni.

Important ni se pare faptul că unele soluții venite „de sus”, de la organisme centrale, suferă de sindromul „oamenii pot să spună ce vor, noi ştim mai bine şi facem ce vrem noi”, soluții care nu au nici o şansă.

Tabelul nr.11

Perspectivele mineritului

Perspective / Unitatea	Investițiile		Concesionarea		Privatizarea minelor	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
E.M.Uricani	317	53,46	25	4,22	22	3,70
E.M.Lupeni	812	53,42	45	2,96	51	3,25
E.M.Paroşeni	188	45,19	21	5,05	15	3,60
E.M.Vulcan	599	49,30	27	2,22	53	4,36
E.P.C.V.J.	179	47,62	10	2,65	9	1,59
E.M.Livezeni	542	54,58	26	2,62	53	5,34
E.M.Petrila	430	72,76	42	7,10	66	11,17
E.M.Lonea	460	82,88	24	4,33	46	8,29
TOTAL	**3527**	**56,32**	**220**	**3,51**	**315**	**5,03**

continuare tabel nr.11

Perspective / Unitatea	Creare de holdinguri		Alta		NR / NA		Total	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
E.M.Uricani	221	37,27	8	1,35	-	-	593	100
E.M.Lupeni	560	36,85	19	1,25	33	2,17	1520	100
E.M.Paroşeni	182	43,76	3	0,72	7	1,68	416	100
E.M.Vulcan	510	41,97	16	1,31	10	0,84	1215	100
E.P.C.V.J.	175	46,56	3	0,79	3	0,79	379	100
E.M.Livezeni	347	34,94	11	1,11	14	1,41	993	100
E.M.Petrila	6	1,01	17	2,88	30	5,08	591	100
E.M.Lonea	4	0,72	6	1,58	15	2,70	555	100
TOTAL	**2005**	**32,02**	**83**	**1,33**	**112**	**1,79**	**6262**	**100**

Obs. Au fost permise mai multe alegeri de perspective

Fig.nr.4 Perspectivele mineritului în Valea Jiului (% pe total)

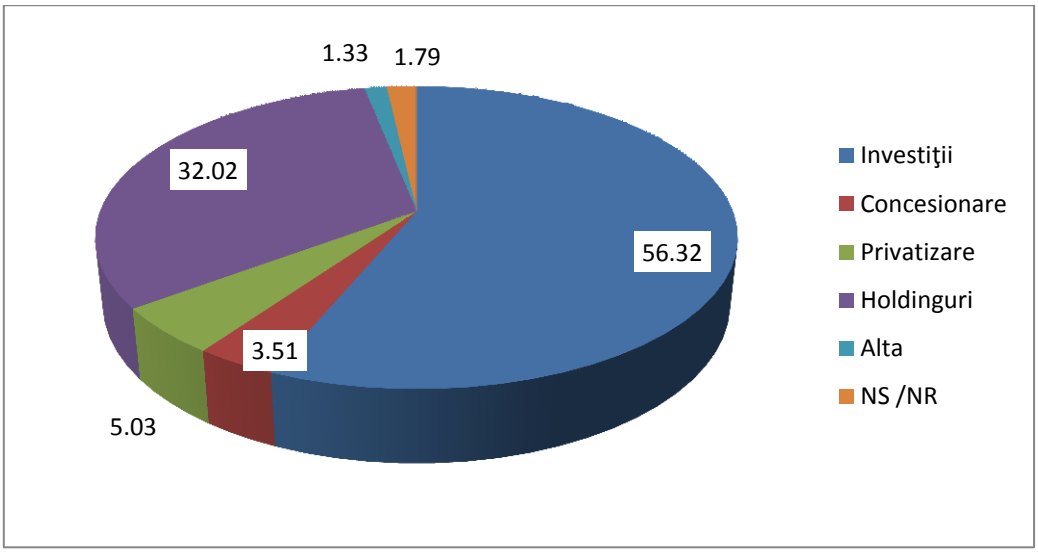

De la centru se vorbeşte des despre „concesionarea minelor" ori chiar despre privatizarea lor. Pentru a putea aplica asemenea soluții, ar trebui modificate multe legi, acordate avantaje sub forma înlesnirilor fiscale, termenele de concesionare să fie convenabile ca durată etc. Nimeni nu este nebun să se angajeze într-o activitate ce obligă la investiții masive şi implică riscuri continue şi de amploare, dacă nu dispune de facilități care să facă profitabilă o asemenea activitate. Am discutat cu mulți specialişti de marcă din minerit care găsesc soluția privatizării minelor de cărbuni aproape rizibilă şi nu-i dau nici o şansă. De altfel privatizarea minelor a obținut pe total doar 5,03 % din opțiuni, ea fiind aleasă ca a doua soluție mai ales de către unii angajați ce speră încă în miracolul privatizării, ca şi cum ea în sine ar însemna automat creşteri de randament şi salarii chiar cu dotarea actuală.

S-a atras atenția şi cu alte ocazii asupra faptului că privatizarea nu este un panaceu, un scop în sine ci doar un mijloc prin care se

presupune că se asigură o gestiune mai eficientă. Dar investiții masive sunt necesare, securitatea muncii trebuie asigurată iar experiența numeroaselor privatizări care au părut salvatoare pentru întreprinderi, s-a dovedit dezastruoasă pentru ele şi a condus direct la lichidarea lor. Şi chiar în acest text am dat deja suficiente exemple, mai ales când obiectivele privatizate au fost mult subevaluate de conduceri şi funcționari corupți.

CAPITOLUL 6

CINE AR TREBUI SĂ AIBĂ UN ROL IMPORTANT ÎN LUAREA MĂSURILOR DE DEPĂŞIRE A CRIZEI

O întrebare cu acest conținut a primit răspunsuri aproape neprelucrabile. În precodificare s-au oferit 7 variante, 3 referitoare la organisme centrale (Guvernul în totalitatea sa, Parlamentul, Ministerul Economiei), două la unități productive pe plan local (conducerea CNH şi conducerea întreprinderii), una la sindicatele miniere şi una referitoare la eventuali „alți factori" care ar fi trebuit să fie numiți.

Când un cercetător recurge la precodificarea unei întrebări, are în vedere – pe baza cunoaşterii realității – eventualele variante de răspuns. Dacă întrebarea ar fi fost complet liberă (deci şi răspunsul la fel) şi ar suna cam în genul „Cine credeți că ar trebui să aibă un rol important….?" S-ar obține sute de răspunsuri diferite, de la „Sfântul Duh" şi până la „echipa de rugby a Noii Zeelande". Şi atunci ar fi nevoie de **postcodificare,** adică de gruparea (aproximativ subiectivă) a miilor de răspunsuri în câteva categorii cu care să se poată opera. Precodificarea încearcă să reducă acest risc dar implică şi supoziția că subiectul **va alege doar câteva** din variantele de răspuns propuse. În cazul acestei întrebări s-a produs însă o situație neobişnuită. Câteva mii de chestionare au bifat fie **toate** variantele, fie majoritatea lor (5-7 variante).

Chiar dacă nu s-a întrebat care ar fi factorul **cel mai important** ceea ce ar fi obligat la un singur răspuns, prezumția noastră era că vor fi alese cel mult două – trei variante de răspuns. Când ne-am trezit la prelucrare în fața a 20.000 – 25.000 de răspunsuri la o singură întrebare, a trebuit să procedăm la o **reducere** drastică a lor. Am

încercat să o facem cât mai obiectivă, echilibrată şi aleatorie. Spre exemplu, pentru cei care au bifat toate cele 6 variante (3 organisme centrale ale statului, două unități miniere locale şi sindicatele) a fost ales un organism central, o unitate locală şi sindicatele. Şi prin „rotație" a fost ba Guvernul, ba Parlamentul, ba Ministerul Economiei, la unități economice locale ba conducerea CNH, ba conducerea unității, în timp ce absolut toți cei care s-au referit la „toți factorii" ori „alți factori" au fost categorisiți separat. Am menționa că la „alți factori" s-a cerut şi nominalizarea lor, ceea ce **nimeni nu a făcut.** Deci pentru grupa „alții" ne putem gândi că subiecții se refereau la divinitate, ONU, mafia internațională, norocul etc. etc.

Suntem de acord cu posibilele critici privind acest mod de restructurare a răspunsurilor, dar opinăm – mai ales celor ce au habar de puțină sociologie – ce ar fi însemnat înregistrarea a 20.000 de răspunsuri la o singură întrebare.

Atât în tabelul nr.12 cât şi în fig. nr.5 care restructurează totalul pe categoriile „organisme naționale", „unități locale", „sindicate" şi „toți/alții", rezultă că în proporție de aproximativ 93 % dintre subiecți pun în cauză un singur factor: **STATUL.** Pentru că toate organismele centrale, unitățile locale şi răspunsurile „toți" se referă în fond la stat. Ba chiar credem că dacă am fi lăsat toate cazurile în care a apărut varianta „guvern" am fi obținut peste 70 %.

Mulți specialişti serioşi din mineritul Văii Jiului îşi explică dezastrul acesteia prin trei cauze:

- **mineriadele** care au creat o impresie nefastă şi au provocat, mai ales guvernărilor de dreapta, ideea că minerii pot fi oricând folosiți ca masă de manevră împotriva puterii;

- **prețul gigacaloriei** care dezavantajează mineritul carbonifer al Văii.

Tabelul nr.12

Cine ar trebui să aibă rol important în îmbunătățirea situației

Rol / Unitatea	Parlamentul		Guvernul		Ministerul Economiei		C.N.H.	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
E.M.Uricani	313	40,49	153	19,80	135	17,47	82	10,61
E.M.Lupeni	261	15,00	841	48,45	260	14,93	187	10,78
E.M.Paroşeni	61	13,03	186	39,74	78	16,68	68	14,54
E.M.Vulcan	259	17,58	576	42,36	239	17,58	145	10,66
E.P.C.V.J.	67	12,25	202	39,30	91	17,71	68	13,21
E.M.Livezeni	168	16,30	562	55,48	121	11,88	93	9,13
E.M.Petrila	142	19,29	256	34,78	118	16,03	100	13,59
E.M.Lonea	144	20,37	303	42,86	84	11,88	81	11,46
TOTAL	**1415**	**19,29**	**3079**	**41,98**	**1126**	**15,35**	**824**	**11,23**

continuare tabel nr. 12

Rol / Unitatea	Conducerea unității		Sindicatele		Alții / toți		Total	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
E.M.Uricani	41	5,30	41	5,30	8	0,10	773	100
E.M.Lupeni	48	2,78	118	6,78	24	1,39	1739	100
E.M.Paroşeni	19	4,06	49	10,47	7	1,49	468	100
E.M.Vulcan	52	3,82	35	6,99	14	1,01	1380	100
E.P.C.V.J.	25	4,86	56	10,89	5	0,90	514	100
E.M.Livezeni	21	2,06	31	3,04	22	2,11	1018	100
E.M.Petrila	8	1,09	18	2,45	94	12,77	736	100
E.M.Lonea	8	1,13	17	2,40	70	9,90	707	100
TOTAL	**222**	**3,03**	**425**	**5,79**	**244**	**3,33**	**7335**	**100**

Obs. Au fost permise mai multe alegeri de factori

Fig.nr.5 Cine ar trebui să aibă rol important în îmbunătățirea situației (% pe total)

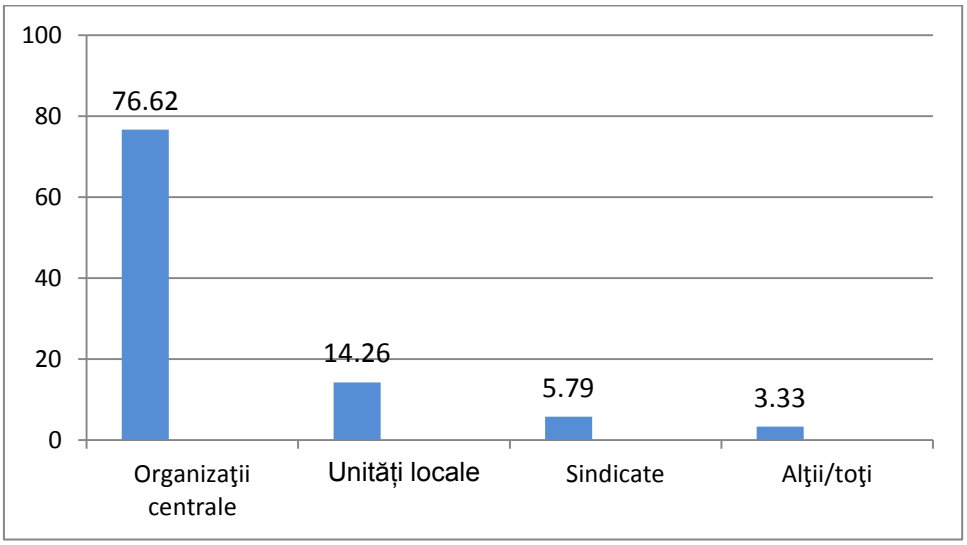

Gigacaloria obținută pe bază de cărbune se produce în Uniunea Europeană la un preț aproximativ de 8 dolari în timp ce cea autohtonă depăşeşte 100 lei. În toată lumea, mineritul carbonifer este subvenționat în diferite forme. Spre exemplu, polonezii şi-au orientat subvenția spre investiții, ceea ce reprezintă un ajutor prin faptul că nu mai esti tu – unitatea minieră – dator să faci investiția. Alte țări acordă subvenția pe tona de cărbune, altele pe transport, altele combină diferite forme de subvenționare etc.

- în fine, toate guvernările au încercat să reducă urmările riscurilor din activitatea minieră, măsurile scumpe de securitatea muncii, riscurile accidentelor colective cu urmările lor tragice ş.a.m.d.

Oricum, situația din tabel şi grafic arată că organismele centrale sunt puse în cauză de 76 % dintre subiecți, toate cauzele situației (inclusiv cea pur subiectivă: mineriadele), depind de Parlament, Guvern şi minister. Factorii locali – conducerile Companiei şi a fiecărei mine – reprezintă abia 14 % iar sindicatele aproape nu contează (6 %).

În fond, totul se reduce la investiții şi am văzut în capitolul anterior că ele sunt aşteptate din partea statului şi aproape de loc (5 %) din partea eventualilor privați.

Am amintit din primul capitol al acestei lucrări că „mineritul se simte al statului" al cărui ajutor îi este vital. Faptul că 4 mine ale Văii Jiului sunt considerate viabile iar celelalte 3 se închid până în 2017, este legitimat de logica punctajelor de viabilitate tehnică şi economică. Dar dacă s-ar fi făcut la timp investiții, deschideri de noi rezerve etc., situația ar fi putut fi alta. Iar subfinanțarea n-ar fi fost constantă şi aceasta cu toate problemele geotehnice reale, cum ar fi înclinarea stratelor, grosimea lor şi eficiența mai redusă a tehnicii moderne în aceste condiții.

Rămâne totuşi o întrebare importantă: chiar **nu se fac investiții private** în Valea Jiului? Înainte de 1989, exista la Lupeni o uzină „Viscoza" (creată în perioada interbelică), la Vulcan o fabrică de confecții, la Livezeni o fabrică de mobilă, una de lapte şi un abator, la Petroşani o fabrică de tricotaje, o uzină de produse electrotehnice (UPSPRUEM) şi o uzină de reparat utilaj minier (IUMP), la Petrila o fabrică de mobilă ş.a.m.d.

Astăzi, la fosta „Viscoza" se produc într-o secție volane pentru Mercedes, la Livezeni a apărut o „fabrică" de termopane, la Petroşani un investitor italian produce într-o secție a fostei fabrici ceva tricotaje iar la Petrila se discută despre o finanțare germană în componente pentru automobile.

Iar dacă investițiile **private productive** sunt relativ nesemnificative, aproape că „au explodat” investițiile private **pentru consum.** Dăm doar două exemple. În Petroşani există 7 supermarketuri (Carrefour, Penny, Billa, Profi, Lidl, Kaufland şi Jiul, ultima ba se închide ba se deschide). Într-un oraş al sărăciei, lumea (chiar vizitatori din afara Petroşaniului) se întreabă dacă ele **nu sunt prea multe** pentru puterea de cumpărare a populației. Mai ales că plasamentul lor este de-a dreptul straniu, Carrefour şi Penny se află la cca 150 metri distanță, Billa, Profi şi Lidl sunt înşirate pe 250 – 300 de metri iar Kaufland-ul este ultimul supermarket deschis la 3 km de Petroşani, pe o suprafață mare de teren cumpărată, cu o parcare generoasă, parțial neterminată.

Avem şi exemplul benzinăriilor. La marginile Petroşaniului (Dâlja şi Livezeni) există 3 benzinării iar în cartierul Aeroport există alte 3 benzinării pe o distanță de 200 metri. În mod practic, OMV şi Lukoil se află pe laturile opuse ale şoselei iar o a treia benzinărie este plasată la 200 metri distanță.

Oare aceşti investitori privați nu au auzit de studiile de marketing ce preced o investiție? Ori obiectivul lor nu este profitul economic? Unele supermarketuri au fost proiectate cu 7-8 linii de casierie, dar de obicei funcționează cu una – două! Noi avem în minte câteva explicații la întrebarea esențială „Care este rațiunea unor asemenea investiții?” dar lăsăm cititorului plăcerea de a le descoperi, menționând totuşi că nu o considerăm de natură economică.

CAPITOLUL 7

ÎN CE MĂSURĂ AU FOST SUBIECȚII AFECTAȚI DE CRIZĂ ŞI OPINII DESPRE CÂT AR MAI DURA EA

După ce am comentat câteva aspecte de interes mai general a situației Văii Jiului (şansele mineritului şi factorii ce ar trebui să ducă la depăşirea crizei), să ne referim la câteva aspecte ale modului în care resimt criza subiecții ca **indivizi,** nu doar ca o colectivitate.

Dacă decăderea mineritului ori închiderea unor mine afectează colectivități întregi, situații de genul disponibilizărilor, creşterea prețurilor, scăderea puterii de cumpărare etc. îi pot afecta pe oameni priviți la nivel individual, în mod diferit, cum pot fi diferențe şi în mijloacele individuale de contracarare a unor asemenea fenomene.

În tabelul nr. 13 şi în fig. nr.6 sunt prezentate răspunsurile la întrebarea „Criza economică financiară a **afectat** deja situația dvs. şi a familiei dvs?”

Tabelul nr.13

În ce măsură ați fost afectat de criză?

Afectare / Unitatea	În mod decisiv		În oarecare măsură		Neafectați		Nu ştiu / nu apreciez		Total	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Uricani	165	42,42	192	49,36	27	6,94	5	1,28	389	100
Lupeni	479	42,99	529	47,80	77	6,91	29	2,60	1114	100
Paroşeni	163	57,39	108	38,03	9	3,17	4	1,41	284	100
Vulcan	330	43,71	360	47,68	48	6,36	17	2,25	755	100
E.P.C.V.J	124	46,28	126	47,01	14	5,22	4	1,49	268	100
Livezeni	262	36,85	355	49,92	76	10,69	18	2,53	711	100
Petrila	108	22,40	207	42,95	33	6,85	134	27,81	482	100
Lonea	102	20,33	51	10,12	125	24,80	226	44,85	504	100
TOTAL	**1733**	**38,45**	**1928**	**42,78**	**409**	**9,07**	**437**	**9,70**	**4507**	**100**

Fig.nr.6 În ce măsură ați fost afectat de criză (% pe total)

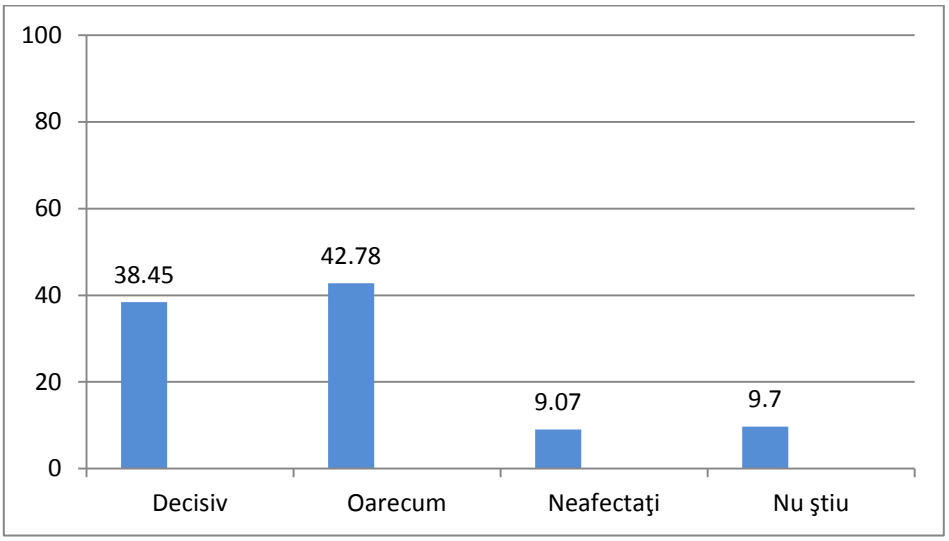

A fost admis un singur răspuns dintre variantele: „da, în mod decisiv", „oarecum da", „nu" şi „nu ştiu/nu pot aprecia".

Deşi ancheta a avut loc în ultimele luni ale anului 2011 şi primele luni ale lui 2012, peste 38 % dintre subiecți se considerau deja afectați **decisiv.** Ar fi de menționat că cele două mine (Petrila şi Lonea) la care ancheta a avut loc în 2011, au ponderile cele mai mici la acest grad de afectare decisivă (20 – 22 %), iar unitățile la care ancheta a avut loc cam după 6 luni, au deja ponderi duble, de peste 40 %. Deci în câteva luni, înrăutățirea situației este accentuată. Dacă vom însuma coloanele remarcând afectarea (decisiv + oarecum) vom ajunge la o pondere de 81 %, deci 4 din 5 oameni se considerau afectați de criză într-un anumit grad. Ponderile cele mai mari de neafectare le înregistrăm la Livezeni (10,69 %) şi Lonea (24,80 %), tocmai la două mine ce ulterior au fost considerate viabile, deci nu au intrat în procesul de închidere.

Durata crizei este importantă atât sub aspect economic, cât şi sub cel psihologic. Ne amintim bâlbâiala la cele mai înalte nivele (preşedinte, premier) privind existența sau nu în România a crizei. Într-o lume globalizată, era elementar să-ți dai seama că o asemenea criză economico-financiară declanşată în Statele Unite, nu va putea ocoli Europa şi implicit România. Şi totuşi a existat o perioadă în care pericolul ca şi România să fie atinsă de criză a fost categoric negat.

După ce el a fost recunoscut, s-a încercat să se dea speranțe populației că durata crizei va fi de doar 1 – 2 ani. Ba s-a încercat să şi fie anunțată depăşirea ei, pe baza criteriului pur statistic, al creşterii timp de două trimestre consecutive a PIB-ului. Dar problema de fond este **cu cât** creşte PIB-ul şi mai ales **pe ce bază,** în virtutea căror măsuri. Formal eşti ieşit din criză cu două trimestre consecutive în care PIB-ul îți creşte cu 0,1 sau 0,2 %, mai ales – să zicem – pe baza unor condiții climaterice favorabile producției agricole.

La noi nu s-au folosit măsuri active de creştere (încurajarea producției, a relansării unor ramuri economice), ci măsuri pasive de ordin fiscal/monetar: reducerea cheltuielilor cu salariile (scăderea lor cu 25 %), neindexarea pensiilor cu inflația, ordonanțe de amânare a unor cheltuieli, noi taxe şi impozite etc.

Din punct de vedere psihologic, asemenea măsuri nu numai că lungesc perioada de criză, dar au efectul dezastruos de a crea convingerea că ieşirea din criză nu este concepută decât prin sacrificiile populației, doar pe seama ei. Dacă populația ar constata că guvernanții iau măsuri de real efect economic (ca în Polonia, Germania şi alte câteva țări), ar suporta psihologic mai uşor restrângeri inevitabile de venituri şi bunăstare.

În tabelul nr.14 şi fig. nr.7 se află sintetizate răspunsurile la întrebarea „Cât credeți că va mai **dura** această criză” ?

Tabelul nr.14

Cât va mai dura criza?

Durata / Unitatea	Până la 1 an		2 – 4 ani		5 ani şi peste		Nu ştiu / nu apreciez		Total	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Uricani	52	13,57	85	21,85	84	21,59	168	43,19	389	100
Lupeni	132	11,84	200	17,96	254	22,80	528	47,40	1114	100
Paroşeni	42	14,79	76	26,76	80	28,17	86	30,28	284	100
Vulcan	61	6,08	168	22,26	187	24,77	339	44,09	755	100
E.P.C.V.J	42	15,68	50	18,66	60	22,39	116	43,25	268	100
Livezeni	59	8,30	139	19,55	189	26,58	324	45,57	711	100
Petrila	47	9,75	151	31,15	33	6,84	251	52,26	482	100
Lonea	50	9,92	155	30,75	42	8,33	257	50,99	504	100
TOTAL	**485**	**10,76**	**1024**	**22,72**	**929**	**20,61**	**2069**	**45,91**	**4507**	**100**

Fig.nr.7 Cât va mai dura criza? (% pe total)

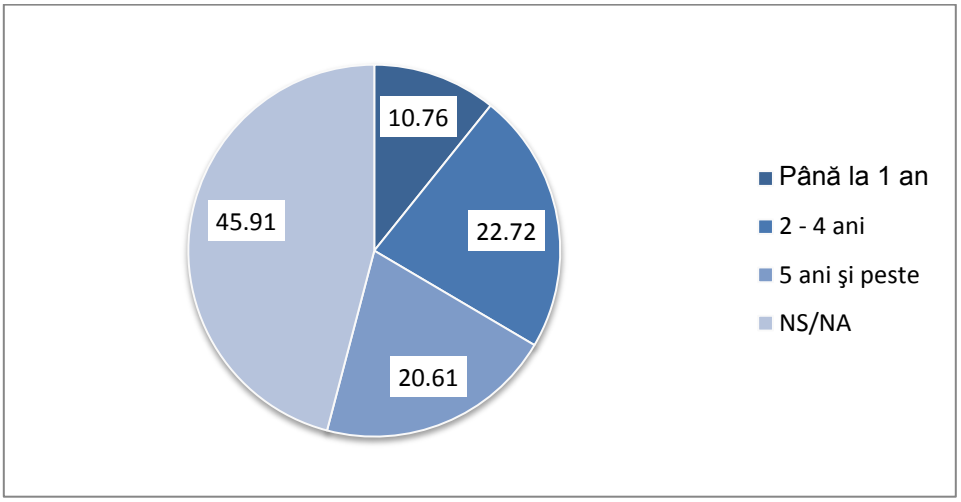

Bineînțeles că răspunsurile aparțin unor oameni obişnuiți, fără informații speciale în domeniu. Cu cât declararea potențialei durate a crizei este mai mică, aceasta dovedeşte o stare de optimism, potrivit căreia criza este una pasageră, relativ uşor de depăşit. Şi cu cât se prefigurează durate ale ei mai lungi (să zicem peste 5 ani), cu atât tendința de permanentizare a crizei este mai evidentă iar măsurile de contracarare a ei, mai ineficiente.

Şi în tabelul nr.14 este vizibilă diferența de câteva luni în care s-a realizat cercetarea, la minele (Petrila şi Lonea) la care ea a avut loc în 2011, având un procent minor (6 – 8 %) la previziunea de „peste 5 ani" a crizei, în timp ce la minele la care ancheta s-a făcut în primele 4 luni din 2012, ponderea duratei „peste 5 ani" a crizei, este între 22 – 28 %, deci cam de 3 ori mai mare, ritm în care s-au diminuat şi speranțele populației.

Faptul că aproape jumătate (45,91 %) dintre subiecți au declarat fie că nu ştiu, fie că nu pot aprecia durata acestei crize, dovedeşte o lipsă marcantă de informație specifică şi poate chiar un dezinteres față de o problemă de care depinde, în bună măsură, existența lor.

CAPITOLUL 8

PERCEPȚIA PIERDERII LOCULUI DE MUNCĂ ŞI ALTERNATIVE DE CONTRACARARE

În plină criză – 2011-2012 – şi după închiderea a 10 exploatări miniere, era absolut legitim să-i întrebăm pe cei aproape 7000 de angajați rămaşi în unități „Dacă îşi simt locul de muncă amenințat". Precodificarea – variantele de răspuns – presupunea alternativele: „categoric da", „probabil că da", „mai degrabă nu" şi „nu ştiu/ nu pot aprecia". Rezultatele răspunsurilor celor 4507 subiecți se regăsesc în tabelul nr.15 iar structura procentuală a răspunsurilor pe totalul subiecților este evidențiată în fig. nr.8.

Tabelul nr.15

Îşi simt locul de muncă amenințat?

Unitatea	Categoric da		Probabil că da		Mai degrabă nu		Nu ştiu / nu apreciez		Total	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Uricani	69	17,74	151	28,82	89	22,88	80	20,56	389	100
Lupeni	166	14,90	375	33,66	276	24,77	297	26,67	1114	100
Paroşeni	89	31,34	116	40,84	39	13,73	40	14,09	284	100
Vulcan	114	15,09	282	37,35	186	24,64	173	22,92	755	100
E.P.C.V.J	46	17,16	123	45,89	48	17,92	51	19,03	268	100
Livezeni	88	12,37	239	33,63	193	27,14	191	26,86	711	100
Petrila	31	6,43	132	27,39	128	26,55	191	39,63	482	100
Lonea	197	39,08	222	44,06	34	6,74	51	10,12	504	100
TOTAL	**800**	**17,75**	**1640**	**36,38**	**993**	**22,03**	**1074**	**23,84**	**4507**	**100**

Chiar fără o informație specifică – pe cazul fiecărei mine – legendele publice vehiculau afirmații de genul: „mina Petrila nu se va

închide niciodată", „este de neconceput ca mina Lupeni să se închidă", „mina Paroşeni este cea mai tehnologizată şi este imposibil să nu rămână".

Fig.nr.8 Îşi simt locul de muncă ameninţat? (%)

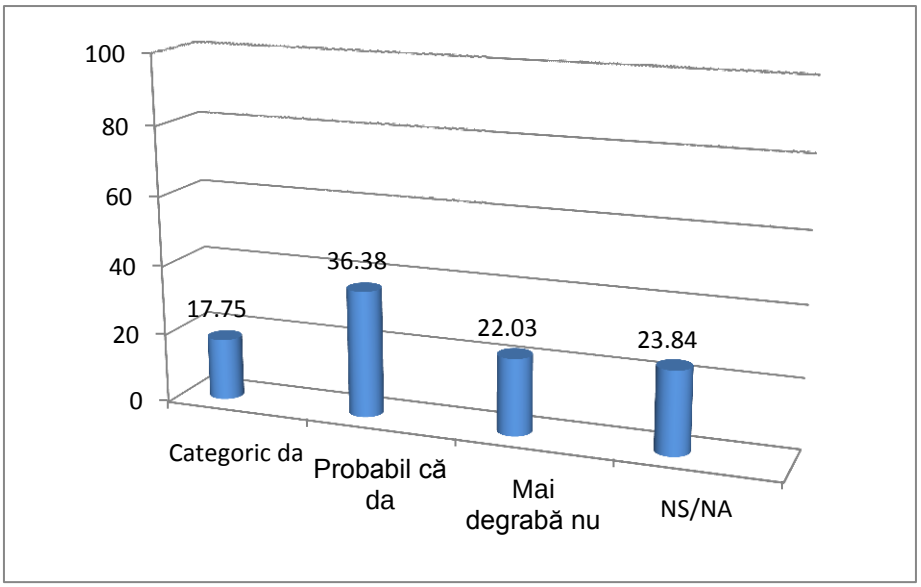

Între o situaţie obiectivă şi percepţia asupra ei există diferenţe care pot reprezenta chiar contradicţii. Percepţiile sunt predominant subiective, fiind create de interese, sentimente, preferinţe, dorinţe, aşteptări, speranţe etc.

Putem exemplifica acest lucru şi prin comparaţia **validităţii** (tehnice şi economice) a celor 7 unităţi miniere care mai există în Valea Jiului şi opinia despre **ameninţarea pierderii locului de muncă.** În privinţa validităţii sub cele două aspecte ale minelor, presupunem că ea a rezultat dintr-o analiză **obiectivă,** neavând motive să ne îndoim în privinţa criteriilor şi punctajelor prezentate în tabelul nr.2. Dacă le

comparăm cu datele din tabelul nr.15, vom constata evidente diferențe. Spre exemplu, mina Petrila este **pe ultimul loc** la validitate (tehnică, economică şi cea însumată), cu un punctaj foarte slab de 33,8, iar la întrebarea dacă **îşi simt locul de muncă amenințat categoric** cei de la Petrila se află tot pe ultimul loc, întrucât doar 6,43 % resimt un pericol categoric.

La fel, Livezeniul şi Lonea, cu punctaje foarte mari de validitate (108,8 respectiv 99,2) îşi simt locul de muncă amenințat în mai mare măsură („categoric" + „probabil") adică în proporție de 46 % şi 83,14 %.

Pentru o imagine mai completă, construim tabelul nr.16 care compară validitatea totală cu pericolul (însumat: categoric + probabil) pierderii locului de muncă.

Tabelul nr.16

Compararea validității unităților miniere cu percepția pierderii locului de muncă

Unitatea minieră	Validitatea însumată (punctaj)	Pericolul (categoric+ probabil) pierderii locului de muncă (%)
Livezeni	108,8	46,0
Vulcan	100,5	52,44
Lonea	99,2	83,14
Lupeni	98,9	48,56
Paroşeni	61,5	72,18
Uricani	44,2	46,56
Petrila	33,8	33,82

Sursa: tabelul nr.2 şi tabelul nr.15

Oricum, din tabel rezultă că la două mine care se închid (Uricani şi Petrila), pericolul nu a fost în mod real conştientizat de angajați, iar

prejudecățile şi legendele („Uricaniul nu se poate închide că moare un întreg oraş”, „Petrila nu va fi închisă niciodată”) au funcționat din plin.

Probabil că după accidentele de muncă, cel mai grav – deseori chiar dramatic – lucru ce i se poate întâmpla unui angajat este să-şi piardă locul de muncă. Bineînțeles că nu ne referim la demisii sau la eliminarea unui angajat din motive imputabile lui. Cum orice firmă – mai ales privată – urmăreşte să obțină profit, diminuarea acestuia prin scăderea vânzărilor duce la scăderea producției iar aceasta duce la reduceri de personal ce pot fi totale, în cazul falimentului ori a relocării chiar şi în alte țări.

Şi în România companii multinaționale (Nokia, Coca-Cola, Palmolive etc.) şi-au relocat capacitățile de producție în Turcia, Republica Moldova şi alte țări. Până şi Dacia şi-a deschis în Maroc capacități de producție în condiții economice considerate mai favorabile.

Cum pot **reacționa angajații** în fața pierderii locului de muncă? O variantă este rezistența în mod **colectiv.** La încheierea contractelor colective de muncă între patronat şi sindicate, se încearcă (din partea sindicatelor) introducerea unor clauze care să asigure într-o anumită măsură locurile de muncă, să împiedice patronatul să restructureze în mod arbitrar personalul, să precizeze condițiile şi compensațiile ce au ca efect reducerea personalului etc.

Când e vorba de privatizarea (vânzarea, de obicei, pe sume subevaluate) unor întreprinderi de stat, se stipulează de obicei un termen în care întreprinderea să-şi mențină profilul de activitate şi personalul. Bineînțeles că, în majoritatea cazurilor, aceste clauze nu se respectă şi nici partea română nu aplică măsurile sancționatorii prevăzute, fiind de regulă încântată de comisioane şi de faptul că a „scăpat” de întreprinderea respectivă. Un caz relativ recent priveşte

siderurgia română, o serie de uzine (Slatina, Câmpia Turzii, Brăila, Târgovişte, Oţelul Roşu etc.) fiind cumpărate de firme ruseşti, mai ales de Mechtel. Unele dintre aceste uzine fuseseră total ori parţial retehnologizate, spre exemplu una poseda un utilaj de înaltă productivitate din care existau doar trei în Europa. Firma a transferat în Rusia acest utilaj şi alte câteva, iar acum declară că uzinele în cauză, fiind necompetitive, trebuie închise şi vândute ca fier vechi.

O reacţie colectivă la pierderea locului de muncă ar trebui să revină **sindicatelor.** Din păcate, istoria ultimilor 20 de ani arată că sindicatele sunt mai mult vocale decât eficiente. Chiar şi în cercetarea ce o prezentăm (vezi tabelul nr.12) sindicatele sunt la coada factorilor ce ar putea contribui la îmbunătăţirea situaţiei mineritului. Cu un procent de doar 5,75 % ele sunt urmate de „alţii/toţi" cu 3,33 % şi conducerea unităţii, cu 3,03 %.

De altfel mişcarea sindicală din Valea Jiului a fost fărâmiţată atât în virtutea principiului „divide et impera" cât şi al orgoliilor egoiste ale unor lideri sindicali care se voiau personalităţi. Abia în ultimele luni ale anului 2012, cele două sindicate miniere majore („Muntele", în majoritate cu membri din minele ce rămân şi „Huila", în majoritate cu membri din minele ce se închid), au încheiat un acord de colaborare în care punctul central este prezervarea locurilor de muncă.

Formele concrete de rezistenţă colectivă la pierderea locului de muncă sunt relativ diverse şi majoritatea frizează ilegalităţi. Una este **ocuparea locului de muncă,** muncitorii continuând să producă până au materie primă, pentru a demonstra că întreprinderea poate produce şi vinde. Această formă de protest are în minerit un aspect mai dramatic constând în **blocarea în subteran** şi refuzul de a ieşi până la obţinerea unor revendicări ori măcar a promisiunii realizării lor. Majoritatea altor

manifestări colective – pe care sindicatele declară a fi „proteste spontane” pentru că vor să fie exonerate de efectele ilegalităților – sunt de regulă blocarea de şosele naționale, a unor căi ferate, demonstrații deviate de la traseul aprobat, blocarea întreprinderii, amenințări cu greva şi greva generală, greve ale foamei ş.a.m.d.

De regulă, formele colective de contracarare a pierderii locului de muncă, cu o oarecare excepție pentru cele prevăzute în contractele colective de muncă, acolo unde ele există, nu sunt prea eficiente. În realitate, forțele sunt inegale: pe de o parte statul, cu toate mijloacele sale (de la finanțare la represiune) şi pe de altă parte, o colectivitate de angajați de mărime variabilă. Statul îşi poate anula ori reduce finanțarea, poate formula legi, ordonanțe şi hotărâri ce pot „sufoca” o întreprindere chiar fără a recurge la reprimări directe.

În această situație, fiecare angajat care îşi pierde locul de muncă se vede nevoit a apela şi la **soluții individuale.** Şi acestea pot fi mai multe, începând cu **găsirea unui nou loc de muncă,** apelul la eventuale resurse proprii economisite, ajutorul rudelor şi al prietenilor, vânzarea unor bunuri proprii etc. Bineînțeles că cea mai eficientă ar fi găsirea unui nou loc de muncă, lucru tot mai improbabil cu cât omul este mai în vârstă iar profesia în care a lucrat are un spectru de utilizare limitat în alte domenii.

De discriminarea de vârstă – în fond nelegală – s-au convins mulți dintre aplicanții (doritori de locuri de muncă) ce profesau mai ales în meserii manuale, implicând şi un anumit efort fizic şi care au constatat pe propria piele că „după 40 de ani nu te mai angajează nimeni”.

În privința unor profesii ca acelea de medic, profesor, jurist, economist etc. s-ar putea ca această discriminare de vârstă să fie mai redusă.

În legătură cu **specificitatea** profesiilor, lucrurile sunt mai clare. Cei propriu-zis mineri (vagonetari, ajutori de mineri, mineri, mecanici de maşini de extracție, artificieri etc.), odată ce îşi pierd locul de muncă, îl pot obține prin excepție şi limitat în alte domenii (la metrou, tuneluri etc.). Pentru aceştia nu există decât şansa **reconversiunii profesionale,** dar experiența (programele POZDRU, bursele de muncă etc.) le constată ca fiind destul de ineficiente. Şi în profesii cu spectru mai larg de aplicabilitate (electrician, lăcătuş), chiar dacă au fost profesate în „specific miner", nici pentru ele nu există alternative suficiente. În fond datele oficiale despre şomaj sunt în principiu false, înregistrându-i doar pe cei care primesc ajutor de şomaj. Odată perioada legală expirată a acestuia, oamenii trăiesc (supraviețuiesc) din diferitele ajutoare ale statului: cel de şomaj deja amintit, venitul minim garantat, alocații pentru copii, alocații pentru cei cu dizabilități şi însoțitorii acestora, ajutorul pentru naşteri etc.

Din acest punct de vedere, am putea fi de acord cu preşedintele Băsescu potrivit căruia, tindem să devenim „o națiune de asistați social". Domnia Sa s-a specializat în asemenea afirmații „colorate" („națiune de bebeluşi", „omul gras cărat în spate de omul slab" etc.), dar nu ar trebui să omită faptul că este om politic de 24 de ani, fost de mai multe ori ministru şi preşedinte al țării de 9 ani. În câteva perioade a beneficiat de guverne (cele conduse de Emil Boc) care au aplicat total opțiunile şi indicațiile Domniei Sale. Ca atare faptul că 45 % din populația țării trăieşte la limita sărăciei, din alocațiile copiilor şi ale mamelor, că pensionarii se împrumută de la CAR-uri cu sume de 100 – 200 lei pentru a-şi face sărbătorile ori a-şi plăti dările, este şi o consecință a viziunii cu care a condus țara. Şi ar putea fi comentată şi diferența dintre nevoia de a împrumuta 200 lei şi aceea de a împrumuta un milion de euro.

În tabelul nr.17 şi fig.nr.9, arătăm diversele soluții pe care le-ar adopta pe plan individual cei ce şi-ar pierde locul de muncă.

Tabelul nr.17

Ce soluții ar găsi la pierderea locului de muncă?

Soluții / Unitatea	Ar căuta activități retribuite		Rezerve proprii		Ar valorifica bunuri		Ajutor de la rude/ prieteni	
	abs.	%	abs.	%	abs	%	abs	%
E.M.Uricani	268	51,64	113	21,77	46	8,86	47	9,05
E.M.Lupeni	646	45,90	307	21,72	120	8,49	129	9,12
E.M.Paroşeni	177	52,06	41	12,66	42	12,35	22	6,47
E.M.Vulcan	481	46,16	184	17,66	124	11,90	102	9,80
E.P.C.V.J.	185	52,56	63	17,90	29	8,24	22	6,25
E.M.Livezeni	441	48,51	165	18,15	104	11,44	64	7,04
E.M.Petrila	270	37,32	246	33,97	92	12,70	50	6,90
E.M.Lonea	287	47,28	182	29,98	47	7,75	29	4,78
TOTAL	**2755**	**46,68**	**1301**	**22,06**	**604**	**10,22**	**465**	**7,87**

continuare tabel nr. 17

Soluții / Unitatea	NS / NA		Ar face economii		Alta		Total	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
E.M.Uricani	-	-	42	8,10	3	0,58	519	100
E.M.Lupeni	86	6,88	89	6,29	34	2,40	1414	100
E.M.Paroşeni	34	10,00	17	5,00	7	2,06	340	100
E.M.Vulcan	57	5,47	80	7,67	14	1,34	1042	100
E.P.C.V.J.	17	4,82	26	7,39	10	2,84	352	100
E.M.Livezeni	63	6,93	50	5,50	22	2,42	909	100
E.M.Petrila	53	7,32	-	-	13	1,79	724	100
E.M.Lonea	46	7,58	-	-	16	2,63	607	100
TOTAL	**356**	**6,02**	**304**	**5,14**	**119**	**2,01**	**5907**	**100**

Observație: au fost permise mai multe soluții.

Fig. nr.9 Ce soluții ar găsi la pierderea locului de muncă?

(% per total)

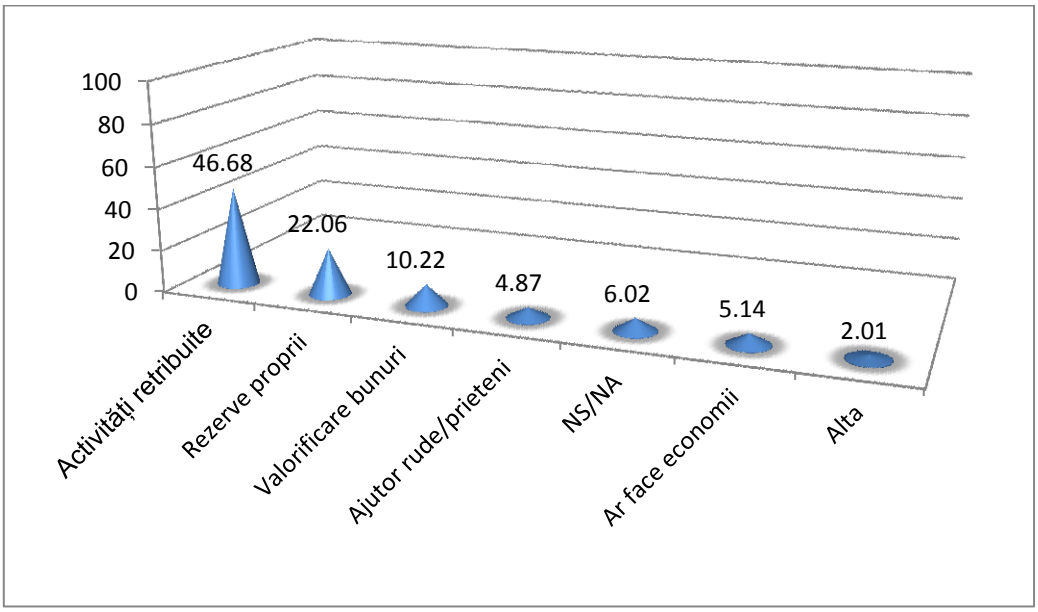

Aproape jumătate, 46,68 % pe total, ar dori să **muncească,** căutând diverse activități retribuite cum ar fi găsirea unui loc permanent de muncă şi până la munci ocazionale, aşa numitele „munci plătite cu ziua", fie ele sezoniere sau pur întâmplătoare.

Depăşesc media pe total (acel aproape 47 %) cei de la Paroşeni. Uricani şi EPCVJ, aceştia din urmă – lucrătorii din Preparație – având şi un spectru de calificare mai larg, care i-ar putea avantaja la o eventuală angajare. O altă soluție notabilă – 22,06 % pe total – o reprezintă eventualele rezerve proprii, care nu credem că se găsesc sub formă de bani (posibilitatea de a face economii este minimă – 5,14 % pe total), ci probabil constau într-o gospodărie proprie sau a părinților, care ar furniza ceva resurse. Singura mină care depăşeşte media de 22,06 % pe total şi o face chiar semnificativ – aproape cu 34 % – este Petrila, la care muncesc şi oameni domiciliați în Lonea sau Petroşani, ce posedă

gospodării proprii. În rest, soluții individuale de genul vânzării unor bunuri, ajutorul rudelor sau al prietenilor ori posibilitatea de a face economii, sunt destul de nesemnificative.

Dacă există dorința de a munci, o problemă este **locul, zona** în care ar prefera să o facă. Tabelul nr.18 ne arată opțiunea subiecților referitoare la arealul **unde ar căuta aceştia un loc de muncă.**

Tabelul nr.18

Unde ar căuta un loc de muncă?

Locul / Unitatea	Doar în Valea Jiului		Oriunde în țară		În străină-tate		Nu ştiu		Total	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Uricani	130	33,62	123	31,62	108	27,76	28	7,20	389	100
Lupeni	307	27,56	390	35,00	309	27,74	108	9,70	1114	100
Paroşeni	95	33,45	83	29,22	73	25,70	33	11,63	284	100
Vulcan	224	29,67	230	30,46	223	29,54	78	10,33	755	100
E.P.C.V.J	117	43,66	88	32,84	42	15,67	21	7,83	268	100
Livezeni	244	34,32	169	23,77	187	26,30	111	15,61	711	100
Petrila	183	37,97	172	35,69	66	13,69	61	12,65	482	100
Lonea	225	44,65	185	36,71	60	11,90	34	6,74	504	100
TOTAL	**1525**	**33,84**	**1440**	**31,95**	**1068**	**23,69**	**474**	**16,52**	**4507**	**100**

Pe principiul **apropierii ori distanței** de gospodărie şi fostul loc de muncă, precodificarea a fost: „doar în Valea Jiului”, „oriunde în țară”, „în străinătate” şi „nu ştiu”.

Cu o medie pe total de aproape 34 %, partea estică a Văii Jiului (Lonea, Petrila, Livezeni ca şi EPCVJ-ul de la Coroeşti), depăşeşte media „doar în Valea Jiului”, din dublul motiv al posesiei unor gospodării proprii (Petrila şi Lonea se află practic în zone periurbane, mai ales Lonea cu un personal de peste 44 % de condiție semiurbană). O explicație o poate reprezenta şi tradiția urbană, relațiile interumane şi

sociale mai pregnante la mina Livezeni, unitate aflată în mijlocul Petroşaniului, cel mai mare oraş al Văii.

Răspunsurile la codul „oriunde în țară" arată în fond o disperare în a găsi un loc de muncă, cu riscul ruperii de familie, a unei navete la distanță şi pe perioade mai mari de timp, a ruperii de întreprindere şi de relațiile colegiale cu numeroasele cunoştințe. Graficul nr.10 ne arată localizarea doritului loc de muncă pe totalul subiecților.

Fig. nr.10 Unde ar căuta un loc de muncă? (% per total)

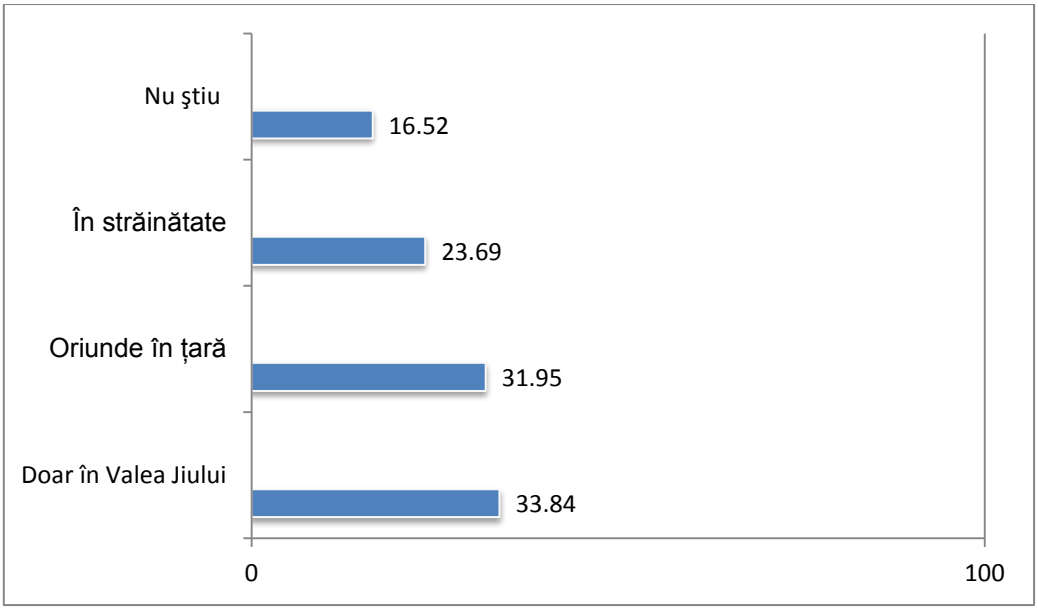

În privința celor dispuşi a pleca în străinătate, există avantajul evident al salariului minim. Cel mai ridicat este în Luxemburg, de 1800 euro, un alt grup de țări (Franța, Italia, Olanda etc.) au un salariu minim de 1500 de euro, iar Marea Britanie îl are pe cel mai mic, respectiv de 1200 euro. Vorbim de cele 9 țări din UE care de la 1 ianuarie 2014

trebuie să elimine orice restricții ce i-au vizat mai ales pe români şi bulgari. Dar câteva țări (în special Anglia şi Olanda) anunță deja că nu vor respecta totala liberă circulație a forței de muncă.

Rar a existat o mai tendențioasă şi murdară campanie de presă ca aceea a tabloidelor britanice (în special „The Sun") care de luni de zile încearcă să le inducă englezilor ideea unei iminente invazii a românilor şi bulgarilor la proporții absurde ce ating aproape totalul însumat al populației celor două țări! Guvernul englez şi-a şi luat câteva măsuri de precauție (printre care neacordarea ajutorului social în primele 6 luni), presa şi parlamentarii britanici au asistat în 1 şi 2 ianuarie 2014 la aeroporturi pentru a depista semnele „invaziei" care deocamdată nu s-a produs etc.

Chiar în condiții de mai bună salarizare şi cu cele câteva exemple de artişti şi specialişti în IT cu succes în occident, nu trebuie ignorate elementele negative: salarizarea discriminatorie pentru străini, lipsa dreptului de sindicalizare, angajările „la negru", ruperea de familie etc. Şi în ultimă instanță, menținerea condiției de străin, de „meteci" (termenul vine din Grecia antică denumind o colectivitate privată de drepturi, utilizat azi de francezi ca „métèque" ori de germani "aussläender") .

CAPITOLUL 9

VENITUL FAMILIILOR ŞI GRADUL DE SATISFACȚIE FAȚĂ DE ACESTA

Acum 20–30 de ani, reprezenta o realitate aserțiunea că „minerii au cele mai mari salarii din țară”. Nu era vorba de toți cei ce lucrau în minerit, ci de cei ce lucrau în subteranul mineritului carbonifer. În lucrări de ergonomie există chiar tabele cu ierarhiile privind greutatea muncii şi numărul de calorii necesar zilnic pentru a o putea efectua. Pe locul I într-un asemenea tabel ierarhizând muncile, se află „munca în subteran la cărbune” iar pe locul II „munca la coasă” (manuală, nu cu mijloace mecanizate), ambele munci reclamând – în această ordine – peste 5000 de calorii zilnic pentru efortul depus.

Astăzi ideea salarizării maxime în minerit a devenit un mit, a rămas o legendă. Astăzi, când apar pe ecranele televizoarelor clasamente ale câştigului în diferite profesii, mineritul intră abia pe „pagina a treia”. Primele profesii, cele mai bine retribuite, sunt din domeniul bancar, al finanțelor, al asigurărilor, urmate de salariile din domeniul exploatării petroliere etc., iar salariile din minerit vin după locul 10–15. După mulți ani de plângeri şi proteste, s-a aprobat grupa I-a de muncă şi la pensionarii mineri, urmând ca celor pensionați în 2011 şi 2012, să li se recalculeze pensiile şi în funcție de aceste grupe de muncă.

Multă lume din afara mineritului nu înțelege aceste lucruri şi foloseşte clişee de genul „lasă că ai fost plătit bine când ai muncit”, „lasă că voi ieşiți la pensie la 50 de ani, când mai puteți munci”, „lasă că pentru pericol ați avut destule sporuri”, „ați beneficiat zilnic de o masă

caldă gratuită” etc. Dar nu se ia în calcul uzura fizică, bolile profesionale printre care cele reumatismale şi silicoza, accidentele individuale şi colective de muncă ş.a.m.d.

În tabelul nr.19 prezentăm veniturile autodeclarate de subiecții anchetei noastre, înțelese ca venituri totale ale familiei.

Tabelul nr.19

Venitul familiei

Venit / Unitatea	Până la 1000 lei		1001-2000 lei		2001-3000 lei		Peste 3000 lei		Total	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Uricani	40	10,28	208	53,47	124	31,88	17	4,37	389	100
Lupeni	101	9,07	609	54,67	336	30,16	68	6,10	1114	100
Paroşeni	29	10,21	134	47,19	86	30,28	35	12,22	284	100
Vulcan	67	8,87	385	50,99	240	31,79	63	8,35	755	100
E.P.C.V.J	72	26,86	137	51,12	48	17,91	11	4,11	268	100
Livezeni	41	5,76	375	52,75	238	33,47	57	8,02	711	100
Petrila	63	13,07	259	53,74	138	28,63	22	4,56	482	100
Lonea	60	11,98	258	51,19	138	27,31	48	9,52	504	100
TOTAL	**473**	**10,49**	**2365**	**52,44**	**1348**	**29,94**	**321**	**7,13**	**4507**	**100**

Întrebarea privind venitul este una delicată, codurile au fost mai laxe (diferențe de 1000 de lei), operatorii de anchetă au fost instruiți să nu insiste pentru un calcul exact ci doar pentru o apreciere aproximativă. Experiența arată că tendința este de a declara venituri mai mici care să justifice insatisfacția față de nivelul lor. Oricum, declararea veniturilor este una cu răspunsurile cele mai subiective şi greu de controlat prin întrebări de tipul „întrebărilor capcană”.

Se detaşează net categoria de venituri „între 1001 şi 2000 lei” reprezentată de peste 52 % dintre subiecți, pe total. Aproape 30 % îşi declară un venit „între 2001 şi 3000 lei”, deci cam 80 % din familii au un venit aproximativ mediu în jurul a 2000 lei. Şi aprecierea noastră că aproximativ 80 % au un venit în jurul a 2000 lei este foarte nesigură, gândindu-ne că mulți dintre cei ce au declarat „între 1001 şi 2000 lei” depăşesc 1500-1600 lei iar cei ce au declarat un venit „între 2001 şi 3000 lei”, nu se apropie de limita superioară a acestei categorii.

În figura nr.11 reprezentăm grafic pe total şi procentual, veniturile declarate de subiecți.

Fig.nr.11 Venitul familiei (% per total)

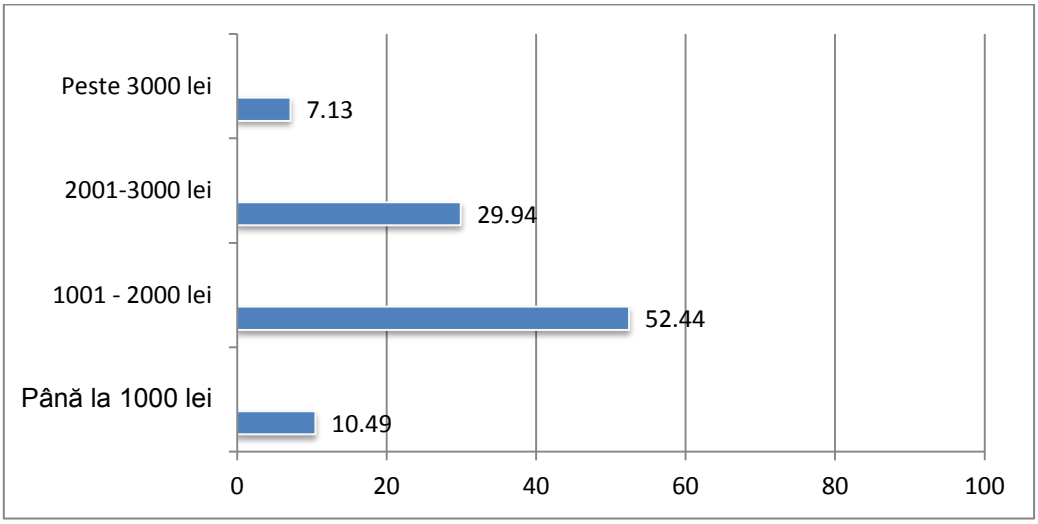

În principiu şi în general, între mărimea venitului şi satisfacția față de acesta, ar trebui să existe o relație direct proporțională, deci la venituri mici satisfacția față de ele să fie redusă, iar la venituri mari, să constatăm o satisfacție ridicată. Destul de des, această direct proporționalitate nu există; chiar şi noi am constatat în unele anchete

anterioare că tocmai unii dintre cei cu salarii mari (cei cu funcții de conducere) se declară puțin satisfăcuți ori chiar nesatisfăcuți de salariul obținut.

Este drept că în ultimii 2 ani s-a produs o situație hilară prin faptul că deciziile guvernelor Boc au limitat salariile demnitarilor (a preşedintelui țării, a premierului, a miniştrilor, a secretarilor de stat) care au retribuții de 5 - 6 mii de lei, în timp ce unii subalterni ai lor – directorii generali, spre exemplu – au retribuții de 10 – 12 mii lei. Un caz mult mediatizat este declarația preşedintelui Băsescu că salariul său de peste 7000 lei nu-i permite să angajeze (nu-i poate garanta) un împrumut bancar de un milion de euro, în timp ce veniturile notariale ale fiicei sale, reprezintă o asemenea garanție acceptată.

Revenind la ale noastre, constatăm că venitul familiei în jur de 2000 lei, este considerat insuficient, deci nu generează satisfacții. În tabelul nr.20 şi în fig. nr.12 este evidențiată situația respectivă.

Tabelul nr.20

Satisfacția față de venitul familiei

Satisf. / Unitatea	Insuficient		Suficient		Bun+f.bun		NS / NA		Total	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Uricani	237	60,92	124	31,88	15	3,86	13	3,34	389	100
Lupeni	708	63,56	332	29,80	32	2,87	42	3,77	1114	100
Paroşeni	194	68,31	74	26,06	6	2,11	10	3,52	284	100
Vulcan	506	67,02	206	27,28	18	2,38	25	3,22	755	100
E.P.C.V.J	186	69,40	74	27,61	3	1,12	5	1,84	268	100
Livezeni	435	61,19	221	31,08	22	3,09	33	4,64	711	100
Petrila	221	45,85	154	31,95	100	20,75	7	1,45	482	100
Lonea	255	50,59	140	27,78	107	21,24	2	0,39	504	100
TOTAL	**2742**	**60,85**	**1325**	**29,39**	**303**	**6,72**	**137**	**3,03**	**4507**	**100**

Codurile avute în vedere au fost „insuficient”, „suficient”, „bun + foarte bun” (cele două variante au fost comasate) şi „nu ştie/nu apreciază”.

Aproape 61 % dintre subiecți considerau că venitul lor este insuficient şi aproape 30 % îl apreciază ca suficient, deci satisfăcător. Doar 303 subiecți din 4507 (deci 6,72 %) îşi consideră venitul ca bun ori – doar câțiva – ca foarte bun. Toate aceste cifre ne arată o satisfacție, în general, foarte redusă, răspunsul uzual la o întrebare de genul „sunteți mulțumit de câştigul dumneavoastră?” este de tipul „munca asta nu este suficient plătită”.

Fig. nr. 12 Satisfacția față de venitul familiei (% per total)

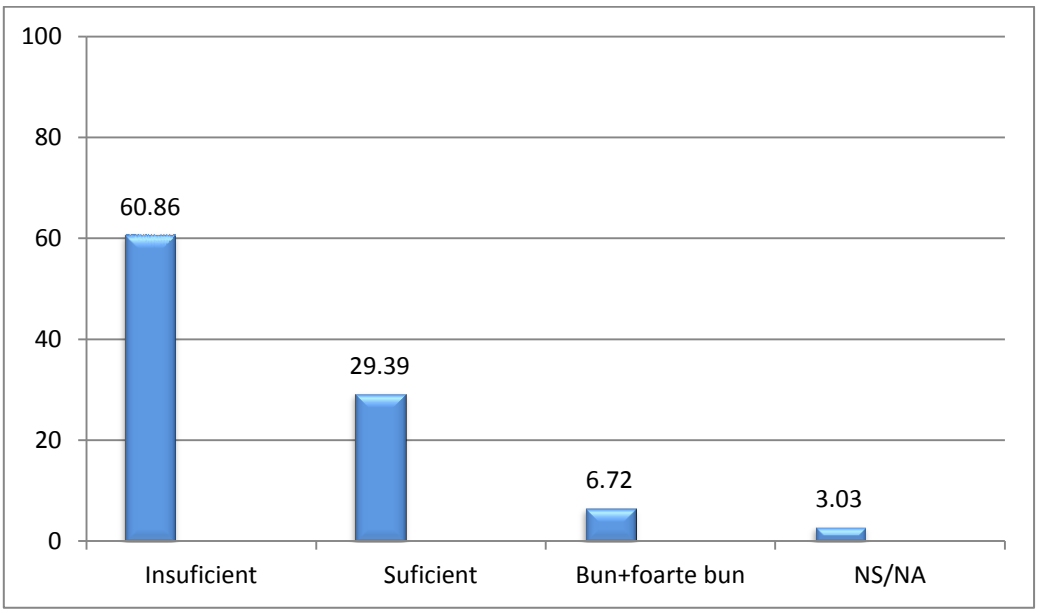

Există şi diferențe cum ar fi aceea că la minele Petrila şi Lonea insatisfacția („insuficient”) este cu 10-15 % sub media de 61 % pe total şi – în mod normal, în compensație – aprecierea de salariu „bun şi foarte bun” este la aceste mine, de aproximativ 3 ori mai mare decât media pe

total (de 21 % față de 6,72 % în medie). La Preparație unde salariile sunt mai mici, se constată vârful de apreciere a insuficienței (69,40 %) şi minimul (1,12 %) al aprecierii că venitul este bun.

****

Terminând relativ sumara prezentare a acestei anchete, credem că unele comentarii sunt cvasiinutile, de vreme ce cifrele şi graficele vorbesc aproape de la sine. Reiterăm motivele principale pentru care am făcut-o. Nu am vrut să lăsăm la latitudinea unei persoane ca din tabelele ce reprezintă aproape 14.000 de cifre să aleagă una sau câteva pentru a argumenta puncte de vedere chiar opuse celor ale noastre. Cineva ar putea alege câteva cifre privind gradul de afectare de către criză (71 %), rolul organismelor centrale (73 %) şi al sindicatelor (5,59 %) în depăşirea crizei, ca şi intenția de a pleca la muncă în străinătate (24 %) şi ar putea trage din 3-4 cifre, fie concluzia că organele centrale sunt interesate în plecarea oamenilor în străinătate, fie că sindicatelor le este indiferent acest lucru.

Am vrut să prezentăm cât de cât **complet** (unele întrebări şi răspunsuri nici nu au fost incluse) o anchetă, să arătăm câtă muncă este incorporată în ea, dar din păcate asemenea lucruri **nu interesează pe nimeni.** Ne referim evident, la instituții decidente, nu la un public oarecare.

În străinătate, orice decizie mai importantă conține un capitol despre cercetarea percepției ce o vor avea oamenii în privința efectelor ei, despre aşteptările lor, despre eventualele reacții negative, despre gradul de acceptabilitate ş.a.m.d. Deci se cer explicit studii de impact, experimente sociale şi sociologice, anchete sociologice etc. Şi când

românii lucrează cu firme (şi finanțare) străine, regula este aceeaşi. Dăm doar un exemplu local. Prin 1993-94 când a început proiectul reabilitării alimentării cu apă şi a canalizării în Valea Jiului, tematica Băncii Europene a prevăzut şi un asemenea capitol. Până şi chestionarul întocmit a fost tradus în engleză şi trimis la Londra iar după aprobarea lui s-a făcut o anchetă sociologică pilot pe 300 de persoane, de la Cimpa la Uricani.

Ori la noi când o decizie stârneşte o opoziție deosebită (vezi cazurile Roşia Montană, gazele de şist etc.), găsim soluția salvatoare: **lipsa sau deficiența de comunicare** şi eventual demitem câțiva demnitari. Dar ce să comunice? Să repete papagaliceşte, eventual cu alți termeni, aceeaşi decizie luată pe formula „noi ştim mai bine", fără argumentele solide ale unor studii de impact, experimente şi anchete inclusiv sociologice?

Este şi cazul închiderii minelor, nu numai a celor din Valea Jiului care poate că a fost bazată pe studii tehnico-economice, dar fără argumente solide de impact social. Se vorbeşte „în general", despre depopularea localităților, oraşele „moarte", modificările în structurile de învățământ, îmbătrânirea populației, localități „pungi ale sărăciei" etc., dar lucrurile continuă în acelaşi mod.

PARTEA A III-a

CAPITOLUL 10

ÎN LOC DE ÎNCHEIERE: CE AR PUTEA URMA?

Răspunsul la întrebarea din acest final ar putea fi rezumat la o singură frază: pentru România şi implicit Valea Jiului, **pe termen scurt şi mediu nu ne putem aştepta să urmeze nimic bun!**

Dacă vrem un răspuns mai elaborat, acesta ne conduce inevitabil la problema **resurselor,** a schimbării modalității de a gândi asupra lor şi la încercarea de a răspunde problemei că nevoile populației cresc în progresie geometrică, în timp ce resursele abia în progresie aritmetică.

Ultimii 50 de ani au fost marcați de controverse, contradicții şi prognoze privind resursele.

Spre exemplu, la al VIII-lea Congres Internațional Minier de la Lima din 1974 s-a ținut comunicarea „Viitorul mineritului şi inginerul minier al viitorului" (Covaci, Dobra, Krausz, 1973, 1974, 1978), pe baza cărora prof.univ.dr.doc.ing. Ştefan Covaci a fost ales preşedinte al secției de Viitorologie a Congresului.

Deşi ştim care sunt proporțiile normale ale unui citat, vom face de data aceasta o excepție, dând un citat mai lung, pentru ca lucrurile scrise acum 40 de ani să fie cât mai clare, iar citatul îl vom da din volumul „Sociologie şi minerit".

„Să formulăm un exemplu – ipoteză: implicațiile modificării conceptului de „resurse miniere". În accepțiunea încă în uz, resursa este

apreciată ca fiind ceva de oarecare grad de excepție, „anomalie în scoarța terestră”.

Cum zăcămintele de excepție cu conținuturi utile foarte bogate, sunt din ce în ce mai rare şi multe pe cale de epuizare, presiunea cererii de substanțe minerale utile determină în mod inevitabil trecerea la exploatarea zăcămintelor cu conținuturi tot mai sărace, ca şi trecerea extragerii substanțelor utile din oceanul planetar. Prin aceasta conceptul de resursă se aplică tot mai puțin situațiilor de „excepție” şi se apropie tot mai mult de comun.

Se poate presupune că va veni ziua în care posibilitățile tehnice vor face rentabilă accepțiunea „resurse = întreaga scoarță terestră”; stadiul în care obiect al producției miniere va fi întreaga scoarță terestră şi întreg oceanul planetar (platformele continentale, apa, fundul oceanului), va avea implicații care azi abia pot fi bănuite. ” (op.cit. p.26).

Bineînțeles că ideea nu era aceea că dacă sapi în orice teren găseşti aur, diamante, vanadiu, fier, uraniu, plumb ş.a.m.d. Dar ideea era că resursele nu vor fi **localizate** doar în locuri de excepție („acolo se găseşte…”) ci în conținuturi evident mai mici şi cu tehnici şi tehnologii mai perfecționate „resurse miniere” se vor găsi în multe alte locuri din scoarța pământului.

De altfel autorii explică în continuare şi posibilele modificări ale conceptului de „centre muncitoreşti miniere” care acum se găsesc localizate acolo unde există resursa de excepție, deseori în munți, în deşert, în zone izolate etc. ce grevează calitatea vieții.

Spre exemplu, „mineritul marin” ar putea fi plasat în zone rezervate azi stațiunilor turistice. Un metru cub de apă de mare conține 19 kg clor, 10,6 kg sodiu, 1,3 kg magneziu, 0,9 kg sulf, 0,4 kg calciu, 0,4 kg potasiu şi cantități mai mici (de ordinul gramelor) de bor, siliciu, fluor,

cărbune, zinc, staniu, cupru, uraniu, nichel, titan, cobalt, argint, aur, wolfram. Dacă ținem cont de faptul că apa mărilor şi oceanelor reprezintă 71 % din suprafața Terrei, respectiv un volum de 1,362 miliarde km^3, rezultă că elementele utile din aceasta sunt într-o cantitate deloc de neglijat (Krausz Sanda, 2009, p.6-7).

Se mai obțin (prin exploatarea mai ales prin dragare) din mineralizații marine diamante (în Namibia), fier (în Japonia), staniu (în Thailanda) etc. (Krausz Sanda, 1998, p.12).

Tot din mineritul marin, prin exploatarea **nodulilor polimetalici** se obțin aproximativ 42 de elemente, existând o clasificare în 4 categorii a nodulului polimetalici:

1. – cei bogați în fier (28,3 %), dar care conțin şi mangan (22 %), cupru, cobalt şi nichel;
2. – bogați în mangan (49,8 %);
3. – bogați în nichel şi cupru (1,52 %, 1,13 %);
4. – cei bogați în cobalt (1,2 %).

Bineînțeles că şi categoriile 2-4 conțin pe lângă elementele specificate şi alte elemente, spre exmplu cei bogați în cobalt (din grupa a 4-a) conțin şi 28,5 % mangan şi 22,6 % fier.

Nu este necesară prea multă informație pentru a constata că mineritul românesc – atât cât a rămas din el – este axat doar pe resursele primare, caracteristica acestora fiind aceea că sunt **epuizabile.** Despre subtilități amintite anterior (minerit marin, exploatarea nodulilor polimetalici etc.) nici nu poate fi vorba.

În privința **resurselor secundare** se fac doar câteva timide încercări de concesionare şi exploatare a unor halde de steril, care ca urmare a tehnologiilor slab eficiente din trecut, au uneori un conținut de

substanță utilă **chiar mai mare** decât unele resurse primare, aflate în exploatare.

Şi bineînțeles că pe plan mondial, se fac mari eforturi pentru **descoperirea de noi resurse primare, perfecționarea tehnologiilor de valorificare, substituirea unor metale cu înlocuitori (mase plastice, sticlă specială etc.),** toate acestea determinând caracterul dinamic al resurselor minerale, alături de **evoluția cererii pe piață** (Krausz Sanda, 2009, p.5).

Am remarca totuşi că problema **economiei** de resurse este una **globală, mondială.** Problema a reprezentat încă de la început unul din obiectivele de bază **ale Clubului de la Roma** înființat în aprilie 1968 de către Aurelio Peccei şi Alexander King. Primul raport al Clubului (Dennis Meadows „Limitele creşterii", 1972) preciza că „dacă se mențin tendințele actuale de creştere a populației mondiale, ale industrializării, contaminării ambientale, producției de alimente şi **epuizării resurselor** (s.n.), această planetă va atinge limitele creşterii în 100 de ani. Rezultatul cel mai probabil ar fi o scădere subită şi incontrolabilă a populației şi a capacității industriale".

După moartea lui Peccei (1982, fost preşedinte al Clubului timp de 15 ani), Clubul a continuat să examineze tabloul lumii şi să atragă atenția asupra **inevitabilei crize generale,** cu implicații morale, politice, sociale şi economice.

Adrian Vasilescu a prezentat în 2009 un serial pe tema „**Clubul de la Roma şi criza actuală**" (în „Ziarul Financiar") accentuând o veche idee a lui Peccei, formulată de acad. Mugur Isărescu, preşedintele filialei române a Clubului de la Roma, potrivit căreia „lumea va avea un viitor mai bun numai dacă va înceta risipa de resurse". Într-o altă porțiune a serialului pe această temă (Ziarul Financiar, 8 septembrie 2009), autorul

analizează „şansa bunăstării pe datorie” şi apelează la binecunoscutul dicton „Bancherul îți dă umbrela când e soare şi ți-o ia când plouă….”**.**

Între 30 septembrie şi 2 octombrie 2012, într-o conferință găzduită de Banca Națională a României, s-a făcut un bilanț al activității Clubului de la Roma, la 40 de ani de la apariția raportului „Limitele creşterii”. Cu această ocazie, Roxana Mazilu a postat pe internet un rezumat ce conține şi opinii a 8 personalități, autoarea afirmând că „Nivelul discursurilor a fost mult peste tot ceea ce se aude de obicei în România pe aceste teme, aducând publicul cu picioarele pe pământul unei lumi tot mai secătuite de lăcomia şi lipsa de viziune a speciei homo sapiens”.

Vom prezenta şi noi câte una – două din aserțiunile formulate de aceste personalități.

- **Dennis Meadows**:

  „Politicile nu s-au schimbat şi ne aflăm în situația depăşirii resurselor. Din această cauză, definiția standard a dezvoltării durabile nu mai este valabilă”

  „**Să ne concentrăm pe reziliență (capacitatea de a rezista şi a ne reveni după un şoc) nu pe sustenabilitate**”.

- **Roberto Peccei:**

  „Este uşor să facem o listă de valori dar este dificil să-i convingem pe oameni să o aplice”.

- **Jørgen Randers:**

  „Economia se va opri din creştere în mod natural, dar nu suficient de repede pentru a împiedica efectele schimbărilor climatice.”

„Problema cheie şi adevăratul inamic în calea realizării acestor schimbări **este gândirea pe termen scurt”.**

- **Andres Wijkman:**

„Criza resurselor este puțin probabil să poată fi oprită”.

- **Ernst Ulrich von Weiszäcker:**

„Una dintre soluții pentru a încuraja economisirea este creşterea prețurilor resurselor sensibile, în special la energie**”.**

„Avem nevoie de **o schimbare a politicilor,** dar aceasta **nu se va realiza în contextul economiei de piață actuale**”.

- **Călin Georgescu:**

„În prezent **omenirea consumă mai mult ca să îşi alimenteze lipsa de saţietate, decât din necesitate”.**

„Criza hranei şi a apei se apropie şi împreună cu schimbările climatice va deveni o gravă problemă mai devreme decât ne aşteptăm”.

- **Uca Marinescu:**

„Prăpastia dintre lumea antropică şi cea naturală devine tot mai mare”.

„Din ce se observă **societatea noastră nu se îndreaptă spre dezvoltare durabilă ci spre o distrugere durabilă”.**

- **Richard Ernst:**

„Educația şi etica sunt o pereche inseparabilă”.

Am dat aceste câteva exemple de teze şi comentarii pentru a putea constata la ce distanță ne situăm noi față de gândirea prospectivă

a străinătății. De altfel în ultima vreme, Clubul de la Roma dezbate insistent nevoia trecerii de la „**economia lineară**” la „**economia circulară**”. Caracteristica economiei lineare ce a dominat până acum, este că produsele sunt astfel proiectate ca să fie vândute, dar să fie necesară înlocuirea lor la un termen relativ scurt. Un automobil, o maşină de spălat, un prăjitor de pâine, un strung etc. au calculate o anumită durată de viață, termen după care este mai rentabil să-l înlocuieşti prin cumpărarea unuia nou decât să-l repari. Dar aceasta înseamnă o uriaşă risipă de muncă, de bani şi de resurse, scopul fiind să obții profit din vânzări cât mai multe.

Într-o economie circulară, resursele se economisesc, deşeurile se refolosesc, funcționează recuperarea şi reciclarea produselor care sunt gândite pentru o folosință mai îndelungată, nu deliberat redusă ca timp. Dar pentru aceasta este nevoie de o gândire pe termen lung şi politici economice corespunzătoare.

La noi, „cei trei R” (adică recuperarea, reciclarea şi refolosirea) sunt mai mult declarativi. Gândiți-vă la milioanele de doze de aluminiu pentru bere şi sucuri care rămân aruncate la gunoi, în munți şi ape. Ori la milioanele de sticle de plastic care sunt aruncate în râuri, pe dealuri sau arse. Când râurile şi Dunărea se retrag după o periaodă a creşterii nivelului apelor, rămân în luncile din care apele s-au retras, sute de mii de peturi, unele formând adevărate baraje de gunoaie.

Soluții există dar nu sunt stimulate. Un aparat electric care reduce înălțimea de 35 de cm a unui pet la una de 3-4 cm, deci face recuperarea şi manevrarea mai eficientă, costă aproximativ 50 de euro. Iar pentru 1 kg de masă plastică recuperată din 23 de peturi de 2,5 litri, se oferă sume ridicole între 70 şi 80 de bani. Peturile se achiziționează la prețuri diferite în funcție de culoarea lor, de capacitate, cu dopurile în

mod separat ele fiind din alt tip de masă plastică. La fel cu dozele de aluminiu care sunt o resursă recuperabilă extrem de valoroasă, prețul pe 1 kg este şi el derizoriu. 1 kg de doze goale de aluminiu cu capacitatea de 0,5 litri, rezultă din compactarea a 67 de doze goale! Şi acest deşeu se vinde la un preț de 1,5 - 3 lei/kg. Pentru a-i avantaja pe intermediari, doar persoanele juridice au dreptul de a vinde asemenea deşeuri şi putem presupune că dacă un individ a adunat 10.000 de doze goale, el poate să le vândă cu câțiva zeci de bani/kg unei firme cu personalitate juridică, care apoi să aibă dreptul de a le vinde – cu un oarecare câştig – marilor recuperatori care şi produc dozele noi. Iată cum o decizie a guvernului nu stimulează, ci dimpotrivă, blochează interesul pentru recuperare şi refolosire.

De altfel, dozele de aluminiu sunt considerate deja nu deşeuri ci **resurse.** Metalul conținut are o puritate de 99 % iar prin retopire, se economiseşte 95 % din energia inițială producerii materiei prime. În plus, aluminiul poate fi refolosit în mod nelimitat, spre deosebire de deşeurile de hârtie care se refolosesc de cel mult 7 ori, ultima refolosire fiind pentru cofrajele de ouă.

Dacă nu imediat după Cernobîl, după accidentul nuclear de la Fukushima, o serie de țări au început să-şi reevalueze poziția față de producția energiei electrice pe bază nucleară. Sunt deja de mult căutate soluții alternative pentru energia rezultată din combustibili convenționali: automobile electrice, pe biogaz, energia eoliană, geotermală, a valurilor şi mareelor etc. Majoritatea sunt într-o fază încă neeconomică, dar cercetările continuă cu intensitate.

Se vorbeşte deja de revenirea la producerea energiei electrice pe cărbune şi se anunță că Germania vrea să construiască cea mai mare termocentrală din Europa pe cărbune importat. La Conferința Națională

de Sociologie şi Asistență Socială am apreciat (Stegar, Krausz, 2011) că „vor începe probabil cercetări intense pentru a face arderea cărbunelui cât mai puțin nocivă pentru mediu, prin creşterea puterii calorifice, desulfurizare (sulful fiind unul din principalii poluanți ai atmosferei), „defumare" (există deja cărbune care la ardere nu emană fum)" ş.a.m.d.

Această supoziție era urmarea faptului că în urma accidentului nuclear din Japonia, unele țări – Germania, spre exemplu – au şi anunțat că în 2-3 decenii vor renunța probabil la energia nucleară. Dar aceasta va însemna şi **folosirea într-un mod nou a cărbunelui.** Se prevede că între 2008 şi 2075, prin arderea cărbunelui se va asigura 23% din necesarul global de energie a lumii şi 38 % din energia electrică produsă pe glob.

Dar cine şi unde face la noi asemenea cercetări?

Aproape sigur se va întâmpla şi în această situație că „vom fi prinşi nepregătiți" ca la venirea iernii sau la inundații. Noi marşăm pe obiceiul nostru cu formule de tipul „dar n-a mai încercat nimeni aşa ceva", „lasă să încerce întâi alții şi apoi o să vedem", „nu vom obține rezultate concludente" etc. Rezultatul va fi că dacă nu se întreprind cercetări serioase (desigur, costisitoare) nu vom avea nici tehnica, nici tehnologiile de folosire în mod nou, mai eficient şi puțin poluant a cărbunelui. Şi vom ajunge, ca de atâtea alte ori, la mâna străinătății, fiind depăşiți cu câteva decenii.

Revista „Capital" nr.50/1056 din 16-22 decembrie 2013, p.13-20, a publicat un supliment cu titlul „**Resurse naturale. Mineritul între indecizia politică şi dezvoltarea economică**". Constatarea de bază este că „În timp ce la nivel european se relansează mineritul cu scopul de a reduce importurile de materii prime, ca parte a programului Orizont 2020, autoritățile române sunt în continuare indecise când vine vorba de

creştere economică şi crearea de noi locuri de muncă. Prin neadoptarea Legii Minelor, are de suferit şi sectorul energetic, practic tot domeniul fiind blocat de jocul clasei politice din România."

În intenția ca Europa să devină lider mondial pe plan economic, în scopul relansării industriei, multe țări europene au şi introdus politici favorizante mineritului: Suedia a scăzut taxele pe veniturile corporațiilor, pentru a atrage investitori, Portugalia a modificat Codul muncii, simplificând procedurile de lucru în domeniul minier, la fel ca şi Spania.

Există o Asociație Europeană a Industriei Miniere (Euromines) care lucrează la un Parteneriat European pentru Inovație (PEI), iar UE a adoptat Planul Strategic de Implementare (PSI) în cadrul PEI privind materiile prime. Unele țări ca Franța, au înțeles abia după 10 ani să-şi relanseze industria minieră dar noi închidem în continuare minele. Corina Hebestreit care este director al Euromines, declară: „Când vin în România, văd doar mine dezafectate, depozite dezafectate, peisaje triste. Acesta ar fi un subiect pe care ar trebui să-l rezolvați." Tot ea spune: „România nu are nici o şansă, pe următorii 20 de ani, dacă nu vor fi înlăturate birocrația, dacă mai marii țării nu vor trata cu seriozitate investitorii străini. Cu aceste probleme în jurul unei singure mine (Roşia Montană, n.n.) şi cu dezbaterea nesfârşită despre cine ar trebui să zică da sau nu – parlamentul, primul ministru sau altcineva – nu va fi nici un alt investitor străin care să se bage în aşa ceva. Este cel mai rău lucru ce i se putea întâmpla României….Acum, dintre toate companiile pe care le reprezentăm, nimeni nu mai vine în România din cauza acestei poveşti."

De altfel, scăderea dramatică a investițiilor străine în România, în perioada dintre 2004 – 2013, este evidentă în figura 13.

Menționăm că în cele 8 pagini ale acestui supliment al revistei „Capital”, deşi sunt de peste 100 de ori folosiți termenii de „minerit”, „resurse”, „exploatare”, „materii prime”, nu există nici o folosire a termenului „cărbune”. Dar mai există multe informații ale unor experți străini şi români despre minerit în general şi cel aurifer în special.

Fig.nr. 13. Investițiile străine în România (miliarde euro)

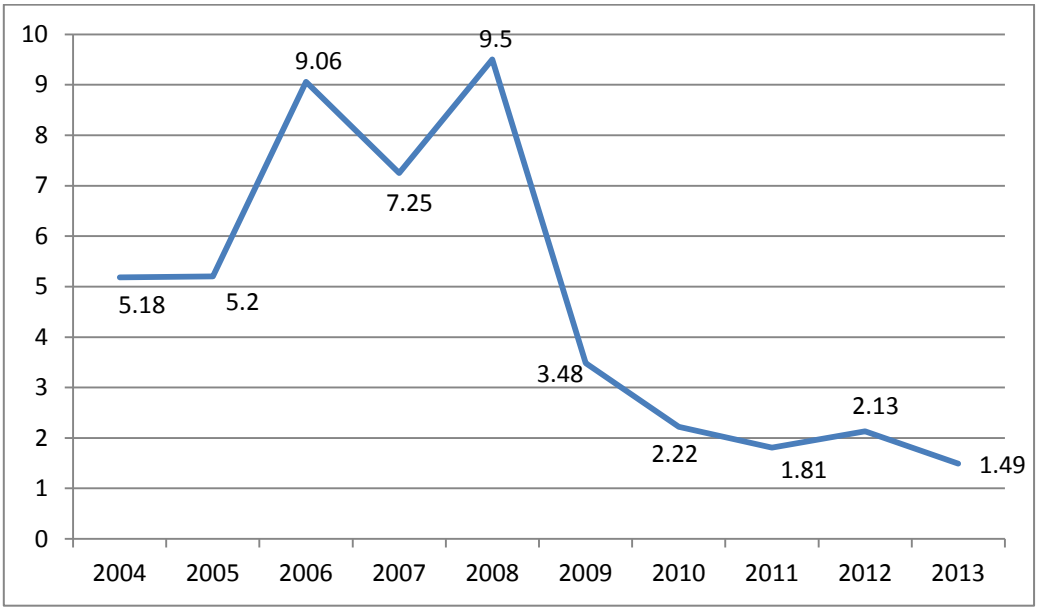

Observație: valoarea pentru anul 2013 se referă la primele 9 luni;
Sursa: suplimentul revistei „Capital”, după BNR.

Am mai menționa faptul că țări mari puteri, posesoare de resurse minerale foarte bogate, **importă** asemenea materii prime, ca o consecință a unei gândiri pe termen lung, privitoare la faptul că atunci când în alte țări care sunt astăzi fericite că le pot exporta, aceste resurse se vor epuiza, țările puternice vor exploata resursele proprii iar prețurile vor fi la discreția lor. Un exemplu deja amintit este Germania care vrea

să construiască o termocentrală pe cărbune importat în timp ce bazinul Rhur este aproape complet închis.

****

Revenind acum la titlul general al acestui text, în care primul cuvânt este „dezastrul” ne focalizăm din multele accepțiuni ale acestui termen (nenorocire, tragedie, calamitate etc.) pe accepțiunea de **apropiere de sfârşit.** După cum merg lucrurile, această apropiere de sfârşit se profilează în multe locuri din țară, cum ar fi Roşia Montană, Câmpia Turzii ori Râmnicu-Vâlcea. Prin amploare, numărul de localități implicate, numărul populației afectate şi lipsa de alternative, sfârşitul mineritului în Valea Jiului va fi un dezastru major.

Fără a avea vreo predilecție spre catastrofism şi fatalism, nu putem să nu constatăm că într-un timp relativ scurt de unu – două decenii, se prefigurează un **dezastru generalizat.**

Dacă actualele politici economice continuă, dacă vom continua să afirmăm doar dorința să atragem investitori străini, dacă incapacitatea şi **inactivitatea** legislativului vor continua şi nu se vor lua măsuri eficiente de modificări legislative, care apoi să reprezinte baza unor politici economice active, **creatoare de locuri de muncă,** raportul dintre populația neocupată şi cea salariată **se va deteriora continuu.** Vorbind în cifre mari, pe vremea lui Ceauşescu erau cam 10 milioane de salariați şi 4 milioane de pensionari în timp ce astăzi, sunt cam 3,5 milioane de salariați (aproximativ 1,3 milioane la stat şi restul la privați), care trebuie să susțină prin contribuții, aproape 6 milioane de pensionari.

Acest decalaj extrem de defavorabil este urmarea pensionărilor de tipul „ieşiri din sistem”, a disponibilizărilor cu salarii compensatorii etc., din dorința guvernelor de a reduce numărul bugetarilor spre cel

impus de FMI. Dar cine vine în locul lor? Cine creează locurile de muncă necesare? Cine ia măsuri pentru a evita un eventual colaps?

Parlamentul? Cel actual reprezintă o imensă decepție pentru majoritatea populației. Este absolut necesară modificarea imediată a unor legi ori articole de lege. Ce face Parlamentul? Este în vacanță cam 3 luni pe an. De ce nu este în vacanță Parlamentul german? Ca să nu mai vorbim de faptul că Parlamentul se ocupă de biserici, de câinii comunitari, de ținuta vestimentară a deputaților şi alte inițiative bizare. Nu este mai puțin adevărat că ajung în Parlament personaje ridicole de genul deputatului Cernea, sau personaje (poate cunoscute pe plan local) care nu reprezintă nimic pentru marele public, ca doamna fostă deputat şi ministru Plăcintă. Faptul că a contribuit (după propria ei declarație) cu 100.000 de euro la campania electorală a PDL, nu este o garanție de competență.

Guvernul la rându-i afirmă mereu că preşedintele Băsescu îi retrimite legile în loc să le promulge, că trenează avizarea lor, că mereu sesizează Curtea Constituțională etc.

Există un adevăr în asemenea declarații dar dacă 9 judecători de la Curtea Constituțională declară **în unanimitate** o lege (cea a descentralizării) ca neconstituțională, guvernul are o problemă. Dacă raportul era de 5 la 4, putea fi suspectat de influența celor ce i-au numit pe membri curții, dar la 9 la 0 există o evidentă eroare a guvernului.

Concluzia generală: dacă dorim să vedem un **dezastru general** (noi personal nu o dorim) el se va produce atunci când raportul dintre salariați şi pensionari va determina **prăbuşirea sistemului de pensii şi prăbuşirea sistemelor de protecție socială, o criză generală în care cei ce cred în Dumnezeu pot spera doar în ajutorul Divinității.**

BIBLIOGRAFIE

1. Academia Română (1998) **Dicționarul explicativ al limbii române** (DEX), Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti
2. ASE Bucureşti (1999) DC Comunication **European Union Assistance to Job Creation in Gorj Country and Jiu Valley,** Programe ale UE în România.
3. Boboc Ioan (1999) **Costurile sociale ale restructurării mineritului în România. Studiu de caz Valea Jiului,** ICS PROTECTOR, A.S.Bucureşti.
4. Burlec Cornel (1978) **Cercetarea stării latente a fluctuației cadrelor tehnico-ingineреşti la exploatările miniere din Valea Jiului,** în vol. Krausz Septimiu (sub red.) Sociologie şi Minerit, Deva, p. 248-255.
5. Campos David Heylen (2008) **Minciuni oficiale. 10 conspirații care au schimbat lumea,** Ed. Litera Internațional, Bucureşti, 170p.
6. Capital (Revista nr.50/ 1056/ 16-22 decembrie 2013) Suplimentul **Resurse naturale. Mineritul între indecizia politică şi dezvoltarea economică,** p.13-20.
7. Chiribucă Dan, Comşa Mircea, Dâncu Vasile Sebastian, Rotaru Traian (2000) **Efectele sociale ale restructurării economice a zonelor monoindustriale. Studiu regional Valea Jiului.**
8. Coşea Mircea (2004) **România subterană,** Ed. Tribuna Economică, Bucureşti.
9. Craiu Nicolae (2004) **Economia subterană între „Da" şi „Nu",** Ed. Economică, Bucureşti, 262 p.
10. Covaci Ştefan, Dobra Gheorghe, Krausz Septimiu (1978) **Viitorul mineritului şi Inginerul minier al viitorului,** în vol. Krausz

Septimiu (sub red.) Sociologie şi Minerit, Articole şi studii 1968 – 1978, Deva, p. 20-34. A fost publicat şi în Revista Mine, Petrol şi Gaze nr.12, 1974.

11. Dicționar universal ilustrat al limbii române (2010) vol.3 şi 6, Ion Oprea ş.a., Ed. Litera Bucureşti, p.107, 230, 234.
12. Fundația CREDO, Banca Mondială, Prefectura județului Hunedoara (2001) **Raportul Comitetului de Inițiativă la Seminarul Internațional „Oportunități de dezvoltare social-economică a Văii Jiului"** Petroşani, 3-4 aprilie.
13. Hadgia Petru ş.a. (1978) **Cercetarea instabilității forței de muncă la unitățile miniere din Valea Jiului 1976 – 1978,** în vol. Krausz Septimiu (sub redacția) Sociologie şi Minerit, Deva, p. 210-229
14. IMC Consulting Limited (1999) **Rezumat al strategiei şi planului de acțiuni pentru Valea Jiului,** Proiect nr. RO 9504 – 01.04.L005, Petroşani.
15. Isărescu Mugur, Postolache Tudorel (2000) **Strategia națională de dezvoltare a României pe termen mediu,** Centru Român de economie comparată şi consensuală, Bucureşti.
16. Krausz Sanda (1998) **Regimuri de preparare a substanțelor minerale utile,** curs univ. netipărit, Universitatea din Petroşani.
17. Krausz Sanda (2009) **Bazele procesării resurselor minerale,** Ed. Focus Petroşani, p.6-7.
18. Krausz Septimiu (1974) **Populația şi mineritul. Actualități şi perspective,** în vol. „Populația şi mediul înconjurător", Deva, p.79-86.
19. Krausz Septimiu (1999a) **Inerția mentalității ca frână a tranziției. Exemplul atitudinii față de restrângerea activității,**

în vol. Krausz Septimiu (coord.), „Sociologia tranziției", Ed. Universitas, Petroşani, p. 135.

20. Krausz Septimiu (1999b) **Obsesiile tranziției.** în vol. Krausz Septimiu (coord.), „Sociologia tranziției", Ed. Universitas, Petroşani, p. 68-73.
21. Krausz Septimiu, Stegar Irinel (1999) **Cât de voluntară a fost disponibilizarea în 1977 a minerilor din Valea Jiului,** în Lucrările Ştiințifice ale Simpozionului Internațional „Universitaria ROPET", Ed. Universitas, Petroşani.
22. Krausz Septimiu, Stegar Irinel (2007) **Metodologia şi metodica sociologiei,** Ed. MATRIX, Bucureşti, 269 p.
23. Lungu Petre (1978) **Utilizarea şi stabilitatea forței de muncă la întreprinderile miniere din Valea Jiului,** în vol. Krausz Septimiu (sub red.) Sociologie şi Minerit, Deva, p. 230-236
24. Martin Cristina (2005) **Clubul Bilderberg. Stăpânii lumii,** Ed. Litera Internațional, Bucureşti, 231 p.
25. Mazilu Roxana (2012) **Natură şi societate,** Rezumat al Conferinței 30 sept.-2 oct. de la Bucureşti a Clubului de la Roma, postare pe internet la 4 oct. 2012 (www. Wikipedia.org/wiki/clubul de la Roma).
26. Ministerul Economiei, Comerțului şi Mediului de Afaceri (2013) **Plan de închidere pentru accesarea ajutorului de stat necesar facilitării închiderii minelor de cărbune necompetitive.**
27. Negruț Clement, Krausz Septimiu (1978) **General şi specific în fenomenul fluctuației.** în vol. Krausz Septimiu (sub red.) Sociologie şi Minerit, Deva, p. 203-209.
28. Pedrero Miquel (2004) **Corupția marilor puteri. Strategii şi minciuni în politica mondială,** Ed. Litera Internațional, 191 p.

29. Stahl Henri (1975- interviu) **Despre minerit şi oamenii săi,** în „Steagul Roşu”, 13.03.1975.
30. Stegar Irinel (2007) **Valea Jiului – probleme şi politici sociale,** Ed. Focus, Petroşani, 274 p.
31. Stegar Irinel (2012) **Ghidul cercetării sociologice,** Ed. Focus, Petroşani, 58 p.
32. Stegar Irinel, Krausz Septimiu (2011) **Reacția angajaților Companiei Naționale a Huilei la pericolul pierderii locului de muncă,** comunicare la Conferința Națională „Sociologia şi Asistența Socială în fața provocărilor crizei”, Bucureşti, 23-24 septembrie.
33. Stresler Michael (2008) **Istoria societăților secrete,** Ed. Litera Internațional, Bucureşti, 238 p.
34. Thomas Gordon (2010) **Armele secrete ale CIA. Tortură, manipulare şi arme chimice,** Ed. Litera, Bucureşti, 308 p.
35. Tudosie Ana (1999) **Reformă şi conflict social în Valea Jiului,** Lucrare de licență, Universitatea Bucureşti.
36. Ursu Doru Viorel (2010) **Ministru de interne III. Radiografia unei lovituri de stat,** Ed. CD PRESS, p.23-29.
37. Vasilescu Adrian (2009) **Clubul de la Roma şi criza actuală,** în Ziarul Financiar din 11.08 şi 08.09.2009.
38. Weir Stephen (2010) **Cele mai proaste decizii din istorie,** Ed. Litera, Bucureşti, 262 p.
39. www.alucro.ro
40. www.cnh.ro
41. www.snh.ro

Irinel STEGAR este absolventă a Facultății de Electromecanică a Institutului de Mine Petroşani în anul 1989 şi a lucrat 8 ani ca inginer la Exploatarea Minieră Livezeni.

În anul 2000 a absolvit specializarea de Psihosociologie a Facultății de Ştiințe de la Universitatea din Petroşani. A obținut titlul ştiințific de doctor în Sociologie în anul 2006, la Universitatea Babeş- Bolyai din Cluj Napoca, sub coordonarea ştiințifică a prof. univ. dr. Traian Rotaru.

A participat cu lucrări publicate la primul Congres Național de Sociologie (2000), la Conferințele Naționale de Sociologie şi Asistență Socială de la Cluj Napoca (2004) şi Bucureşti (2011), având comunicări şi la alte manifestări ştiințifice de la Cluj, Petroşani, Sibiu, Arad, Alba Iulia etc. precum şi publicații în țară şi în străinătate.

Cărți publicate:

- „Metodologia şi metodica sociologiei" (coautor), 2007, Ed. Matrix Bucureşti;
- „Valea Jiului probleme şi politici sociale", 2007, Ed. Focus, Petroşani;
- „Ghidul cercetării sociologice", 2012, Ed. Focus, Petroşani;
- „Dezastrul programat al Văii Jiului", 2014, Ed. Focus, Petroşani.

În prezent este lector la catedra de Ştiințe Socio-umane a Universității din Petroşani.

ISBN : 978-973-677-279-5